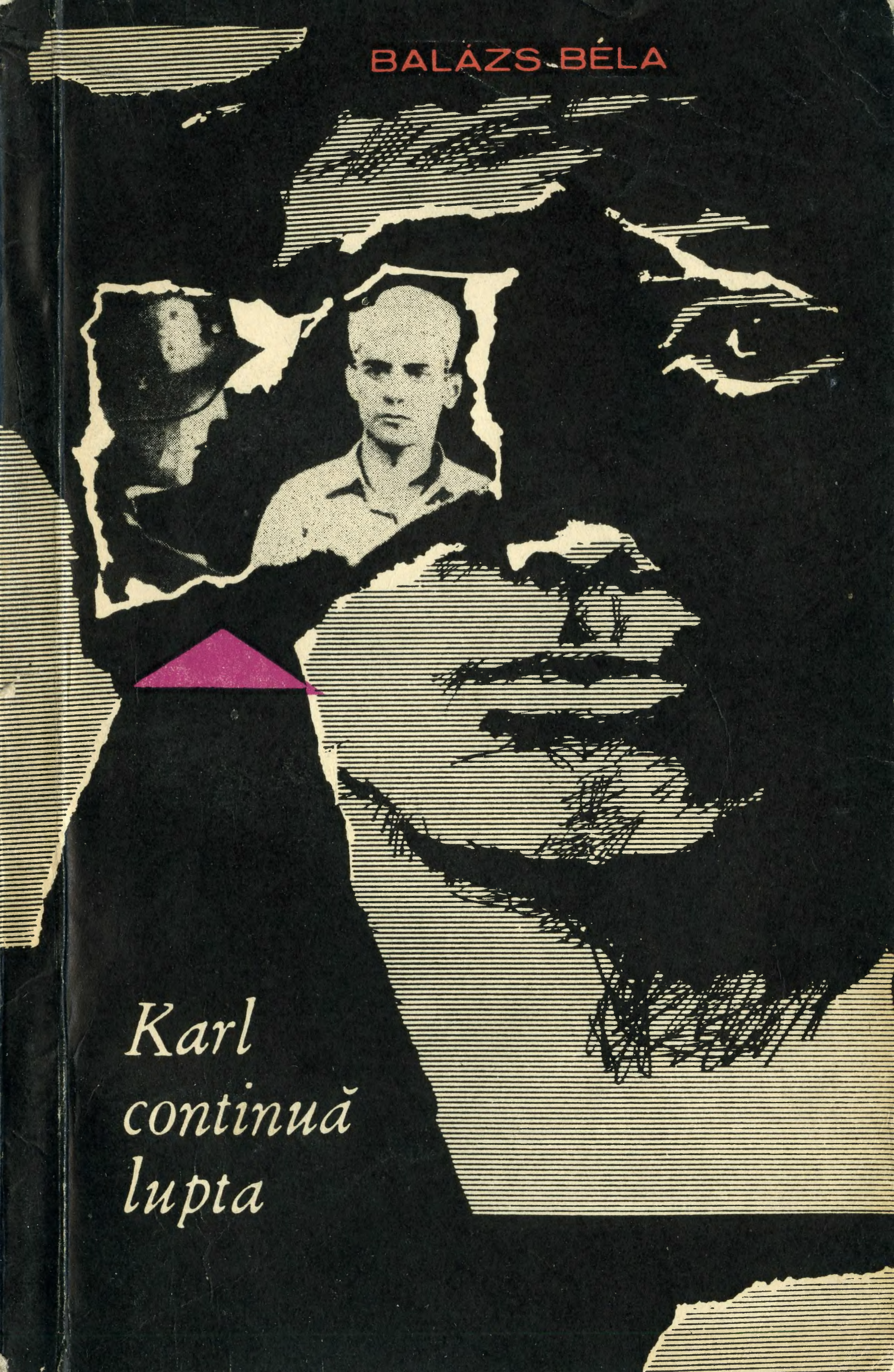

BALÁZS BELA

*Karl
continuuă
lupta*

BALÁZS BÉLA

*Karl
continuuă
lupta*

În românește de
AUREL BUTEANU

EDITURA TINERETULUI

Coperla :
SOCOLIUC VASILE

BALÁZS BÉLA
MIKOR KARCSIBÓL KAROLY LETT
ATHENAEUM — BUDAPESTA 1945

1. UN MANDAT DE ARESTARE

— Mai aveți de dat vreun ordin, domnule căpitan ? țipă șeful de grupă Kolbe.

Kolbe țipa, deși căpitanul se afla în imediata lui apropiere, la birou. Iar căpitanul Dall, comandantul Gestapo-ului din sectorul Rosenhaim, nu era cîtuși de puțin surd. Dimpotrivă, avea un auz atît de fin, încît din felul cum țipa subalternul său, un bondoc veșnic transpirat, înțelese exact cît de agitat era acesta. Din această pricină, căpitanul Dall îi răspunse cu totală indiferență :

— Mai avem niște chestii privitoare la femei !...

Și, căscînd, răsfoi dosarul din fața lui, în care se afla corespondența sosită în ziua aceea, apoi întinse alene șefului de grupă o foaie de hîrtie :

— Uite, asta e... De-acum înainte femeile care-și conduc bărbații ce pleacă pe front nu vor mai avea acces pe peronul gării.

— Era și timpul ! țipă Kolbe atît de tare, de parcă cineva l-ar fi călcat pe bătătură. Muierile astea își cară cu ele toți plozii și fac niște scene... Plîng, se văicăresc ! Și să știți, domnule căpitan, că o fac anume. Ieri, în gară, am constatat eu însumi acest lucru. Chiar voiam să vă raporteze... E clar, totul e pus anume la cale, organizat... Vor să creeze atmosferă...

— Nu cred că au nevoie de așa ceva — îl întrerupse, somnoros, căpitanul.

— Ar trebui să le arestăm pe toate, fără excepție !

— Ar fi prea-prea...

Căpitanul crezu de cuviință să mai caște o dată, vrînd să dea astfel impresia că e stăpînit de un calm desăvîrșit. Pe urmă îi întinse lui Kolbe o hîrtie.

— Asta privește pe femeile care au obiceiul să se arate des în haine de doliu. Trebuie să li se atragă atenția, cu tact...

— Aha — se dezlănțui Kolbe — alea care aleargă toată ziulica de colo-colo, pentru ca lumea care le vede în haine cernite să le întrebe : „Soțul sau băiatul ?“ — „Da, s-a prăpădit, sărmanul, pe undeva, nu se știe pe unde !“ și toate astea rostite în șoaptă, cu glas de taină. Deși e clar : au fost trimiși pe front în Spania, împotriva bolșevismului.

— Vezi să nu se mai întîmple așa ceva — conchise căpitanul, dînd din cap. Arăta atît de obosit, încît făcea impresia că într-o clipă avea să adoarmă. Apoi adăogă : Deocamdată atît. Poți să pleci.

Șeful de grupă Kolbe făcu stînga-mprejur, ca pe cîmpul de instrucție, și se îndreptă spre ușă. Executa totul strict militărește, cu energia care îi era caracteristică, de parcă ar fi fost în fața inamicului ; deși, într-o privință, chiar așa și era : nu se strecura oare inamicul, tainic și bine camuflat, peste tot ? Lui Kolbe nu-i plăceau lucrurile care nu se desfășurau conform planului. Din această pricină avea obiceiul să țipe tot timpul și peste tot. Țipa și dimineața, cînd îi cerea soției sale cafeaua cu lapte, și la oficiul poștal, cînd cumpăra mărci. Uneori țipa, de spaimă, chiar și în vis.

În clipa cînd puneă mîna pe clanță, căpitanul îl chemă din nou.

— Stai o clipă. Mai am ceva aici. Dall se uită în dosar. Un mandat de arestare — mormăi printre dinți. E vorba de un oarecare Karl Brunner. Un băiețandru de vreo șaptesprezece ani. După cum văd aici, se află acum la tabăra de muncă nr. 317 de la Traunstein. Asta-i în sectorul nostru mi se pare, nu ?

Să nu fi știut oare căpitanul Dall acest lucru ? Ba da ! Dar din cînd în cînd avea obiceiul să pună asemenea întrebări numai ca să pară și mai distrat. Asta avea un efect liniștitor asupra celor din jurul său și le dădea iluzia calmului și a unei perfecte securități.

Dar în clipa cînd șeful de grupă, cu dosarele subsuoară, închise ușa în urma lui, de pe fața căpitanului Dall, rămas singur în birou, parc-ar fi căzut, brusc, o mască. Aparent, obrazul lui neted și vestejit, de funcționar de carieră, nu se schimbă prea mult ; doar cuta mărunță dintre sprîncenele-i încărunțite se adînci ceva mai tare, iar colțurile gurii i se schimonosiră ușor. Cînd se aplecă însă din nou deasupra dosarului, avea, totuși, altă înfățișare. Dar fața aceasta a șefului Gestapo-ului n-avea nimeni voie s-o vadă. Chipul lui Dall, fără mască, exprima o nespusă oboseală și deznădejde.

În acest timp, șeful de grupă Kolbe țipa cît îl ținea gura în biroul său. Ședea la masă, iar în fața lui se afla un funcționar — numit Müller — cu un blocnotes și un creion în mîină. Kolbe răsfoia dosarul pe care i-l dăduse căpitanul Dall.

— Numele actual : Karl Meyer. Dar individul ăsta a mai figurat și sub alt nume. Se vede că are experiență, tinerelul ăsta. Maică-sa, comunistă și ea, face parte din mișcarea ilegală. Nici pe ea n-am reușit să punem mîina.

Funcționarul Müller, care datorită picioarelor sale neverosimil de lungi era considerat drept cel mai înalt membru al Gestapo-ului, lua note cu fața încremenită.

Pe măsură ce studia dosarul, Kolbe devenea din ce în ce mai agitat :

— Uite, uite te rog ! Acest Karl Brunner pare a fi un puști foarte primejdios. La vîrsta de doisprezece ani a fost urmărit de poliție ca participant la mișcarea comunistă. A izbutit să se introducă în palatul baronului von Langenhorst, angajîndu-se ca lacheu. Apoi a evadat de acolo. E un criminal în toată legea ! Mai tîrziu și-a făcut apariția la

München, ca ucenic într-o fabrică de aparate de radio... Era de pe atunci membru al Uniunii Tineretului Comunist. Acum se pare că se ascunde sub numele de Meyer în tabăra de muncă nr. 317 de la Traunstein.

Müller, care nota totul fără să clipească, îl întrebă :

— Prenumele ?

— Relativ la asta nu avem date precise. În denunț nu figurează decît numele de Meyer. Lucrul acesta cred însă că nu constituie un impediment pentru dumneata, nu-i așa, Müller ? Chiar astăzi va trebui să pui mîna pe el ! Pleacă imediat cu Opel-ul mare ; iată ordinul de serviciu.

Cu fața imobilă, Müller luă hîrtia și se îndreptă spre ușă.

— Se zice că e un tînăr blond, frumușel — adăugă șeful de grupă Kolbe, țipînd în urma lui Müller, pe cînd acesta părăsea odaia.

2. CIZMELE DE CAUCIUC

În aceeași zi, dis-de-dimineată, în ușa barăcii nr. 4 a taberei de muncă din Traunstein își făcu apariția un tînăr blond, care ținea în mîna o lopată.

O clipă, tînărul se opri locului. În lumina alburie a dimineții, silueta lui zveltă, încadrată de dreptunghiul de culoare închisă al canatului ușii, părea o figurină desprinsă dintr-un joc de umbre. Privirea îi lunecă de-a lungul sălii mari, pustii și cenușii. Pe lîngă pereți, în ordine perfect regulamentară, se înșiruiau, ca niște coșciuge, sute de priciuri. Dar ele nu evocau cîtuși de puțin nici plăcerea odihnei, nici pe aceea a somnului.

Baraca era goală. Cu cinci minute înainte se sunase adunarea. Cei din tabără, cu lopeți în mâini, începeau să se strângă în curtea imensă, în apropierea locului unde se înălța catargul drapelului. O ploaie neplăcută și rece, de noiembrie, se prelingea în șiroaie pe grumazurile oamenilor.

Rezemîndu-și lopata de ușă, tînărul dădu o fugă de-a lungul priciurilor și se opri în dreptul celui cu numărul 39. Aici zăcea un tînăr cu obrajii îmbujorați de febră. Era mic și slab, singur în încăperea vastă și rece. Cînd cel care intră se apropie zîmbitor de patul său, tînărul întins pe prici își ridică, mirat, capul.

— Karl Meyer, ce-i cu tine? De ce te-ai întors? Hai, dă fuga la apel! A sunat de mult.

Deși cuvintele acestea erau menite să constituie, în mod firesc, un reproș, din glasul care le rostea nu răzbătea decît sentimentul recunoștinței.

Tînărul blond, cu fața blîndă, delicată, cu ochi albaștri, strălucitori, nu dădu nici o atenție cuvintelor bolnavului.

— Am raportat că ești suferind, dar acum nu poți fi trecut la infirmerie — zise tînărul blond. Glasul îi era limpede și proaspăt. Baraca bolnavilor e tixită. N-au nici un prici liber.

— Dacă vom continua să lucrăm fără cizme de cauciuc, în apă pînă la genunchi, în scurtă vreme se va îmbolnăvi toată tabăra!

— Ehei, noi sîntem marfă mai ieftină decît cizmele de cauciuc, și Germania e săracă...

— Încetează! Ți-am mai spus odată că nu vreau să fac politică — izbucni bolnavul. Astea-s lucruri care nu ne privesc pe noi.

— Păi, nu spuneai chiar tu, acum, că ne vom îmbolnăvi cu toții dacă nu ni se vor da cizme? îi răspunse, zîbind cu îngăduință, prietenul său.

— Dacă n-avem ce ne trebuie, ce să facem, suferim!

— Dar cizme de cauciuc avem — zise și mai insistent blondul. Săptămîna trecută, cînd au fost aici ziariștii străini, ni s-au dat cizme!

— Trebuie să ne supunem, nu să cîrtim. Sîntem soldați !

— Foarte bine ! replică, pe cel mai prietenesc ton din lume, blondul. Tocmai de asta zic să nu faci pe nemulțumitul din pricina unor cizme de cauciuc.

— Eu ? exclamă bolnavul. Hai, lasă-mă-n pace ! Cară-te odată la apel !

— Lichidul din sticluta asta este pentru gargară — îi spuse cu aceeași blîndețe Karl Meyer — iar în cutia asta ai niște aspirine. Ia trei pe zi !

În curte răsună un glas strident de trompetă.

— Șterge-o, Karl ! zise bolnavul, ridicîndu-se într-o rîină. Sună a treia oară. Pas alergător !

— La revedere, Hoffer — zîmbi, dînd din cap, tînarul cel blond și, cu pași ușori și elastici, porni grăbit spre ieșire.

— Îți mulțumesc, dragă Karl.

Meyer luă lopata pe umăr cu o mișcare atît de grațioasă, de parc-ar fi făcut o figură de balet. Apoi se răsuci pe călcîie și-i făcu bolnavului un ultim semn de rămas bun.

Detașamentul 4 al taberei de muncă aștepta lîngă drapelul taberei, în poziție de drepti, cu lopețile pe umăr. Celelalte detașamente plecaseră pe rînd la muncă. Se mai auzea încă pînă la ei cîntecul detașamentului 3, care tocmai cotea spre șosea.

Cei optzeci și doi de oameni care se mai aflau în curte ascultau cu atenție frînturile de cîntec pe care le aducea pînă la ei cîte o pală de vînt. Încercau să deslușească, după ceea ce cîntau, situația din celelalte barăci.

— Ce cîntă ? se interesă Franz Schramm.

Pe poartă tocmai intrau trei studenți. Înaintau cu cîntec vesel și răsunător...

Aha ! Melodia asta studențească nu o cîntă fiii de proletari. E cîntecul favorit al „brigăzii domnișorilor“. Cei trei o intonau plini de avînt și bine dispuși. Avuseseră o zi bună.

Atenție ! Sună a treia oară. Pe ușa barăcii comandamentului își face apariția inspectorul Löwe¹.

Toată lumea încremenește în poziție de drepti. Franz Schramm, cuprins de neliniște, se uită în stînga lui. Vecinul său lipsește de la apel.

Inspectorul Löwe se apropie de coloană. Drepti ! Răsucește într-una fluierul, care atîrnă de un șnur. Țsta nu-i semn bun ! Dar unde o fi Karl ? Încă n-a venit. O s-o pățească !

Franz Schramm are nouăsprezece ani. Din pricina gîtului său prea scurt și a cefei sale puțin teșite pare ghebos. Și fiindcă ține tot timpul capul lăsat în jos, s-ar putea crede că o face anume, uneori spre a evita o lovitură, altă dată amenințator, de parcă ar fi gata să se năpustească asupra cuiva.

Inspectorul a ajuns la flancul stîng al coloanei. În asemenea clipe nu e recomandabil nici măcar să te miști. Cu toate astea, Franz Schramm se uită înapoi. Unde-o fi Karl ?

Fața gravă, pe care mizeria și suferința au lăsat urme neșterse, a tînărului proletar de nouăsprezece ani Franz Schramm trăda o adîncă îngrijorare. „Unde-o fi Karl ?“ se întreba el într-una, privind spre locul gol din stînga sa. Puștiul ăsta ușuratic iar îl bagă în toți sperieții ! Ar trebui să știe că, mai ales el, n-are voie să atragă atenția asupra sa. În orice caz, mai puțin decît oricare altul. Căci de-ar începe să se intereseze de el comandamentul taberei, s-ar putea întîmpla să-i răsfoiască mai amănunțit dosarul ! Fără îndoială, atitudinea lui Karl era cu totul lipsită de răspundere !

Inspectorul Löwe se opri în fața coloanei. Pe Franz îl treceau sudori reci. Inspectorul continua să învîrtească fluierul, descriind cercuri mari prin aer. Capul plecat al lui Franz părea că așteaptă o lovitură ce-i fusese dinainte destinată. Dar deodată simți în cot o atingere ușoară. Franz respiră ușurat.

¹ Löwe, în limba germană, înseamnă „leu“.

Simțea prezența caldă, întotdeauna înviorătoare, a prietenului său. Într-adevăr, tânărul blond se strecurase cu mare băgare de seamă printre rînduri și acum stătea la locul său cu o mutră atît de indifereentă, de parcă ar fi fost cel dintîi prezent acolo și ar fi obosit de-atîta așteptare.

— Karl, unde ai fost ? îi șopti cu reproș în glas Franz.

— Eu ? Aici ! îi răspunse Karl, respirînd încă greu.

— E tîrziu.

— Niciodată nu-i prea tîrziu.

— Te-ai întors la baracă din pricina lui Hoffer, așa-i ? mormăi Franz.

— Ai ghicit !

— Ce, e treaba ta să te ocupi de el ?

— Nu ! Dar doarme pe priciul de lîngă noi. E vecinul nostru.

— E un om de nimic — rosti Franz și cuta din jurul gurii lui se adînci și mai mult.

Karl îi dădu un ghiont ușor în coaste.

— Toată ziua mormăi, urs bătrîn ce ești !

Karl rosti aceste cuvinte pe tonul de harță copilărească cu care îi vorbise de atîtea ori vechiului său prieten, de pe cînd erau copii și locuiau amîndoi pe Ilsenstrasse. În răstimpul ăsta cîte nu s-au mai întîmplat ! Prin cîte n-au trecut ei de atunci și pînă astăzi ?

În jurul lor se făcu o liniște de mormînt : domnul inspector Löwe își potrivea chipiul. De obicei, așa începea totul. Încă nu rostise nici un ordin. Domnului inspector Löwe îi plăcea grozav să prelungească așteptarea. Era încă preocupat de fluierul său și-și contempla tăcut trupa. Nu lansa ordinul, reținîndu-l ca pe o grenadă nearuncată, ca să poată savura pe deplin sentimentul puterii sale. Învîrtea fluierul cu senzația că-și rotește sabia pe deasupra capetelor sclavilor săi.

— Drepti ! răcni apoi dintr-o dată.

Trebuia, la urma urmelor, să iasă la muncă și detașamentul său !

Dar pensionarii taberei stăteau de mult într-o poziție de drepti atât de rigidă și într-o ordine atât de perfectă, încît rostirea comenzii nu mai avea cu ce să corecteze ținuta lor. Se uitau încremeniți la inspectorul care începu să se plimbe prin fața coloanei cu o mutră ursuză, de om profund nemulțumit.

Cînd inspectorul trecu de ei, Karl se aplecă spre Franz.

— Cineva ar trebui să spună chestia cu cizmele — îi șopti — ne îmbolnăvim cu toții !

— Dar cine îndrăznește s-o facă ?

— Bineînțeles, nu noi, nici tu, nici eu ; trebuie să fie unul dintre cei care oferă „leului“ din cînd în cînd și niscaiva bunătăți de prin pachete...

Franz se aplecă spre celălalt vecin al său :

— Ar trebui să-i vorbim despre cizmele de cauciuc...

Rînd pe rînd, capetele se apleacă unul spre altul. Coloana este străbătută, ca de o adiere de vînt, de șoapta : „Să-i vorbim despre cizme“. Telefonul cel viu poartă vorbele pînă la un tînăr de douăzeci și doi de ani, cu părul negru, cu sprîncene negre și cu ochelari mari, negri, cu rame groase. Fața lui severă, crispată, are ceva de bufniță.

— De ce nu ni se dau nici astăzi cizme de cauciuc ? i se șoptește la ureche. Lucrăm ziua-ntreagă în apă pînă la genunchi.

— Așa-i. E adevărat ! tresări tînărul cu părul negru, ca trezit din somn. E o porcărie ! La urma urmelor, nu sîntem într-un lagăr de concentrare. Sîntem tineretul german care face muncă de interes obștesc.

— Întreabă-l — i se șoptea din toate părțile, fiind cunoscut, probabil, ca avînd o fire iute.

Inspectorul, ajuns la capătul coloanei, se-ntoarse. Tînărul cu părul negru ieși din rînd. Era scund,

dar întreaga lui ținută trăda siguranță și conștiință de sine.

— Domnule inspector, permiteți-ne să vă adresăm o rugămintă...

Inspectorul se făcu stană de piatră. Își încruntă amenințător sprâncenele, apoi se întoarse spre tânărul cu păr negru.

— Ce rugămintă? îl întrerupse el vădit mirat.

— Vă rugăm să...

— Cum te cheamă? îl întrerupse din nou inspectorul, pe un ton mult mai ridicat.

— Meyer. Helfgott Meyer. Sînt student în filozofie — îi răspunse demn tânărul cu păr negru.

— Ei și? continuă inspectorul, de data aceasta țipînd.

— Vă rugăm să ne dați cizme de cauciuc...

— Cizme de cauciuc? Cizme de cauciuc? Inspectorul, cînd se înfuria peste măsură, prindea cuvintele din zbor și le repeta pînă nu mai înțelegea nici el însuși despre ce era vorba. Cizme de cauciuc?! Dar încălțările tale cum arată? adăugă el arătînd brusc spre ghetetele studentului, care erau ude și pline de noroi, ca, de altfel, ale tuturor celorlalți.

Studentul în filozofie fu atît de uimit de incoerența întrebării, încît mai întîi își privi încurcat ghetetele, apoi răspunse mirat:

— Dar, domnule inspector, plouă!

— *Dar?* Ce-i aia *dar*? Ce înseamnă acest *dar*? repeta inspectorul, agățîndu-se prosteste și enervat de cuvîntul rostit. În orice vorbă imprecisă, creierul lui limitat bănuia lipsă de respect sau batjocură. *Dar!* Duminică nu ți se va mai da liber, domnule filozof! *Dar* îți vei curăța ghetetele, domnule student! Toată ziua!... Drepti! răcni apoi. Formație de marș! Ocolire spre dreapta! Înainte, marș!

Coloana se puse în mișcare. Bocancii lipăiau prin băltoace; erau atîția cu tălpile rupte!

— În sfîrșit, s-a-nfuriat și Helfgott Meyer! mormăi Karl.

— La odraslele boierești asta nu ține mult. Doar pînă ce-și scot din valiză un schimb de ciorapi uscați. Dar noi și mîine tot în zdrențele astea umede ne vom înfășura picioarele.

— Urs veșnic mormăitor ! zise zîmbind Karl, apoi adăugă : Trebuie să folosim furia asta. Vom da gaze motorului la momentul prielnic, apoi îl vom conduce cu pricepere.

Între timp, detașamentul ajunsese în șoseaua națională. Inspectorul Löwe repetă ordinul : „Cîntați“, dar nimeni nu avea chef să înceapă. Se vede că le stătea tuturor în gît chestia cu cizmele de cauciuc. În cele din urmă, după un al treilea urlet amenințător, cineva intonă :

*Să cîntăm în gura mare !
Hai, studenți, e sărbătoare !
Crîșmărița cea frumoasă
Ne dă vin, bere spumoasă !!*

Dar cîntecul suna fără vlagă. De fapt nu cîntau decît cei din „brigada domnișorilor“ — așa li se zicea în tabără tinerilor din familiile burgheze mai înstărite.

Karl ar fi dorit să se alăture și el celor care cîntau. Îi plăceau mult cîntecele și avea o voce plăcută. Iar cîntecul acela vechi, studențesc, plin de haz, îi plăcea nespus. Și pe urmă, pe o vreme atît de proastă, rece și respingătoare, chiar și mărșăluirea mergea mai ușor în ritmul unui cîntec. Mai ales că, în ziua aceea, Karl nu era tocmai prost dispus și, în realitate, nu era nici surprins de cele întîmplate în legătură cu cizmele de cauciuc. Știa de mult că asemenea ticăloșii erau fenomene firești în taberele de muncă. Și oare soldatul nu se înfurie și el la fiecare salvă a inamicului ? Dar cîntecul îl face să uite, îi ridică moralul și îi sporește forțele.

*Bate vîntu-ncetișor,
Vîntul vîntuleț...*

răsuna refrenul vesel. Dar nu ! El nu trebuie să cînte cu „brigada domnişorilor“. Prin purtarea lui se cuvine să le arate tuturor că pe aceştia îi consideră duşmani. Şi mai trebuie să-i înveţe şi pe unii tovarăşi cum se poate demonstra în văzul tuturor acest lucru.

Deşi, ce păcat ! Cîntecelul e tare frumos ! Karl nu se putea reţine să nu fredoneze şi el, măcar pentru sine, melodia intonată de ceilalţi. Trebuia să se stăpînească din răputeri pentru ca tovarăşii de lîngă el să nu bage de seamă că păşeşte în cadenţa cîntecului. Simţea vibraţia caldă a unui sentiment plăcut. Dar, în cele din urmă, izbuti să se stăpînească.

Ochii de un albastru-deschis ai lui Karl Brunner lunecară visători peste peisajul cenuşiu. Nici chiar ploaia rece de noiembrie nu-l putea împiedica să nu observe frumuseţea luncilor. Din pieptul lui se ridică un oftat mut : „Cîte frumuseţi sînt în jurul nostru ! Cînd oare ne vom bucura de ele în deplină libertate ? !“

3. DĂ GAZE MOTORULUI ŞI CONDU ATENT !

În timp ce domnul Müller gonia în Opel-ul cel mare al Gestapo-ului pe noua autostradă, apropiindu-se din ce în ce mai mult de tabăra de muncă de la Traunstein, detaşamentul inspectorului Löwe lucra undeva, la vreo cinci kilometri de tabără. Tinerii concentraţi săpau şanţuri de scurgere şi, uneori, apa le ajungea mai sus de glezne. Pămîntul scos forma un dig care străbătea întreg terenul mociros. Poate că, odată şi odată, se va face şi acolo o şosea. Digul, înalt de doi metri, avea o pantă des-

tul de abruptă. Ca să împingi cotigele grele pînă în vîrful taluzului trebuia să te opintești din răsuputeri. La fiecare cotigă lucrau cîte doi oameni. Cotiga lui Franz și Karl era aproape gata încărcată.

*Roata morii se-nvîrtește,
Morarul se-nveselește*

fredona încet Karl, înfigînd lopata în pămîntul moale, îmbibat cu apă, în ritmul cîntecului, aruncînd apoi bulgării cleioși în cotigă. Acum nu-l auzea nimeni.

*Pînă sacul s-a-mplinit,
Cu mîndruța am vorbit.*

Ritmul cîntecului se răspîndea ca un freamăt în trupul lui tînăr și viguros. Îi puneă parcă în mișcare brațele, îi încărca cotiga cu vîrf.

— Ce te-a apucat de dai din lopată cu atîta zel? Vrei să te pui bine cu inspectorul? De ce atîta grabă? bombăni Franz. Sau te pomenești că vrei să împlinești cît mai repede planul de patru ani al lui Hitler?

Karl se opri din cîntat și își încetini mișcările. Nu îndrăznea să-și înalțe privirea. Îi era rușine.

— Ai dreptate — zise el într-un tîrziu, cu un glas abia auzit.

Și dacă lucrul acesta s-ar fi întîmplat astăzi pentru prima oară! Dar de cîte ori nu i-a atras atenția Franz că dă uitării propriile sale principii! (Căci Karl folosea fiecare prilej pentru a frîna zelul camarazilor săi, dacă mai era nevoie de așa ceva...) Lui însă îi plăcea să muncească. Stînd cu lopata în mîină, în bătaia vîntului de dimineață, își simțea mușchii puternici și, inspirînd miresmele rădăcinilor reavăne, i se părea că-l cuprinde un fel de beție. În asemenea momente uita că lucra pentru

cel mai oribil dintre exploatatori și că, muncind în felul acesta, îl slujea pe dușmanul său de moarte. Îi era deci recunoscător prietenului său Franz, care nu pierdea din vedere niciodată, nici chiar o singură clipă, lucrul acesta.

Tulburat, Karl se uită în jur. Îl zări pe Meyer, studentul în filozofie, cu păr negru. Lucra nu departe de el. Karl lăsă lopata din mâini și îl privi îndelung.

— Filozoful nostru nu se prea pricepe la mînuit cotiga — mormăi el printre dinți.

Franz își îndreptă și el privirea spre cel vizat, dar numai pentru o clipă. Se vedea pe chipul lui că treaba asta nu-l interesa de loc.

Dar Karl continuă să urmărească eforturile lui Helfgott Meyer care, împreună cu alt flăcăiandru tot atît de subțiratic ca și el, se chinuia să urce cotiga pe rambleu. Roțile se afundaseră însă în pămîntul ud și cotiga se împotmolise de-a binelea.

— Las' să afle și domnișorul ăsta cum arată „comunitatea“ noastră — murmură Franz, deși se părea că nu se interesează de loc de ce se petrece în jurul lui.

Situația ajunsese critică. În sus, cotiga nu era chip să fie urnită. În schimb îi trăgea în jos, cu întreaga ei greutate, pe cei doi tineri pirpirii.

Studentul și tovarășul său de muncă se încordau din răspuțeri, suflau și gemeau. Ajunseseră aproape culcați sub micile roți de fier, care sclipeau răutăcioase ca niște dinți rînjind batjocoritor. Dar iată că terenul moale cedează și picioarele alunecă îndărăt. Ca să oprească prăvălirea cotigii, tinerii se lasă în genunchi, dar nici așa n-au destulă putere. Roțile mici și umede strălucesc necruțătoare. Tovarășul lui Meyer cade. Studentul, singur, nu mai poate ține pe loc cotiga încărcată...

Din două salturi uimitor de iuți și ușoare, încît Franz abia de-l zărește, Karl ajunge lîngă vehiculul buclucaș și-l prinde zdravăn.

— Mai domol, roțițelor, mai domol — exclamă voios și satisfăcut, ca unul pentru care o asemenea

treabă nu e cine știe ce. Uite așa ! Trebuie să le vorbiți frumos, să le scărpițați nițeluș sub urechiușe... Așa ! Rotițele se îmblînzesc pe dată ca niște mielușei.

Karl împinse cotiga de-a curmezișul pantei, apoi o lăsă liberă.

— Dacă un vehicol ca ăsta nu vrea să se miște din loc, bătătorii puțințel pământul de sub roți... uite așa...

Și le arată cum trebuiau să procedeze.

— Îți mulțumesc, Karl Meyer — zise studentul, suflînd încă din greu și ștergîndu-și sudoarea de pe fața sa ca de bufniță. Ticălosul, m-a repartizat la cea mai greă muncă din cauza cizmelor de cauciuc !

— Așa se face educația fizică a tineretului — îi răspunse Karl, ca un fel de mîngîiere. ăsta-i izvorul de energie al celui de al treilea Reich ! adăugă apoi cu surîsul lui caracteristic, despre care nu se putea spune cu precizie dacă era sincer sau batjocoritor.

— Poate izvorul îndobitocirii și al exterminării ! rosti în șoaptă studentul în filozofie.

Karl se prefăcu a nu-l auzi.

— Ei... — se amestecă în vorbă tovarășul de muncă al lui Meyer, cel care fusese cît p-aci să ajungă sub roți. Ei, poftim !... repetă el pe un ton plîngăreț, privindu-și desperat mîna zdrobită și înșingerată : Eu sînt ceasornicar ! Dacă mă mai țin mult la lopată, nu voi mai putea prinde niciodată cu penseta un arc de ceasornic și atunci voi crăpa de foame — adăugă cu glas stins și cu o nesfîrșită tristețe.

— Noi toți de aici am fost luați de la meseria noastră — aruncă în treacăt Karl, fără să-l slăbească din ochi pe student. Germania are nevoie acum de șosele strategice !

— De altceva n-are nevoie Germania, decît de șoselele morții ? îl întrebă tăios studentul.

Din spatele ochelarilor săi cu rame late străfulgerau priviri pline de mînie.

Karl se întoarce spre el.

— Totul depinde la cine te referi cînd vorbești de Germania.

Cuvintele acestea le rosti cu glas domol, fără să zîmbească.

Helfgott Meyer își coborî privirea.

Karl se răsuci brusc.

— E timpul să-mi văd de lucru — și se îndreptă grăbit spre cotiga lui.

Dar studentul rămase pe loc, cu ochii în pămînt, nemișcat și dus pe gînduri.

— Ei, ai dus muncă de lămurire cu domnul student? îl întrebă Franz cu înciudată ironie.

— Exact, urs bătrîn ce ești!

— Și tu crezi că are rost să-ți bați gura cu filozoful Helfgott Meyer?

— Da, cred!

În clipa aceea răsună fluierul inspectorului Löwe. Pauza de amiază! Cei mai mulți dintre concentrați se așezară pe cotigi sau în jurul lor. Fiecare pereche separat. Bucata de pîine pe care o scoteau din buzunar nu-i îndemna la cine știe ce ospăț în comun. Deși, chiar în acea zi, se distribuiseră pachetele sosite de acasă. E adevărat însă că prea puțini dintre ei erau cei fericiți: doar acei ale căror mame aveau mijloace ca să poată trimite fiului lor o dată pe săptămînă cîte un colet cu alimente. În baraca numărul 4 n-au fost decît unsprezece privilegiați: cei care formau „brigada domnișorilor”. În asemenea zile organizau între ei cîte un picnic, la care, dînd dovadă de multă înțelepciune, îl invitau și pe inspectorul Löwe.

Karl scoase din buzunar două bucăți de pîine. Una din ele i-o întinse solemn prietenului său.

— Ficat de gîscă sau puțin pui fript nu dorești?

— Desigur că așa ceva îi serveai la micul dejun baronului Langenhorst, nu-i așa? îl întrebă Franz, ronțăind pîinea uscată.

— Și biscuiți, și unt, și struguri, și un pahar de porto — ca aperitiv! zise Karl, făcînd niște gesturi de parcă ar fi servit aieva băuturi răcoritoare

unor personaje simandicoase. Nu uitase încă ceea ce învățase în palatul Langenhorst, unde fusese angajat ca lacheu.

— Cu ceva rămășițe de la bucătărie tot vă alegeați și voi, tușa Maria și cu tine — îl iscodi Franz în timp ce culegea cu grijă ultimele fărîmituri de pîine risipite printre cutele pantalonilor.

Karl îl bătuse pe umăr pe prietenul său și-i vorbi grav :

— E foarte folositor, dragă Franz, să știi cum se trăiește cînd dispui de mijloacele necesare. Dacă am ști-o cu toții, nu ne-am mai resemna atît de ușor să trăim în mizeria de astăzi.

— Pst ! făcu Franz, înghiontindu-l. Iată-l pe studentul tău în filozofie.

Helfgott Meyer părea foarte tulburat. Se apropie de ei și întrebă :

— Pot lua și eu loc aici ?

Karl se arătă surprins.

— Poftește ! îi spuse el prietenos.

Studentul se așază, dar părea din ce în ce mai tulburat. Cînd scoase din buzunar un pachetel înfășurat cu grijă în hîrtie albă, se înroși :

— Am primit astăzi un pachet... de-acasă... Dacă nu aveți nimic împotrivă... aș vrea...

— Mulțumim — îi răspunse glacial Franz. Tocmai acum am mîncat și noi puțin ficat de gîscă și niște pui fripți.

— Eu n-am decît șuncă — zise Helfgott Meyer, lăsîndu-și întristată privirea în pămînt.

— Primim cu plăcere — interveni Karl, punînd mîna pe umărul studentului, în timp ce, pe neobservate, îl lovi cu piciorul pe Franz.

Fața de bufniță, de obicei atît de crispată, a lui Helfgott Meyer se luminează de bucurie. Începu să pregătească sandvișurile cu atîta zel, încît de două ori le scăpă din mînă. Acum noroiul era pe ele cam tot atît de gros cît și untul.

— Îți dau un sfat : mai bine tratează-l pe „leul” nostru cu astfel de delicatese.

— Așa ceva nu fac! zise studentul, încruntându-și sprâncenele negre și stufoase.

— Dacă i-ai oferi și o cutie de țigări — adăugă Franz pe un ton ceva mai blajin — te-ar repartiza imediat la munci mai ușoare!

— Asta n-am s-o fac! repetă cu încăpăținare și furie studentul. Și își aranjă ochelarii cu un gest atât de brusc, de parcă ar fi vrut să lovească pe cineva.

— Deși toți fac așa... bineînțeles cei care pot — constată Karl, examinându-l cu coada ochiului pe student.

— Uite colo „brigada domnișorilor“ — zise Franz, arătând spre un grup care tocmai se așeza pe o prelată întinsă pe taluz. Era un picnic în toată legea. În mijlocul grupului trona inspectorul Löwe. Îi vezi?

— În curînd, toți ăștia vor fi trimiși acasă „pentru serviciul interior“ — adăugă Karl.

Fața lui Helfgott Meyer se-ntunecă. Își întoarse privirea.

— Nu! Asta n-am s-o fac! repetă scos din fire. Asta-i mituire! O treabă ordinară! Ce fac sutele de camarazi ai noștri care nu primesc nimic de acasă?! Situația lor devine astfel și mai grea. Ce fel de „comunitate a poporului“ e asta?!

— Dar, după părerea ta, unde există adevărata comunitate a poporului? îl întrebă Karl cu voce surdă și se uită distrat spre nori, de parcă n-ar fi atribuit nici o importanță răspunsului. Unde poți găsi așa ceva în Germania de astăzi?

Studentul se-ntoarse spre el, apoi, sub pavăza ochelarilor cu rama groasă, își lăsă privirea în jos și tăcu.

Karl avea obiceiul să vorbească în așa fel (acesta era „sistemul“ lui), încît spusele lui să poată fi auzite de oricare funcționar al Gestapo-ului. De data aceasta însă și le formulă într-un chip care obliga pe orice om inteligent și de treabă să-l contrazică și să găsească el răspunsurile potrivite. Acum, de pildă, spuse următoarele:

— „Brigada domnișorilor“ nu lucrează mai rău ca noi.

— Pentru ei, munca obligatorie de un an nu-i decît un antrenament sportiv, bun pentru întreținerea sănătății — răspunse filozoful cu păr negru, a cărui furie creștea clipă de clipă. Pe urmă se instalează în birourile lor elegante și toată viața nu mai fac nimic.

Se auzi un fluierat prelung. Era timpul să treacă din nou la jug.

Adînc mișcat, studentul strînse mîna lui Karl.

— Tu ești un om cinstit, Helfgott Meyer — i se adresă Karl. Dar numai cinstea nu ne poate fi de prea mare folos.

Studentul, care era gata să plece, se-ntoarse brusc spre Karl.

— Dar atunci ce poate fi de folos? îl întrebă acesta, cu un glas ce tremura de emoție.

Karl, observînd starea de spirit a studentului, îl răsuci pe loc și-i dădu un ghiont ușor în spate.

— Hai, du-te frumușel la cotiga ta, că altfel te-nfulecă „leul“ !

Pe fața încruntată a lui Helfgott Meyer se putea citi o dezamăgire adîncă, aproape copilărească. Porni încet spre cotigă, cu privirea în pămînt, îngîndurat.

— Crezi că se va prinde ceva de filozoful tău? îl întrebă Franz, apoi își scuipe în palme și se întinse după lopată. Judecînd după poziția capului, îl credeai hotărît să împungă pe cineva.

După masa îmbelșugată, inspectorul Löwe se retrase pentru un pic de moțăială. La marginea șoselei se afla un stejar singuratic. La rădăcina lui, pămîntul era uscat, iar de trunchi puteai să te reazemi. Löwe își scoase fluierul din buzunar și-l strînse cu putere în mînă. Să fie acest fluier reprezentantul simbolic al puterii sale în cele cîteva minute cît va sta cu ochii închiși.

Și, într-adevăr, de data asta somnul lui n-a durat mult. Curînd își făcu apariția o mașină elegantă, cenușie. Persoana din mașină își scosese capul pe fereastră, de parcă ar fi căutat pe cineva.

Mașina se opri în dreptul stejarului. Omul din mașină porunci șoferului să claxoneze cît mai tare.

Inspectorul, buimac de somn, sări în picioare. Se îndreptă din șale și trase un salut reglementar spre cîmpul gol care se afla în fața lui. Observă și recunoscu mașina abia după ce șoferul claxonă a doua oară. Se apropie de ea zîmbind și plococindu-se într-una. Apoi salută din nou.

— Cu supunere și respect, domnule consilier secret — repetă el de cîteva ori.

În mașină se afla un domn elegant, purtînd o pălărie tiroleză verde. Pe buzele sale flutura veșnic un surîs, ca și cravata pe care și-o lega la gît dimineața și n-o mai scotea decît seara, cînd se culca. Un surîs plăcut, afabil, care i se potrivea tot atît de bine ca și cravata.

— Bună ziua, domnule inspector! Ce noutăți pe aici?

— Avem mari răspunderi, după cum vedeți — răspunse inspectorul. Da, foarte mari răspunderi, domnule consilier.

— Spune-mi, te rog... cei douăzeci de oameni pe care mi i-ai trimis pentru construcția conductei de apă...

— S-au și întors, domnule inspector.

— Da, bun... Dar vezi că mîne iar...

— Hm. Știți, domnule consilier, de fapt e strict interzis să... Știți, n-avem voie să dăm oameni din efectivul taberei pentru munci particulare — se bîlbîi inspectorul.

Consilierul secret îi întinse prin fereastra mașinii portțigaretul, apoi reluă, zîmbind fermecător:

— În virtutea vechii noastre prietenii, comandantul dumitale îmi va face serviciul acesta.

— Evident, desigur... domnule consilier... dar... știți...

Consilierul secret continuă pe același ton cald și ademenitor:

— Dar aș mai avea o rugămintă: după cîte știu, în plutonul dumitale este un radiotehnician isteț.

N-aş putea să-l iau cu mine, chiar acum ? Deseară va fi înapoi în tabără.

— Răspunderea e mare, domnule consilier... Dacă s-ar afla...

— Temeri exagerate. Pînă să vină un specialist din oraş trece prea multă vreme şi astăzi dau o serată. Vecinii buni se ajută între ei.

— Aveţi dreptate, domnule consilier. Îl chem chiar acum.

Inspectorul Löwe ridică mîinile la gură, în formă de pîlnie, şi strigă din răsputeri :

— Karl Meyer ! Karl Meyer !

— Asta-i acum ! exclamă Franz, ridicîndu-şi capul, auzind primul chemarea. Karl, ce-o fi vrînd Löwe cu tine ?

— O să vedem !

Karl îşi înfipse lopata în pămînt şi începu să se urce pe taluz.

În acest timp, Opel-ul cel mare al poliţiei se apropia cu optzeci pe oră de tabăra de la Traunstein, pînă la care nu mai avea de străbătut decît o distanţă de treizeci de kilometri. Călătorul din maşină, Müller, cel cu picioare lungi, se uita mereu la ceas. La un viraj, Opel-ul era cît pe ce să se ciocnească cu eleganta limuzină cenuşie.

Cele două vehicule frînară brusc.

Şoferul Opel-ului îl întrebă pe colegul său de pe limuzina cenuşie unde anume urma să se abată de la şoseaua naţională, pentru a ajunge la tabăra de muncă nr. 317.

Tînărul blond şi simpatic care şedea lîngă şofer îi dădu lămuriri precise. (De unde era oare atît de bine informat ?) Pe urmă cele două maşini îşi continuară drumul.

Cînd puternica maşină Opel a Gestapo-ului, trecînd pe poarta taberei de muncă, se opri în faţa comandamentului, eleganta limuzină cenuşie a consilierului secret pătrundea într-un parc şi se oprea în faţa unei vile cochete.

Karl se dădu jos cel dintîi şi, cu gestul unui lacheu îndemînatic, deschise uşa maşinii.

— Mulțumesc, tinere — clătină din cap satisfăcut consilierul secret. Unde ai învățat să te porți așa? Dacă nu mă-nșel, te cheamă Meyer, nu-i așa?

— Da, domnule consilier, Karl Meyer.

— Ei, hai, tinere prieten, și vezi să-mi vindeci repede radio-ul.

4. STUDENTUL ÎN FILOZOFIE HELFGOTT MEYER

În baraca numărul 4 ardeau luminile. Licăririle celor cinci becuri mici și opace se pierdeau în încăperea vastă, cu pereții goi. Helfgott Meyer, care ar fi vrut să se cufunde seara în lectură cărților sale, deși își strica și mai mult vederea, de altfel și așa destul de slabă, făcu într-o zi constatarea plină de haz: „Lămpile acestea nu ard decît ca să ne dăm seama cît este de întuneric!” Dar, chiar așa fiind, dacă Helfgott Meyer s-ar fi încumetat totuși să citească, ar fi trebuit s-o facă în cea mai mare taină, dacă voia să nu fie luat peste picior de membrii „brigăzii domnișorilor” și numit, în bătaie de joc, „papagalul savant”.

— Mai bine ai face să înveți cum se aruncă o grenadă, asta-i adevărata filozofie germană! i se spunea.

Unul dintre acești „domnișori”, șeful unui detașament de asalt al Hitlerjugend-ului, afișase deasupra patului lui Meyer o poezie scrisă de însuși fűhrerul Adolf Hitler:

*Cel ce veșnic cărțile răsfață
Și, în loc de luptă, filozofie-nvață,
Acela nu-i german — e străin de neam!*

Lectura cărților serioase era considerată de aceștia drept o îndeletnicire ridicolă și de disprețuit.

În seara aceea, Helfgott Meyer nici n-a încercat să citească. Era din cale afară de agitat. Se apropie de priciul lui Karl, dar se așează lângă Franz. Luase hotărîrea să aștepte întoarcerea primului, căruia voia să-i vorbească neapărat, chiar în seara aceea. Nu-i mai ieșeau din minte ultimele cuvinte pe care i le spusese Karl, acolo, lângă șanț : „Numai cinstea nu ne poate fi de prea mare folos...”

Helfgott Meyer l-a înțeles perfect de bine pe Karl Meyer. L-a înțeles de mult, deși nu a avut decît foarte rar prilejul să stea de vorbă cu el, iar Karl Meyer fusese întotdeauna extrem de prudent. Firește, cinstea singură nu ajunge ! Trebuie să și faci ceva : să lupți ! Da, dar cum ? Unde ? Acesta era lucrul pe care nu-l știa studentul în filozofie. Se părea însă că tînărul acela cu fața luminoasă ar putea să-i dea oarecare sfaturi.

Studentul ar fi dorit nespus de mult să stea de vorbă deschis și sincer cu Franz. Dar Franz era foarte neîncrezător și rezervat. Stăteau tăcuți unul lângă altul — Franz cosea niște nasturi la o haină — de o bună bucată de vreme, cînd pe ușa barăcii intră unul dintre cei din tabără care în ziua aceea îndeplinea serviciul de curier.

— Este aici la voi unul cu numele de Meyer ?
îl întrebă pe planton.

Plantonul răsfoi catalogul.

— Priciul treizeci și șapte, la dreapta.

Curierul, un băiat anemic și apatic, căruia se părea că-i vine greu chiar să-și țină ochii deschiși, începu să numere priciurile.

Cînd ajunse la cel cu numărul 38 întrebă :

— Meyer ?

— Da, eu sînt ! îi răspunse Helfgott Meyer, ridicînd capul, surprins.

— Du-te imediat la comandament — îi spuse curierul, abia articulînd cuvintele, fapt datorită căruia spusele sale dobîndiră o și mai mare semnificație.

— De ce ?

— Nu știu. Au venit niște ștabi străini — zise curierul cu indiferența omului copleșit de oboseală.

— Și tocmai pe mine mă caută ?

— Da, dacă te cheamă Meyer !

— Mă întorc numaidecât — îi zise Helfgott lui Franz, apoi, foarte calm, ieși din baracă împreună cu curierul.

De n-ar fi fost atît de miop, greu și-ar fi putut păstra calmul. Ar fi observat atunci, desigur, că mîna lui Franz în care ținea acul rămăsese suspendată în aer și că buzele lui păliseră cînd auzise întrebarea curierului. Căci Franz înțelesese că de vreme ce curierul îl căuta pe Meyer acolo, la acel prici, nu putea fi vorba decît de Karl Meyer, și nicidecum de student. Dar de ce îl căutau la o oră atît de neobișnuită ? Și cine or fi acei ștabi străini ?

Franz își înfipse acul în reverul hainei. „Ce noroc, se gîndi, că nu e Karl aici. În felul acesta, orice ar fi, mai cîștigăm puțin timp.“

În timp ce Helfgott Meyer trecea, însoțit de curier, prin curtea mare a taberei, cufundată în întuneric în ciuda celor două-trei becuri, la a căror lumină slabă nu se vedeau decît băltoacele sclipind, curierul îi spuse cu același glas indiferent și stins :

— Inspectorul Löwe îți trimite vorbă că dacă te-o întreba cineva dacă mai există și un alt Meyer în lagăr, în afară de tine, să spui că nu știi.

— Aha ! izbucni studentul. În sfîrșit, un control ! Le este teamă să nu se afle că sîntem dați cu chirie ca niște sclavi.

— Chestia asta cred că te lasă perfect indiferent — conchise, obosit, curierul.

— Nu, nu mă lasă de loc indiferent ! stăruie studentul cu părul negru. Asta-i corupție ! Cea mai crasă călcare a legii !

Își dădu brusc seama că avea acum prilejul să acționeze împotriva acestei batjocuri, să arate că nu e un simplu om „cinstit“, dar pasiv, ci unul în

stare să acționeze. Un val de căldură i se revărsă în tot corpul.

— Te sfătuiesc să-ți ții gura — îl îndemnă însoțitorul său, cu aceeași nepăsare.

— Nu, n-am să tac de loc ! Să știu că mă omoară, și tot nu voi tăcea ! Glasul lui Helfgott Meyer vibra de clocotul miniei abia stăpânite. În ochii lui negri ardea un foc nestăpânit. Pînă la urmă, tot trebuie să fie dată în vileag porcăria asta !

— Mie puțin îmi pasă — zise curierul, ale cărui pleoape se lăsaseră aproape de tot ; părea că umblă cu ochii închiși, ca un somnambul.

Străbătuseră o bună parte din curte. În fața lor se vedeau ferestrele luminate ale comandamentului. La intrare stătea o mașină mare, de culoare închisă.

În acest timp, fără să observe nimeni, Franz scoase de sub perna lui Karl un portofel negru în care prietenul său își ținea actele. Karl trebuia avizat de cele întîmplate încă înainte de a se întoarce în tabără. Altfel poate nici nu se va mai întoarce vreodată. Trebuia cu orice preț să afle despre ce este vorba.

În mare grabă, Franz scoase de sub pat o valiză mică în care puse acul și mosorul cu ață. Pentru orice eventualitate, își luă și el actele, precum și mica sumă strînsă, ban cu ban, timp de luni de zile. Știa că prietenul său nu avea bani asupra lui. Karl nu era econom de loc. Acum, însă, mica sumă îi va putea fi de folos. Deci, la fapte !

Franz se apropie de planton.

— Trebuie să ies pentru un minut.

— Ai mai ieșit acum o jumătate de ceas — îi răspunse acesta închipuindu-și că, dacă stă de pază o dată pe lună la ușa barăcii, îndeplinește cine știe ce misiune importantă și plină de răspundere.

— Ce să fac, dacă am iarăși nevoie ? stăruia Franz, încercînd să-și ascundă nerăbdarea și enervarea.

— Nu-ți dau voie !

Franz îl îmbrînci.

— N-ai decît să mă împuști, măgarule — îi ripostă Franz, smucind cu putere ușa.

În timpul scurtei încăierări, care a durat numai o clipă, privirea lui Franz se abătu asupra interiorului barăcii. Timp de o frîntură de secundă i-a fluturat pe dinaintea ochilor o imagine cunoscută pînă la saturație: un spațiu larg, întunecat, cu lămpi-opaiț, cu priciuri mizerabile și cu tovarășii de tabără adunați grupuri-grupuri. Fusesse doar o clipă, în timpul încăierării. Cu toate acestea, lui Franz îi rămase imprimată în minte ca un cadru dintr-o secvență de imagini ale trecutului. Părea o fotografie veche, un lucru ce nu făcea parte din prezent, ci din trecutul îndepărtat. Doar o clipă a durat totul. Totuși, ceva îi spunea că vede toate acestea pentru ultima oară.

O singură clipă, o clipă care a trecut... Acum Franz alergea spre comandament.

Ar trebui să-i spună cîteva cuvinte acestui filozof. Se vede că totuși e un băiat bun — dar ce i-ar putea spune? Să nu-l trădeze pe Karl? Dar el nu știe nimic despre Karl. Și oare ar putea să-l ajute pe Karl, chiar dacă ar fi dispus s-o facă? Ar putea el tăinui că în tabără se mai află și un alt Meyer? Dacă ar fi interogat despre acest lucru, n-ar putea să-l ascundă. De altfel, numele lui Karl figura și în tabelul de efectiv. Nu, studentul nu putea face nimic. Nu va putea nici să-l ajute, nici să-i facă vreun rău. Atunci la ce bun să-i vorbească? Ce să-i spună?

Asemenea gînduri se involburau prin capul lui Franz în timp ce străbătea în fugă curtea, călcînd prin băltoacele luminate de razele palide ale felinarelor.

În fața lui vede geamurile mari, luminate, ale comandamentului. La intrare stă o mașină uriașă, neagră. Franz zărește două umbre trecînd prin dreptul ferestrelor luminate. Sînt umbrele lui Helfgott Meyer și a curierului. Iată-i, au ajuns la ușă... Trebuie să-l ajungă din urmă pe student!

În acea clipă, cu totul întâmplător, Helfgott Meyer se uită pe geamul biroului și vede alături de inspectorul Löwe un personaj neverosimil de lung, cu fața nemișcată, aproape încremenită.

— Asta-i de la poliția secretă, de la Gestapo! exclamă uluit.

— Ce știi eu? îi răspunse curierul, cu același calm. Haidem!

— Poate că nu e vorba de un control! continuă Meyer, îngîndurat, oprindu-se o clipă.

— Indiferent... Hai să mergem... — zise curierul, cu ochii gata să se închidă.

Studentul pornește din nou. Ce altceva ar putea să facă? Trebuie să meargă. Dar își încetinește pașii și se gîndește: «Acest funcționar al Gestapo-ului nu cred să fi venit aici din cauza mea. Eu nu sînt „decît“ un biet student, cu totul neprimejdios. N-am fost pînă acum „decît“ un om cinstit. Cel puțin pînă în prezent. Aștia se interesează probabil de alt Meyer... Da, poate e vorba chiar de Karl Meyer... Cum aș vrea să-l pot ajuta! Dar ce să fac?» Helfgott Meyer își întinde mîna spre clanța ușii. În clipa aceea, venit într-o goană, Franz îl ajunge din urmă și-l dă la o parte din ușă.

— Meyer!

— Ce s-a întîmplat? și curierul, deșteptat din toropeala lui de brusca mișcare, își deschide ochii.

— O clipă — exclamă Franz gîfîind și se aplecă la urechea studentului. Nici în această clipă nu știe cu precizie ce să-i spună. Îi șoptește doar atîta: Karl e în pericol!

Helfgott Meyer strînge cu putere mîna lui Franz. Ochii lui negri, ca de bufniță, au o strălucire stranie: e recunoscător pentru încrederea care i se arată. Apoi intră în birou.

Franz se oprește în fața ferestrei. Firește, trebuie să iasă neîntîrziat în întîmpinarea lui Karl. Să-l prevină de primejdia care-l paște. Dar poate că stînd aci va izbuti să afle ceva important.

Curierul a plecat. Curtea e goală. Franz rămîne în umbră, atent la tot ce se întîmplă în cancelarie.

Ceea ce vede acolo e atît de neașteptat și ciudat, încît nu se poate clinti și rămîne ca țintuit locului.

Nu auzea nimic din cele ce se vorbea înăuntru. Vedea însă ciudata pantomimă a interogatoriului la care era supus studentul de către reprezentantul poliției secrete.

Löwe, care stătea deznădăjduit în spatele omului Gestapo-ului, îi făcea fel de fel de semne tainice studentului, care tăcea cu încăpăținare.

Inspectorul Löwe trecea prin cele mai grele clipe ale vieții sale. Era tocmai de serviciu la birou (ăsta i-a fost norocul !) cînd se pomeni față în față cu funcționarul Gestapo-ului din Rosenhaim, care apăruse ca un fulger din senin. Dorea să vadă pe toți indivizii cu numele de Meyer aflați în tabăra de muncă nr. 317. Și asta tocmai astăzi, în ziua cînd el învoise pe unul din ei. Era clar : îl denunțase cineva. Desigur, unul dintre cei care voiau să-i ia locul. Unul ? Cel puțin douăzeci de inși rîvneau la postul său de inspector ! Ce josnicie ! Era adevărat că din cînd în cînd împrumutase cîtiva muncitori consilierului secret. Ei și ? Ce, o făcea doar pe propriul său risc ? Însuși comandantul taberei, von Zirts, i-a dat ordin în acest sens. Dar el, un biet inspector, se putea referi la acest lucru ? Nu-și cunoaște oare comandantul ? El ar fi primul care l-ar lua la rost și ar face un scandal enorm. Ca să înlătore orice bănuială, s-ar repezi la el ca o fiară. Încălcarea disciplinei, nesupunere, corupție !... I-ar imputa totul și i-ar frînge gîtul. Nu, sub nici un motiv nu va trebui să se afle despre absența lui Karl Meyer !

Asemenea gînduri se zbăteau în dosul frunții joase, scaldate în sudoare, a inspectorului Löwe, în timp ce stătea în fața nerăbdătorului reprezentant al Gestapo-ului.

— Domnul comandant al taberei nu e aici — bolborosise el tulburat.

— N-am nevoie de comandant — îi răspunsese Müller, care se lăfăia la birou. N-am nevoie decît de tabelele de efectiv.

— Regret foarte mult, dar în clipa asta nu vă pot supune aceste liste. Sînt închise în biroul domnului comandant.

Inspectorul Löwe nu mințea decît pe jumătate, dar îl înșela pe Müller sută la sută. Comandantul von Zirts era într-adevăr plecat la Wiesmühl, lucru care de altfel se întîmpla adeseori, mai ales seara. Și tabelele se găseau într-adevăr în biroul acestuia, atîta doar că nu erau închise, iar inspectorul Löwe avea dreptul și posibilitatea să le pună la dispoziția funcționarului de la Gestapo.

Müller, cu picioarele sale lungi, se uita nerăbdător la ceas. Se pare că din pricina unui derbedeu oarecare nu va putea participa la sărbătoarea care avea loc în cadrul familiei sale.

— Domnul comandant se-ntoarce în curînd — îl informă, bîlbîindu-se, Löwe. Nu vreți să-l așteptați ?

„De-aș putea cîștiga măcar puțin timp, suspină în sinea lui inspectorul. Cît de puțin ! Karl Meyer poate sosi din clipă în clipă, în schimb comandantul, plecat la Wiesmühl, nu se va întoarce prea curînd. O face lată la «Cerbul de aur», într-un separeu. Deci : să cîștigăm timp ! Pe urmă poate veni oricine să controleze tabelele de efectiv.“

Dar nesuferitul acela de funcționar al Gestapo-ului nu era dispus să aștepte.

— Nimic mai simplu. Dă ordin să fie trimiși aici toți Meyer-ii de prin barăci.

Inspectorul Löwe nu găsi nici o obiecție. Însămîntat, alb ca varul, ieși din birou (să nu-l audă omul Gestapo-ului) și, cu ordinul pe care noi îl cunoaștem, îi porunci curierului cu ochii somnoroși să se ducă la baracă. După ce se întoarse, îl trimise din nou, să-l aștepte în poartă pe Karl Meyer și să-l trimită de-ndată la administrație. Dacă ticălosul sosește în timp ce omul poliției e prezent, totul va fi în deplină ordine ; dacă însă n-ar sosi, va trebui să aibă toată grija să nu trădeze nimeni că în tabără se mai găsește și un alt Meyer. La naiba, controlorul ăsta cu ciolanele lungi se va că-răbăni el odată !

Iată care era explicația acelei curioase scene pe care o văzuse Franz pe fereastră și care-l uluise atît de mult, încît rămase cîteva minute încremenit locului. Cînd a intrat studentul în birou, inspectorul Löwe se afla în spatele funcționarului Gestapo-ului și-i făcea fel de fel de semne celui sosit, îndemnîndu-l să tacă și să se prefacă a nu ști nimic. Fața de neghiob a inspectorului era îmbrobonată de sudoare de atîta agitație și frică.

Franz rămase foarte surprins: ce-or fi însemnînd toate acestea? Nu înțelegea nimic. Un lucru însă îi era clar: acest student cinstit nu va spune o vorbă mai mult decît va fi neapărat necesar. Se uita la el, îl vedea stînd cu privirea dîrză și întunecată înaintea funcționarului lung în ciolane și îi citeai pe față că din gura lui nu va putea nimeni scoate nici o vorbă, decît cel mult cu cleștele. Era ca o bufniță cu penele zbîrlite, gata de luptă.

Dar Franz nu avea vreme să stea locului pentru a-și continua observația. Trebuia să-l înștiințeze cît mai repede pe Karl.

În birou, între timp, interogatoriul nu se desfășura în ritmul pe care l-ar fi dorit lunganul de Müller. Actele pe care i le prezentase Helfgott Meyer nu conțineau nici un indiciu din care să se poată trage concluzia identității dintre el și Karl Brunner, cel urmărit. Ele erau, în aparență cel puțin, în perfectă ordine.

— Tu ești singurul Meyer din tabără? îl întrebă Müller enervat. La Dresda n-ai fost niciodată? N-ai lucrat la fabrica de aparate de radio de acolo?

La această ultimă întrebare, Helfgott Meyer răspunse cu conștiința curată:

— Nu.

În spatele lui Müller, cuprins de spaimă, inspectorul Löwe se schimonosea în fel și chip și făcea tot timpul semne afirmative din cap.

— Adevărat, despre tine nu se prea poate spune că ai fi un băiat prea frumușel, cum scrie aici în hîrțiile mele — mormăi nemulțumit Müller. Se

vede că ai noștri s-au alarmat, încă o dată, pe degeaba.

— Ce-are a face asta cu identitatea mea? întrebă, mîndru și demn, Helfgott Meyer.

— Ce-are a face? sări înfuriat Müller. Mă iei tu pe mine la întrebări? Scoate-ți șapca! se răsti apoi la acest impertinent pensionar al taberei. Odată tot trebuie să arate că e în stare să le vină de hac derbedeilor de teapa acestuia.

Helfgott Meyer își scoase șapca din cap. Müller se apropie de el, apoi, brusc, își înfipse pumnul în părul negru și zbîrlit al tînărului. Meyer scrișnea din dinți, dar capul îi rămăsese nemișcat.

— Ia spune, mă, nu cumva îți cănești părul? Chica asta n-a fost blondă niciodată?

— De ce naiba să-mi vopsesc părul? răspunse înciudat flăcăul.

— De pildă, ca să te ascunzi de poliția secretă — îi scăpă polițistului vorba, fără să vrea.

— N-am nici un motiv — îi replică dîrz Helfgott.

— Alt Meyer, așadar, nu există pe aici — i se adresă din nou lui Löwe investigatorul poliției. Eu, de fapt, caut pe un tînăr blond și frumusețel... Dar, cu toate acestea, îl iau cu mine și pe oacheșul ăsta.

Dacă Müller n-ar fi fost atît de grăbit să ajungă acasă, să nu întîrzie de la sărbătorirea zilei onomastice a soției sale, ar fi observat că, în clipa cînd rostise aceste cuvinte, Löwe se făcuse palid ca un mort, fiind nevoit să se sprijine, ca să nu cadă. În acel moment, Löwe își dăduse seama despre ce era vorba. Nu se făcea, așadar, un control general asupra felului cum funcționează tabăra, ci un anchetator politic venise să-l caute pe Meyer, adică tocmai pe tînărul acela fercheș și blond pe care el îl învoise, ba, mai mult, despre a cărui prezență în tabără tăcuse mîlc. Asta se chema că el a indus în eroare poliția, că a ocrotit un criminal, un comunist sau, în cel mai bun caz, un individ suspect! Teribilă situație! El însuși, inspectorul Löwe, va putea să ajungă astfel un individ suspect, un com-

plice al criminalului ! Cel mai bine ar fi să mărturisească, acum, pe loc, totul. Dar pînă să-i vină acest gînd, Müller îşi luase rămas bun şi, înghiontindu-l pe Meyer, ieşise din încăpere. Löwe se repezi să-l ajungă din urmă.

Prea tîrziu ! Opel-ul cel mare tocmai ieşea pe poarta taberei.

De frică, lui Löwe începură să-i tremure genunchii. Dacă trimisul Gestapo-ului nu l-a arestat pe acel Meyer pe care îl căuta şi dacă faptele incriminate îl priveau de fapt pe celălalt, cu alte cuvinte dacă cel căutat era într-adevăr Karl Meyer, atunci el, inspectorul Löwe, e complicele acestui ticălos ! Asta înseamnă că e un om sfîrşit. Şi e neîndoios că îl caută pe Karl Meyer. Omul Gestapo-ului vorbise doar de un tînăr blond şi frumuşel.

Inspectorul Löwe se repezi la telefon.

5. PRIETENIE

Franz cunoştea un loc unde gardul taberei putea fi sărit fără prea mare primejdie. În general, paza taberei nu era prea severă. În definitiv, tinerii aceştia între şaptesprezece şi douăzeci de ani, care lucrau în taberele de muncă, nu erau robi, oricît de grea le-ar fi fost, de altfel, soarta. Ei îndeplineau, de fapt, un fel de serviciu militar obligatoriu. Tratatamentul lor era, fără îndoială, aspru şi lipsit de omenie. Totuşi, aproape nimeni nu se gîndea la evadare. De fapt, nici n-avea unde să se ducă. Fără dovada oficială cu privire la îndeplinirea serviciului de muncă, nimeni nu putea ocupa o slujbă în Germania. O asemenea dovadă era ne-

cesară peste tot. Împrejmuirile taberelor nu trebuiau deci păzite cu prea multă strășnicie.

Franz găsi locul cel mai potrivit. Să te cațări sus pe gard nu e greu; primejdios e să sari de acolo, de la o înălțime de doi metri jumătate, în beznă, fără să poți vedea peste ce cazi. Dar timp de șovăială nu avea. Franz sări. Și-a lovit puțin glezna stîngă, dar nu era nimic grav. E adevărat că îl durea. Numai pentru atîta lucru însă nu era îngăduit să rămînă locului. Era în joc viața lui Karl.

„Totul depinde acum de viteza cu care pot să alerg“, își spuse în sinea lui Franz. Voința și hotărîrea lui se dublară.

Franz nu era un flăcău prea zdravăn. De unde era să fi strîns puteri? Din aerul viciat al uzinei chimice în care lucrase? Cît despre sport, cum făceau odraslele răsfățate ale bogătașilor, nici pomeneală! Duminica după-amiază schia și el un ceas, două, atîta tot. Și acum, iată că viața lui Karl depinde poate tocmai de forța lui fizică!

Asemenea gînduri se învolburau prin creierul lui Franz în timp ce alerga pe șosea, cu capul proptit în bărbie, ca un cerb gata să ia în coarne pe cineva. Își ținea pumnii lipiți din ce în ce mai tare de piept. Trebuia să reziste cu orice preț. Glezna îi provoca o durere ascuțită, tîmplele îi zvîcneau cu putere, dar Franz continua să alerge.

Deodată, peste frunzișul arborilor trecu o rază de lumină. Ce-i asta? Un reflector? Iarăși! E farul unei mașini! Acum se aude și duduitul motorului. Să fie oare mașina urmăritorilor? Franz sare în șanțul șoselei și se pitulează în umbră.

Lumina puternică și albă a farului se prelinge de-a lungul șoselei. Fiecare pietricică aruncă o umbră lungă și ascuțită. De s-ar coborî numai cu ceva mai jos conul de lumină, fascicolul razelor l-ar prinde în focarul lor pe Franz.

Iată mașina. Pentru Franz, pericolul a trecut. Dar, să vedem, faptul acesta nu înseamnă cumva și pentru Karl un răgaz?

Franz abia-și stăpîni surîsul cînd își dădu seama că bărbatul care ședea lîngă emisarul Gestapo-ului nu era altul decît Helfgott Meyer cel oacheș. Da, era cît p-aci să surîdă ! Prima oară după ani îndelungați. Nu-i dorea răul acestui student cumsecade, dar nu-i părea rău că i se întîmpla și acestuia măcar o dată în viață o astfel de aventură. Nu strică să afle și domnișorul ăsta alintat ce înseamnă Gestapo-ul. Mai ales că tot nu i se va întîmpla nimic serios, fiindcă în cel mai scurt timp va apare „babacul“ și-l va scăpa.

Mașina trecuse în goană. Franz își strînse mîinile la piept, apoi continuă să alerge cu sufletul la gură.

Dar ce se întîmplase în acest timp cu Karl ?

Consilierul secret l-a condus într-un salonaș unde se afla un aparat de radio de mare preț, cu zece lămpi. Karl cunoștea și salonașul și cunoștea și aparatul Telefunken. Mai fusese o dată pe aici, dar atunci n-a fost nevoie decît de schimbarea unui tub electronic uzat. Consilierul secret a fost tare mulțumit că tînărul de la detașamentul de muncă i-a reparat aparatul în doi timpi și trei mișcări. Nu-i vorbă, Karl ar fi dorit să poată întîrzia mai mult lîngă aparat, pentru a asculta știrile posturilor străine. Consilierul însă a stat tot timpul lîngă el.

De data aceasta, Karl a rămas singur în odaie. A căutat mai întîi să stabilească defectul. Dintr-o privire și-a dat seama că aparatul nu are de fapt nimic, ci trebuia doar curățat. Se așezase peste bobine un strat de praf atît de gros, încît provoca tulburări de contact. N-au trecut nici două minute, și radioul era în perfectă stare de funcționare.

De data aceasta însă, Karl nu era grăbit să raporteze. Se apropie încet de ușă și se uită prin gaura cheii, să vadă dacă în camera vecină nu e cineva care ar putea să tragă cu urechea sau să intre pe neașteptate peste el. Nu era nimeni. Cu toate acestea, Karl stătu locului și privi un timp cu viu interes prin borta cheii.

Încăperea vecină servea drept sufragerie. Karl vedea masa lungă, împodobită cu paisprezece tacâmuri strălucitoare. Consilierul secret aștepta musafiri. Karl contemplă cu atîta interes această masă, încît o clipă uită cu totul de sine. Gîndindu-se cum l-ar mai fi certat fostul său șef, herr Johann, valetul baronului Langenhorst, dacă el, pe timpuri, ar fi așezat pe masă fructele într-o asemenea neorînduială, de parcă erau aruncate cu lopata, strîmbă din nas.

Aparatul de radio începu să hîrîie și Karl, rușinat, se întoarse la el. Cu ce prostii își risipea el minutele acestea rare ! Se apropie de aparatul cu zece lămpi și începu să caute posturi.

O, cum îi bătea inima !

„Atențiune ! Vorbește Moscova. Urmează emisiunea noastră în limba germană...”

Karl scoase la repezeală din buzunar hîrtie și creion, reglă aparatul atît de încet, încît nici el nu auzea decît dacă stătea cu urechea aplecată la difuzor și începu să stenografieze.

Cu cît interes asculta ! Ochii îi străluceau, obrajii îi ardeau. Undele de radio aduceau din Uniunea Sovietică adevărul ; adevărul care le era ascuns muncitorilor germani. Se vorbea despre adevăratele scopuri ale politicii fasciste, care voia să tîrască poporul în război ; se vorbea despre felul cum vor fasciștii să transforme întreaga Europă într-o colonie a lor...

Deodată, Karl deveni atent. Auzise un zgomot. Cu repeziciunea fulgerului, hîrtia și creionul dispărură. Cînd domnul consilier secret intră în odaie fu întîmpinat de ritmul unui foxtrot difuzat de radio București.

— Ei, ce ton minunat ! Văd că l-ai și reparat !

— De data aceasta, domnule consilier, lucrul n-a fost chiar atît de simplu !

— Ești un băiat isteț, că l-ai terminat atît de repede ! Îți mulțumesc.

Și, ca să fie amabil, îi oferi lui Karl o țigară.

— La revedere !

Consilierul secret se apropie de prețiosul său aparat și începu să învîrtă butoanele. Fel de fel de melodii, texte vorbite în diferite limbi se succedau cu atîta putere, încît consilierul nu auzi sone-ria telefonului, deși țîrîia de o bună bucată de vreme. Abia într-un tîrziu ridică receptorul.

Un glas bîlbîit, îngrozit, debita printre sughițuri niște fraze incoerente. A durat destul de mult pînă ce consilierul secret izbuti, în sfîrșit, să înțeleagă că cel care-i vorbea la telefon era inspectorul Löwe. Și mai greu i-a fost să se dumerească ce voia, în definitiv, inspectorul. Karl Meyer trebuie arestat? Cine-i acela? Tînărul blond, tehnicianul radiofonist? El, consilierul secret, să-l închidă pînă vor veni să-l ridice? Că ar fi bine să-l pună în lanțuri? Să închidă cu cheia toate ușile și ferestrele, tînărul fiind un comunist primejdios?... Căutat de Gestapo?... Vor veni îndată să-l ridice?...

— Îmi pare foarte rău, domnule inspector — răspunse plin de amabilitate consilierul — dar tînărul a plecat... Ei, nu! Pentru atîta lucru nu trebuie să te agiți! O să-l găsim!... Vă dau și eu, cu plăcere, o mîină de ajutor. Nu, nu-i mult de cînd a plecat și eu am niște cîini de vînătoare excelenți!

Consilierul secret rosti aceste cuvinte pe un ton nespus de amical, apoi ieși din odaie. O rugă pe soție să-l scuze față de invitați: a fost chemat într-o chestiune importantă... Dar se va întoarce în curînd. Ținea să ia parte, neapărat, la această vînătoare. A vîna oameni e mult mai pasionant decît să hăituiiești iepuri sau cerbi. Iar dacă acest netrebnic mai era și comunist, cu nici un preț nu trebuia să-i scape din mîină.

Peste cîteva minute, consilierul secret se afla în curte, cu arma de vînătoare pe umăr. Dezlegă trei cîini lupi, îi puse să miroasă radioul la care lucrase Karl, apoi le dădu drumul pe poarta pe care ieșise tînărul. După ce au mirosit urmele, cîinii

porniră aduLMecînd. Consilierul și doi dintre servitorii săi se țineau pe urmele lor.

Sus pe cer se ivise luna, dar discul ei încă nu se ridicase deasupra coroanelor întunecate ale copacilor din pădurea de fag.

În acest timp, Karl înainta prin întuneric cu pași iuți și hotărîți. Inima îi era plină de o bucurie curată. Nu avea oare în buzunar cel mai minunat dar, stenograma emisiunii de la radio Moscova? Era un dar prețios nu numai pentru el, ci și pentru numeroșii săi tovarăși care vor citi-o pe nerăsuflăte. Va trebui, neapărat, s-o multiplice! Karl luase această hotărîre încă de cînd se afla în fața aparatului de radio. Ce minunat material pentru foile volante, pentru broșurile ilegale! Iată adevărul care le era ascuns muncitorilor!

Printre crengile negre ale copacilor, luna începuse să-și risipească pulberea de argint. Ce frumoșe! I se părea că aude clinchet slab de clopoței. Vegetația umedă și veștedă împrăștia valuri de miresme prin pădurea cufundată în noapte. Karl începu să fredoneze. Aici nu trebuia să tacă, în semn de împotrivire!

Deodată, din întuneric, cineva îl strigă pe nume :
— Karl!

Se opri surprins. Alături de el se afla Franz. Gîfîia. Nu era în stare să scoată o vorbă.

— Franz, tu ești? exclamă uluit Karl. Ce s-a întîmplat? Te antrenezi pentru maraton?

Franz fu nevoit să se sprijine de prietenul său. Îi vorbi în șoaptă, abia suflînd :

— Nu te poți întoarce în tabără! Te caută Gestapo-ul.

— Și cum de n-au venit să mă ridice de la vilă? îl întrebă Karl.

— Mai întîi să plecăm de aici — îi spuse Franz poruncitor, tîrîndu-l peste șanț, spre mijlocul pădurii.

După ce ajunseră într-un tufiș stufos și după ce îi mai trecu oboseala, Franz îi povesti lui Karl tot ce știa. Informațiile lui erau însă pline de lacune

și oarecum ciudate. Un lucru era însă neîndoios : în locul lui Karl fusese ridicat studentul Helfgott Meyer. Greșeala aceasta însă era firesc să fie descoperită în cel mai scurt timp. Karl deci nu se mai putea întoarce în tabără sub nici un motiv. Urmărirea lui, după toate probabilitățile, începuse. Desigur că primul lucru pe care l-au făcut urmăritorii a fost să telefoneze la consilierul secret.

Karl și Franz nu-și făcuseră încă o părere clară asupra situației, când dinspre șosea răzbătu pînă la ei lătrat de cîini.

— Aha ! Asta-i pentru mine — zise Karl.

— Cei din tabără n-au putut ajunge încă pînă aici — încercă să-l liniștească Franz.

— Dar cei de la vilă, da ! îi replică scurt Karl. Lătratul ăsta e glasul consilierului. E plăcut, nu ?

— E cazul deci s-o ștergem. Și cît mai repede ! zise Franz, tîrîndu-și prietenul după el. Repede, repede, să dispărem de aici !

Dar lucrul acesta nu era prea ușor de îndeplinit : se aflau într-un desiș, picioarele li se împiedicau de rădăcini, iar crengile care se întindeau în beznă ca niște gheare invizibile le zgîriau obrazii. Pînă în desișul în care se aflau nu pătrundea nici o singură rază de lună. Trebuiau să-și croiască drum pipăind terenul cu palmele. Înaintau nespun de încet. Crengele uscate trosneau cu zgomot sub pașii lor. Frunzișul mort, risipit pe jos, foșnea și mai zgomotos. Și lătratul cîinilor se auzea tot mai aproape.

Inima lui Franz se umplu de furie și de ură. Strînse, în tăcere, mîna prietenului său.

— Stai o clipă ! i se adresă deodată Karl. Cred că am ajuns într-o ariniște. Cel puțin așa am impresia, pipăind frunzele. Deci, pe undeva prin apropiere trebuie să fie o apă. Tăcere !

Amîndoi își ținură suflarea.

Și, într-adevăr, în liniștea adîncă ce-i înconjura se auzea un clipocit încet.

— Pe-aici ! La dreapta ! șopti Franz.

— Mai repede ! îl trăgea după el Karl. Dacă izbutim să înaintăm un timp prin apă, cîinii o să ne piardă urma. În zadar vor mai mirosi apa !

Din spate se auzi din nou hămăit de cîini. Dar prin tufiș se și zărea licăritul albiei. Nu peste mult erau în apă pînă la genunchi.

— Haidem ! Haidem ! îl îndemnă Franz. De ce te-ai oprit ?

— Fiindcă acum, dragă Franz, trebuie să ne luăm rămas bun — îi răspunse grav Karl.

— Ți-ai pierdut mințile ? Haidem !

— Trebuie să ne despărțim. Tu te vei întoarce la tabără. N-are nici un rost ca din pricina mea să treci și tu în ilegalitate, să fii nevoit să te ascunzi de poliție ! Asta nu e bine, ar fi chiar o greșeală.

Franz strînse mîna prietenului său și spuse :

— Mă voi întoarce la tabără, dar numai cînd tu vei fi în siguranță. Mai curînd nu. Nu-ți mai pierde vremea cu alte vorbe.

Rosti aceste cuvinte cu atîta hotărîre, încît Karl își dădu seama că n-avea sens să mai discute, mai ales că nici nu era timp pentru așa ceva.

Pășeau unul lîngă altul prin apă. Asupra văii, de pe amîndouă malurile, se aplecau sălcii. Razele lunii cădeau pieziș pe oglinda apei în așa fel, încît jumătate lucea argintie, iar cealaltă jumătate, cotropită de umbră, părea întunecată și neagră. Karl și Franz, bineînțeleș, își văzură de drum prin partea umbroasă. De o bucată de vreme nu se mai auzea nici lătratul cîinilor.

— Franz — reluă vorba Karl — de-acum mie nu mi se mai poate întîmpla nimic rău.

Franz tăcu. Se prefăcea că nu auzise nimic.

— Franz, trebuie să te întorci. Du-te înapoi în tabără !

Încăpățînat, Franz continua să tacă și să înainteze alături de Karl.

— Franz, facem o mare prostie ! O enormă greșeală ! Partidul nu ne-ar îngădui așa ceva în nici un chip. De ce să cazi și tu numai pentru că poliția a dat de urma mea ? Tu nu ești încă suspectat.

— Ascultă, Karl ! zise în cele din urmă Franz și din cuvintele lui rostite încet se desprindea o profundă convingere. Eu nu știu, s-ar putea să fac o greșeală... Știu însă că pentru partid, din punctul de vedere al luptei noastre, tu ești mult mai prețios decît mine... și pînă în clipa cînd pot să-ți fiu de folos...

— Asta nu-i așa !

— Încetează odată, Karl ! izbucni pasionat Franz. Acum nu te pot părăsi ! Ce vrei ? Nu pot...

Karl își îmbrățișă prietenul. Era convins că fac o greșeală, dar nu putea să învingă emoția caldă care îl stăpînea.

— Atunci, haide, urs bătrîn ! zise. Nu o dată am înfruntat împreună primejdii și mai mari !

Își continuară drumul. Karl povesti despre emisiunea de la radio Moscova. După un timp, Franz îi spuse :

— Cred că am putea ieși pe mal. Iar pe urmă, s-o ștergem din părțile astea.

Karl se opri brusc.

— Franz, trebuie să ne întoarcem pe malul stîng.

— De ce ? Ai înnebunit ?

— Bine ai făcut, totuși, că m-ai însoțit. Trebuie să trecem și pe la tovarășul Jahn. Cantonul lui e undeva prin apropiere.

— Imposibil. Ce vrei să facem acolo ? Pierdem doar vremea și ne întoarcem în zona primejdioasă.

— Trebuie să te cunoască, Franz. Dacă se întreprinde legătura cu partidul, munca noastră din tabără devine fără rost. Uitasem cu totul de acest lucru.

— Scribe-i cîteva rînduri. I le voi duce singur.

— Nu te cunoaște și e firesc să nu aibă încredere în tine. Ori, dacă eu nu voi mai fi pe aici, va trebui să ții tu legătura dintre partid și tabără.

Franz își lăsă capul în jos.

— Unde vine cantonul acela ? mormăi el după o scurtă pauză.

Consilierul secret și servitorii săi erau convinși că în cel mai scurt timp o să pună mîna pe „netrebnicul

acela de comunist". Cîinii îi găsiră urma fără greș. Cu boturile în pămînt, înaintau atît de repede, încît următorii abia se puteau ține după ei. Doar într-un singur loc s-au oprit puțin, aduîmecînd dezorientați. Apoi se întoarseră, aduîmecară iarăși în stînga și în dreapta, dar asta nu mult, fiindcă, descoperind din nou urma, se năpustiră în desișul pădurii.

Era clar ! Fugarul s-a refugiat în pădure. Oare simte că e în primejdie ? Dar asta nu-l va ajuta : cîinii străbat hățișul mai repede decît el.

Consilierul secret fu cuprins de o agitație atît de vie, cum rar simțise la vînătorile de cerbi. Dar deodată... O apă ! Cîinii s-au oprit și au început să scheaune neputincioși. Pe malul apei urmele s-au întrerupt. Consilierul secret fu cuprins de furie.

— Acum, de bună seamă, trece prin apă — zise unul dintre servitori — ca pe urmă să-și continue drumul pe unul din maluri.

Consilierul secret își bătea capul cum și ce să facă spre a putea continua vînătoarea. Valea o cunoștea bine, știa cît de puternic era curentul apei, pescuise doar nu o dată în ea păstrăvi. „Nu cred să fi mers în susul apei — se gîndi consilierul — fiindcă n-ar putea înainta decît foarte-foarte încet. E mult mai probabil că a luat-o la vale, așa că tot într-acolo trebuie să ne îndreptăm și noi cercetările.”

Fugarul, bineînțeles, putea să iasă fie pe malul drept, fie pe cel stîng. Consilierul secret, gîndindu-se la asta, trimise pe unul dintre servitorii săi, cu un cîine, pe malul celălalt, apoi începură din nou pasionanta hăituire pe amîndouă malurile apei.

După socotelile consilierului secret, nu se putea ca fugarul să nu le pice cît mai grabnic în plasă. Și socotelile sale aveau aproape întotdeauna darul să se adeverească.

Karl și Franz, după ce străbătură o distanță de vreo două mii de metri, înaintînd prin vadul apei, ieșiră pe țărmul stîng, într-un loc de unde se zărea, în depărtare, felinarul de semnalizare al cantonului. Dar pentru a ajunge la el trebuiau să treacă peste un întins teren mlăștinos.

— Avem noroc ! constată Karl. Măcar în felul acesta cîinii n-o să ne poată lua urma prea ușor.

Cînd ajunseră la canton și bătură la ferestruia luminată, erau atît de pătrunși de frig din cauza apei și a vîntului rece, încît le clănțăneau dinții în gură.

Auzind bătai în geam, cantonierul Jahn rămase uluit. Lăsă ziarul din mînă, își puse ochelarii, apoi schimbă o privire mută și îngîndurată cu fiica sa, Grete, o fetișcană de vreo șaisprezece ani, care tocmai făcea paturile. Cu o pernă în mînă, fata se întoarse surprinsă spre geam. Dar pe fața ei frumoasă se oglindea mai curînd o emoție plăcută, decît un sentiment de teamă : repetatele bătai în geam aveau un ritm precis. Două bătai scurte, apoi încă una, apoi alte două bătai scurte. Se pare că Grete cunoștea semnalul acesta și era fericită că-l aude.

— Ei, ei, ce-o fi asta ? Atît de tîrziu ? mormăi bătrînul Jahn, neliniștit.

Grete își strînse grăbită părul negru în coc, aruncă perna pe pat și deschise ușa.

— Intră, Karl — zise ea roșindu-se toată, în timp ce-i întindea mîna. Ce-i cu tine ? Ai căzut în vreo apă ?

Karl, singur în ușă, o salută cu zîmbetul pe buze.

— Bună seara ! Nu, Grete, acum nu intru. Sînt murdar. Mi-e teamă să nu las urme. Scoase din buzunar notele stenografiate și i le întinse lui Jahn. Nene Jahn, poftim ! Este emisiunea de la radio Moscova, pe care am ascultat-o astăzi.

— Cum ? se miră Jahn, de pe fața căruia încă nu dispăruseră semnele îngrijorării. Lucrurile nu i se păreau de loc clare.

— Acum nu pot să spun mai multe, taică Jahn. Grete îmi poate descifra stenograma. Noi trebuie s-o luăm din loc, fără întîrziere.

— Noi ? ! întrebă uluit cantonierul și făcu un pas înapoi.

— Uite ce-i : eu nu voi mai putea veni pe la voi — zise Karl și, în același timp, privirea lui învăluî obrazul fetei. Ochii mari și negri ai Gretei se încetoșară. Nici în tabără nu mă mai întorc — continuă Karl.

Tocmai pentru asta vă prezint pe vechiul meu prieten Franz, un tovarăș de încredere. Și, de după ușă, Karl îl trase de mînă pe prietenul său. Iată-l ! El va fi legătura voastră.

— Dar ce s-a întîmplat ? șopti abia perceptibil Grete.

— Acum n-am timp să vă povestesc totul. Sînt urmărit...

Franz îl grăbea :

— Haide, Karl !

Din depărtare se auzea din ce în ce mai clar lătrat de cîine.

— Țsta-i consilierul secret — tresări Karl.

— Cu cîini ? întrebă îngrozit Jahn.

Karl încuviință din cap.

Franz îl apucă de mînă și vru să-l tragă cu forța din ușă. Dar Grete îl prinse de brațul celălalt.

— Nu, nu acum, nu auziți cîinii ?... zise ea cu glas rugător, apoi amuți.

Bătrînul îi răspunse printr-o privire.

— Pînă una alta ascundeți-vă în șopron. Mîine o să vă urc pe un marfar.

— Crezi că acolo nu ne va da de urmă consilierul secret ? Nene Jahn, nu-ți este îngăduit, cu nici un preț, să atragi asupra dumitale vreo bănuială !

— Haidem, Karl, haidem ! stăruia Franz, în timp ce încerca cu toată puterea să-l urnească din loc.

Grete însă îl ținea zdravăn. Cu delicatețe, Karl își desfăcu mîna din strînsoarea fetei.

— La revedere, Grete — zise el surîzînd. Curînd vei primi de la mine o ilustrată.

Fata n-a mai avut putere să-i răspundă. Ușa s-a închis.

Grete se întoarse brusc spre pat și luă în brațe perna. Multă vreme a stat așa, cu perna la piept, cu privirea în perete, cu spatele spre tatăl său, ca bătrînul să nu-i vadă ochii.

Dar Jahn avea alte griji acuma. Stătea la geam și scruta întunericul de afară. Dar degeaba. Deschise pe urmă puțin fereastra : poate totuși va auzi ceva ?

Și, într-adevăr, auzi ! Dar vai, auzi un lătrat prelung și furios de câini.

— Fugi — îi spuse fetei sale — și vezi dacă au scăpat...

Grete țîșni pe ușă afară. Ceea ce a văzut atunci îi va rămîne pentru toată viața în amintire.

N-a trebuit să meargă prea departe. În jurul cantonului se întindea un cîmp larg și pustiu. La lumina slabă a lunii, ochiul îl putea cuprinde în toată întinderea lui.

Și Grete distinge clar două siluete mici și negre care se îndreaptă, în fugă, spre pădurea întunecoasă. Dar, în același timp, dinspre mocirla care lucea din cînd în cînd vede și trei câini mari care se reped pe urmele fugarilor, gata-gata să-i ajungă din urmă.

Grete ar fi vrut să se întorcă, să-și închidă ochii, să se arunce la pămînt și să strige. Dar rămase nemișcată. Nu strigă, nu plîNSE. Se uită, încremenită, la șesul poleit de lună. Urmări din ochi tot ce se întîmplă.

Colo aleargă cei doi fugari. Câinii trec în fața lor. O clipă... și sar asupra fugarilor. Îi sfîșie. În această clipă... Oh ! De-ar avea ea o pușcă !

Dar băieții se opresc. Înfruntă câinii. Se țin cu putere de mîină. Stau nemișcați. Iată ! La cîtiva pași de ei, câinii parcă se împleticesc. Latră furioși, dar nu se aruncă asupra tinerilor. Le dau tîrcoale, dar băieții se întorc mereu cu fața spre ei. Se țin tot timpul de mîină. Câinii nu-i atacă.

Dar acum peste cîmp aleargă spre ei trei bărbați. Unul ține în mîină o pușcă gata să tragă.

Grete se întoarce în casă cu fața palidă, ca de mort. Se reazemă de perete și nu scoate o vorbă. Bătrînul Jahn se uită la ea, dar n-o întreabă nimic. Își lasă în jos capul cărunt.

Abia mult mai tîrziu, după ce se așezară din nou la masă, fără să se uite unul la altul, Grete rupse tăcerea :

— Și ce drăguț surîdea !

Își șterse ochii căprui.

Bătrînul Jahn își ridică privirea și pumnul lui aspru căzu pe masă.

— Grete, dacă vreodată vei fi în primejdie mare, să te gîndești la surîsul lui Karl !

6. OSTROPEL DE VITEL

Peste trei săptămîni, bruma acoperea totul în jur. Noaptea se lăsa ger aspru. Frunzele înghețate nu mai foșneau sub picioare. Ciorile zburau spre oraș.

Într-o asemenea noapte neprietenoasă, de la începutul lui decembrie, pe șoseaua care ducea, șerpuiind, de la Traunstein la Wiesmühl înainta un camion. Un camion încărcat de oameni. Dar transportul acestor oameni nu se făcea așa cum se face de obicei transporturile de persoane. Și nici măcar așa cum se transportă vitele, care costă bani și deci se bucură de o îngrijire mai deosebită.

În camionul deschis, nu prea mare, se îngheșuiau, în picioare, patruzeci și șapte de oameni. Erau atît de strîns lipiți unul de altul, încît păreau niște sardele într-o cutie. Cei de la marginea camionului simțeau cum le intră în mușchii picioarelor scîndura balustradei. Oamenii însă nu cădeau din camion, căci erau legați. Da, erau legați cu frînghii, unii de alții, în grupuri de cîte zece. Adevărați snopi de oameni ! Și erau legați atît de zdravăn, încît abia mai puteau răsufli. La orice mișcare, la orice hop, capetele lor se ciocneau ; fețele le erau pline de răni și de vînătăi...

Cei din camion erau deținuți politici, transferați de la Traunstein în lagărul de concentrare de la Weismühl. Karl Brunner și Franz Schramm se aflau în mijlocul unui grup și se țineau strîns de mînă.

Șoferul cobora în viteză panta, fără să frîneze la viraje. La fiecare cotitură, oamenii erau amenințați să cadă din vehicul; mai ales cei care stăteau pe margine. Doar frînghiile și greutatea celorlalte grupuri îi împiedica să nu fie aruncați afară. Masa aceasta compactă de carne vie, care se bălăbănea dintr-o parte într-alta, strivită sub povara suferinței și a durerii, era ca un vălătuc. La fiecare viraj se auzeau vaiete și țipete. Și de fiecare dată, drept răspuns, răsunau hohote amenințătoare: vehiculul era urmat de o grupă de pază.

Karl Brunner și Franz Schramm se aflau și ei, după cum am mai spus, într-unul din acești snopi de oameni. Peste capetele lor treceau primii nori de zăpadă... Ciorile zburau spre oraș.

Cine l-ar fi văzut acum pentru prima oară pe Karl Brunner, de bună seamă că n-ar fi spus că e un „tînăr frumușel“. Ochiul stîng se umflase, sub cel drept avea o vînațaiie uriașă, iar de-a lungul nasului avea o rană sîngerîndă: urmele interogatoriului care i se luase la Gestapo.

Cele două camioane au sosit la destinație. Și cel al deținuților, și cel al însoțitorilor S.S.-iști. Poarta masivă, întărită cu drugi de fier, a lagărului de concentrare se deschise. De o parte și de alta stătea garda. Cînd poarta grea se închise la loc, Karl aruncă în urmă o privire grăbită și, timp de o clipă, avu impresia că totul a încremenit în el. Pe cer treceau norii cenușii. Deasupra lagărului se roteau ciorile. Parcă s-ar fi lăsat peste el capacul unui sicriu.

Cele două camioane se opriră în fața clădirii cu etaj a comandamentului, în care erau instalate popota ofițerilor și biroul comandantului. Paznicii care însoțeau transportul săriră din mașini, procedînd la „descărcarea“ deținuților. Această operație se făcea în felul următor: deținuții, legați unii de alții, erau aruncați jos din camion, snop după snop. Patru-cinci paznici, dintre cei mai tineri, apucau frînghiile, iar ceilalți îi ajutau cu patul puștilor. Sno-

pii de oameni se prăvăleau unul peste altul, fără ca cei legați laolaltă să se poată ridica de jos. Însoțitorii se uitau, hohotind de râs, la această involburare de oameni care se văitau și gemeau.

Deodată se deschise ușa comandamentului și în prag apărură comandantul lagărului și ajutorul său.

— Sculați-vă ! Drepti ! începură să răcnească paznicii în timp ce dezlegau frînghiile. Drepti ! strigau lovind cu picioarele în prizonierii chinuiți și amețiți încă de cădere. Adunarea ! răcneau lovind cu gîrbaciul pe cei care nu erau în stare să se ridice imediat. Hai ! Repede, repede ! O să vă învățăm noi să vă mișcați !

În cîteva clipe, toți deținuții stăteau în picioare, aliniați. Abia acum se putea vedea înfiorătoarea stare de mizerie în care se aflau.

Cei mai mulți erau proletari și tremurau în hainele lor subțiri și ponosite. Fiecare ținea în mîna stîngă fie o desagă, fie un pachet cu ultimele lucruri ce li se mai lăsaseră. Era tot ce putuseră păstra din viața liberă de mai înainte. Grupul întreg părea că are o singură față, exprimînd aceeași așteptare, plină de groază. Dar în dosul acestei expresii unice erau patruzeci și șapte de fețe diferite, pe care se răsfîrgeau, în felurite chipuri, durerea, ura, voința, furia, încăpățînarea și disperarea.

Karl se afla în aripa stîngă a grupului. Alături de el, în primul rînd, la dreapta, stătea Franz. Așa s-a nimerit. Dar Karl credea în coincidențele norocoase.

— Ei, Karl — îi șopti Franz — aici o să faci piftie din noi. Totul s-a sfîrșit !

— Niciodată să nu spui una ca asta — îi răspunse tot pe șoptite Karl.

De dragul lui Franz, cu toată încrîncenarea lăuntrică ce-l stăpînea, ar fi și zîmbit puțin, dacă în clipa aceea comandantul, însoțit de ajutorul său, n-ar fi ieșit pe ușa comandamentului și nu s-ar fi îndreptat tocmai spre flancul unde se aflau ei.

— Drepti ! răsună ordinul.

Prizonierii încremesc. Paznicii stau și ei ca stanele de piatră. Comandantul se oprește la flancul stîng, deci chiar lîngă Karl, și își aruncă ochii de-a lungul oamenilor înșiruiți.

Comandantul se numește Schönhauer. E lat în spate, bine făcut și robust. Are fața rotundă, buhăită de băutură. Întreaga lui înfățișare vădește o încîntare animalică și un cult pentru burtă. În stare de beție, uneori, se arată de o bunăvoință perfidă, care, într-o clipă, se poate transforma într-o răutate feroce.

Ajutorul comandantului se numește von Latwitz și este antipodul atît de perfect al lui Schönhauer, de parcă anume i-ar fi căutat. E lung și slab, cu chipul pămîntiu ; ochii lui mari, adînciți în orbite, se rotesc tot timpul, de parcă l-ar pîndi de peste tot vreo primejdie. În adîncul lor se deslușește însă și o lucire fanatică.

Schönhauer nu stă prea sigur pe picioare și, pentru mai multă siguranță, și le rășchiră în mers. Pe fața lui roșie și unsuroasă se zărește un surîs echivoc. Înainte de masă și-a dres gîtlejul cu niște rachiu și din pricina aceasta acum e „bine dispus“.

— A sosit un transport nou ? răsună vocea lui puternică de bas. Se vede că nu se mai sfîrșește odată cu drojdia asta a omenirii. În zadar o rărîm, o distrugem, tot nu pierde sămînța ticăloșilor ăstora de comuniști ! Ha-ha-ha — porni să rîdă prostește, încît întreaga lui făptură începu să tremure. Mare noroc ați avut voi — continuă el să hohotească — da, al naibii noroc ați avut că ați ajuns aici, pe mîna mea, și nu în lagărul de concentrare de la Berndorf. Asta v-o spun eu ! Ha-ha-ha ! Să strige toată lumea în cor : „Mare noroc avem !“ Hai, cît mai tare ! Ha-ha-ha !

Liniste. Deținuții se uită la el neputincioși. Nici unul nu vrea să înceapă, dar șovăiala nu ține decît o clipă-două. De parcă atîta ar fi așteptat, Latwitz se repede furios spre ei, cu gîrbaciul ridicat. Nu strigă, dar glasul lui e rece și tăios :

— Repetați ! Mare noroc avem...

— Mare noroc avem — murmură deținuții, cu ochii plecați.

— Mai tare ! Mai clar ! țipă ascutit Latwitz. Dar tu ? răcnește el, repezindu-se la un om bătrîn care stătea cu ochii închiși, cam pe la mijlocul frontului. Crezi că aici îți merge să simulezi numai și să sabotezi ? Și Latwitz izbește din toată puterea cu gîrbaciul peste obrazul bătrînului.

Printre zbîrciturile palide rămîne o dungă roșie ca sîngele. Dar bătrînul nici nu se clintește. Parcă n-ar fi simțit lovitura. Ochii îi rămîn închiși.

— Ha-ha-ha ! răsună rîsul zgomotos al lui Schönhauer.

Iar deținuții repetă cu voce tare și clar :

— Mare noroc avem !

Dar privirile tuturor coboară în pămînt.

În clipa aceea, un soldat S.S. se apropie cu un castron mare, fierbinte, în mînă. Poartă uniforma brună obișnuită, dar are în cap o bonetă albă : e bucătarul-șef. Se îndreaptă spre popota ofițerilor, înconjurînd aripa dreaptă a grupului de deținuți. Schönhauer îl oprește.

— August, ce ai acolo ? și pune mîna sa enormă pe umărul bucătarului.

— Dejunul domnilor ofițeri, domnule comandant — îi răspunde August, bucătarul, și ia poziția de drepti, cu uriașul castron de aluminiu în mînă.

— August — urlă Schönhauer. Astăzi tot niște lături ne dai de mîncare ? Ce-i asta, August ?

— Ostropel de vițel, domnule comandant — răspunde bucătarul cu minie reținută.

— Să vedem, August ! Cu o mișcare bruscă, Schönhauer dă la o parte capacul, care cade jos. Ia arată, August ! Și, adușmîcînd, își apropie obrazul buhăit de castron. August ! Ăsta zici tu că-i ostropel de vițel ?!

În glasul și în expresia feței comandantului vibra o imputare atît de sinceră și de amară, încît Karl, care se afla în imediata lui apropiere, era cît pe-aci să pufnească în rîs. Nu e nici o îndoială : pentru

omul acesta, cel mai important lucru din lume e mîncarea !

— E ostropel de vițel în toată legea — mormăi bucătarul, cu furia calmă a omului căruia nu i se poate cere mai mult.

— În toată legea, August ? Bine, măi August, asta înseamnă că tu habar n-ai...

Schönhauer rosti aceste cuvinte cu o dezamăgire aproape desperată. Karl observă că mai marele taberei avea oarecare cunoștințe în arta culinară. Trase cu ochiul spre castronul care era tocmai sub nasul lui și, deodată, nici el nu știa din ce îndemn, spuse cu voce tare și clară :

— În ostropel se pun și mînatărci.

Surpriza și groaza se răsfrînseră, ca un fulger, peste toate fețele. Lui Franz i se opriră bătăile inimii. Bucătarul se uita la Karl cu ochii holbați și era cît pe ce să scape castronul din mînă. Toți paznicii se întoarseră spre cel care vorbise. O asemenea îndrăzneală nu s-a mai pomenit în acest lagăr de concentrare ! Deținuților, încremeniți de spaimă, li se opri răsufierea.

Toate acestea se petrecură într-o singură clipă și, tot în aceeași clipă, Latwitz se repezi la Karl, îl prinse cu mîna stîngă de piept, iar cu dreapta ridică gîrbaciul.

— Măă ! șuieră el printre dinți. Îndrăznești să-ți deschizi fleanca ta blestemată de comunist ?!

Mîna lui se avîntă să izbească, dar în clipa aceea laba enormă a lui Schönhauer îl apucă de braț :

— O clipă ! urlă el și-l dădu la o parte pe Latwitz, de parcă ar fi fost un scaun care îi sta în cale.

Aici trebuie să spunem cîteva cuvinte despre Alois Schönhauer, comandantul lagărului. Se trăgea dintr-o familie de chiaburi bavarezi. Tatăl său, care, bineînțeles, nu mai era țăran adevărat, avea cîteva gatere și mari depozite de lemne pe linia München-Salzburg și era foarte bogat. Bătrînul trăia încă și nu-l puteai urni de pe sacul cu bani. Nu era chip s-o scoată careva la capăt cu el. Dintre

cei trei fii ai săi, Alois era cel mai mic. Frații lui mai mari lucrau la fabricile și depozitele de lemne. El, cel de al treilea, ce-ar fi putut să facă? Să-i ceară duminica babacului bani de buzunar? Era locotenent de rezervă într-un regiment de grăniceri bavarezi și s-a prezentat apoi să facă serviciul la un lagăr de concentrare.

În definitiv, bătrînul harpagon n-o să trăiască o veșnicie, și atunci Alois o să pună mîna pe partea lui de moștenire, ceea ce o să-i permită să dezbrace uniforma asta stupidă. N-are el nevoie de așa ceva! Odată tot o să crape bătrînul! Și atunci îl așteaptă o moștenire frumoasă: o moșioară, o casă în oraș și bani, slavă Domnului! El, Schönhauer! Alois Schönhauer!

La acest baronaș prusac sărăcit și slăbănog, la acest Latwitz, se uita cu trufie și cu nemărginit dispreț. Este foarte probabil că găliganul ăsta cît o prăjină de lung n-a fost niciodată în viața sa sătul cu adevărat. Chiar și berea o înghite cu țîrîita; nu e în stare să dea pe gît o halbă întreagă dintr-o dată. Și se mai fudulește cu baronia lui, un sărăntoc ca dînsul! Ba ar fi poate în stare să-i dea și ordine, lui, lui Alois Schönhauer, numai și numai fiindcă știe să țină în regulă evidențele alea tîmpite și treburile lagărului! Acest flămînzilă, acest om de o jumătate de porție! Cu o singură mîna, Schönhauer l-ar putea strivi de perete ca pe o ploșniță, ca apoi să-l radă de acolo cu briceagul! Ha-ha-ha! ăsta care n-are o lețcaie în afară de leafa lui lunară!

— O clipă! tună Alois Schönhauer, dîndu-l pe Latwitz la o parte ca pe un scaun care îi stă în cale. Ce-ai spus? se întoarce apoi spre Karl. Dar în glasul lui nu mai e nici urmă de furie; doar surpriză și curiozitate.

Karl are curajul să se uite în ochii acestui uriaș beat și să-i răspundă:

— Am spus că pentru un ostropel de vițel gustos e nevoie de mînatărci, domnule comandant.

Latwitz se apropie din nou. Tremură de furie. De data aceasta nu numai din cauza obraznicului băiețandru blond.

— Domnule comandant, acest individ trebuie...

Dar înainte de a sfârși fraza, cu o mișcare ușoară, Schönhauer îl dă din nou la o parte, fără măcar să se uite la el. Ochii și urechile comandantului se îndreaptă acum exclusiv spre Karl. Chestia asta îl interesează în cel mai înalt grad.

— Și ce se mai pune într-un ostropel gustos de vițel? întrebă el cu o curiozitate încordată, ca la un examen.

— Să trăiți, domnule comandant, mărar, mazăre și smântână. Se servește în buiotă fierbinte.

— Ha-ha-ha! izbucnește într-un râs zgomotos Schönhauer, plesnindu-se cu palmele peste genunchi. Bravo, bravo! Ha-ha-ha! În buiotă fierbinte! Adevărat! Foarte exact! Dar de unde te pricepi tu la așa ceva, măi șmecherule?

— Am lucrat în bucătăria baronului von Langenhorst.

— Ura! răcnește Alois Schönhauer. Domnule coleg Latwitz, sîntem salvați! De-acum înainte vom mânca excelent. E adevărat, voi cei din Prusia nu vă pricepeți la așa ceva! Ha-ha-ha! Uite, mă, de-acum ai și un ajutor! și apucîndu-l de umeri pe Karl îl împinse cu atîta putere spre bucătar, încît băiatul căzu și se întinse, cît era de lung, în țărîină. Ha-ha-ha! Băiatul ăsta să fie repartizat imediat la bucătăria ofițerilor! August! Mînătărci și mărar! Ai de la cine să înveți, August!

Cu mare greutate, Karl se ridică în picioare; se lovise atît de tare, încît îl durea tot corpul. Între timp aruncă o privire fugară spre Franz, care nu-și venise în fire din prima spaimă și era atît de amețit, încît nu-și dădea seama cum s-a produs această întorsătură bruscă. Dar privirea caldă, încurajatoare, a lui Karl îi spunea: „Nu te părăsesc. Dacă mă mută pe mine, mă voi strădui să te aduc și pe tine acolo. Poți să te bizui pe mine!”

7. „VIZITIUL CU CARTOFI“ ȘI FOTOGRAFIA

Karl, care a știut să zîmbească chiar și în închisoare, în lagărul de concentrare și-a pierdut surîsul său luminos. Nu fiindcă i-ar fi mers prea rău. Dimpotrivă. Nimeni în tot lagărul nu avea o situație atît de bună ca a lui. Mai mult chiar, numeroși soldați S.S. se uitau cu invidie la acest bucătăraș, care se bucura de protecția deosebită a domnului Alois Schönhauer, comandantul lagărului.

Karl lucra în bucătăria caldă, dar nici acolo nu făcea întotdeauna muncile cele mai grele. Nu o dată s-a întîmplat ca, în locul său, însuși bucătarul-șef, soldatul S.S. August Bene, să se ocupe de tăiatul cărnii și de căratul căldărilor, în timp ce Karl se îndeletnicea cu pregătirea sosurilor picante. Lucrul îşi avea explicația sa. Comandantul, după ce lua masa, trecea adeseori pe la fereastra bucătăriei, radiind de mulțumire.

— Și astăzi mîncarea a fost excelentă ! Bravo ! Gătitul e și el o artă ! Să-mi scrii și mie rețeta, ca să i-o trimit logodnicei mele.

Bucătarul August îi era recunoscător ajutorului său, mai ales că acesta se prefăcea că nu execută decît ordinul șefului bucătăriei și îi lăsa lui August toți laurii. August Bene nu părea să fie un om rău. Karl l-a îndemnat să-l ia și pe Franz la bucătărie, căci încă de la primele mese pregătite sub dirijarea lui Karl, Schönhauer era dispus să satisfacă orice i se cerea în legătură cu bucătăria.

Celor doi băieți le mergea deci bine. Dar atunci de ce-și pierduse Karl zîmbetul ?

În închisoare era chinuit el, dar aici, în lagărul de concentrare, vedea cum sînt chinuiți alții. Acest lucru era mult mai greu de suportat ! Și ceva îl mîhnea pe Karl mai grozav decît suferința deținuților : inaccesibilitatea oamenilor. Nu puteau intra cu ei în vorbă. Și asta nu numai din pricina pazei severe. Deținuții păreau încremeniți, retrași în co-

chilia neîncrederii. Și tocmai aici, unde comunitatea suferinței și a luptei, a urii și a nădejdiei ar fi trebuit să-i unească pe toți, Karl se simțea mai singur decît oricînd.

Două săptămîni au trecut pînă ce Karl izbuti să trimită din lagăr știri despre el. Se întîmplă că unul dintre deținuți, un bărbat mai în vîrstă, într-un stadiu avansat de tuberculoză, a fost eliberat. De muncă nu mai era bun. „Asta tot moare peste cîteva zile“ — era părerea comandantului. Și nici comunist nu era, așa că nimeni nu știa de ce se află în lagărul de concentrare acest tăcut învățător de la țară. N-avea nici un rost să-i dea de mîncare pe degeaba și să ocupe locul altuia. Astfel gîndea comandantul, și-i dădu drumul acestui neputincios.

În săptămîinile din urmă, domnul învățător Nilius slăbise atît de mult, încît nu mai putea fi folosit decît la curățatul cartofilor. La bucătărie s-a împrietenit cu Karl. De vorbit își vorbiseră foarte puțin. Aproape niciodată nu erau singuri, și omul acesta bolnav părea deosebit de timid. Dar pe Karl l-a îndrăgit de la început. Se putea citi asta în privirea obosită și tristă cu care-l urmărea pe băiat, în timp ce-și vedea de curățatul cartofilor. De bună seamă că era un bun învățător, care iubea mult copiii. Căci și Karl era încă un copil.

În ultimele două zile, cînd se știa deja că va fi eliberat, își făcea de lucru tot timpul prin apropierea lui Karl, pe care-l privea așa cum se uită uneori cîinii în ochii omului, cînd ți se pare că ar vrea și ei să spună ceva.

Karl se hotărî să le dea semn de viață celor de afară prin acest om. Să le trimită o scrisoare era primejdios. Să stea de vorbă pe îndelete, nu se putea. Scrise deci pe o bucățică de hîrtie adresa unui tovarăș din München. Atîta tot. Nu-i indică nici numele, nici prenumele. Dacă învățătorul voia într-adevăr să-l ajute, îl va găsi pe acel tovarăș la adresa dată și va ști el singur ce trebuie să-i spună. Iar dacă nu, o simplă adresă nu trădează pe nimeni și nimic.

La un moment dat, cînd învățătorul trecu pe lîngă el, Karl, cu un gest îndemînatic, îi strecură bilețelul în buzunar. Încă înainte de a ieși din bucătărie, învățătorul luă bilețelul, aruncă asupra lui o privire grăbită, apoi, fără să se uite la Karl, îl aruncă în foc. Se vede că nu voia să fie amestecat în astfel de treburi. S-a pierdut, deci, și această speranță...

Trecuseră două săptămîni de la eliberarea domnului învățător Nilius fără să se fi produs vreun eveniment mai important. Karl și Franz lucrau pînă seara tîrziu la bucătărie, ba, adeseori, cînd domnii ofițeri făceau vreun chef, își petreceau și noaptea acolo. Cînd cei doi prieteni se întorceau în baraca nr. 1, ceilalți deținuți dormeau de mult pe priciurile lor. Aerul greu, cu miazme de paie putrezite, îi izbea ca o lovitură de pumn : simțeau duhoarea suferinței.

În baracă erau trei rînduri de priciuri suprapuse. Karl își dădea seama că mulți dintre deținuți nu dormeau, ci stăteau doar culcați, scrutînd întunericul cu ochii deschiși, arzători. Se auzeau suspine și gemete surde : uneori izbucnea cîte un hohot de plîns înnăbușit. Oamenii nu vorbeau. Zăceau încremeniți în singurătatea lor, aidoma unor cadavre. Abia mai pîlpîia în ei un licăr de viață.

Din timp în timp intra paznicul și aprindea lumina. Uneori, noaptea, apărea brusc și fără zgomot, subțire și alb ca o stafie, Latwitz, care se plimba neliniștit de colo-colo, inspectînd totul și adulmecînd în toate direcțiile. Ochii lui adînciți în orbite și lărgiți de teamă săreau de la un obiect la altul. Oare de ce se temea atît de mult ajutorul comandantului lagărului de concentrare ?

Într-o dimineață, pe la ceasurile zece, exact la două săptămîni după ce se eliberase domnul învățător Nilius, apăru în tabără, cu sacii săi, Lehman, „vizitiul cu cartofi“. Sub razele soarelui, zăpada strălucea împrăștiind scînteieri de diamante. Cerul era albastru, iar pămîntul — un imens lințoliu alb.

Lehman se opri în fața bucătăriei. Pivnița unde se așezau cartofii se afla sub camera personalului, iar scările porneau din bucătăria ofițerilor.

Lehman, „vizitiul cu cartofi“, venea în lagăr o dată la două săptămîni, cînd aducea provizia de cartofi, a cărei preluare cădea în sarcina lui August Bene. Să nu credeți însă că „vizitiul cu cartofi“ era un căruțaș adevărat. Nu. Era șofer și transporta cartofii cu un camion enorm. Numele de „vizitiu“ și-l dăduse el însuși, fiind un om hîtru, căruia îi plăcea să facă haz chiar și pe propria lui socoteală.

De cînd Franz și Karl lucrau la bucătărie, „vizitiul cu cartofi“ nu fusese pe acolo decît o singură dată. Atunci, Karl, care avea obiceiul să examineze cu atenție oamenii cu care venea în contact, a făcut același lucru și cu vizitiul. Omul ăsta glumeț îi plăcea. Era atît de lat în umeri, încît părea aproape pătrat. Avea capul rotund ca o bilă, pe care urechile mari și pleoștite păreau două mînere. În mijlocul chipului său vesel luceau șmecherește doi ochi mici și vii. Dar, în privirea acestor ochi mici, era ceva ce te chema, te invita să te oprești și să te apropii de ei.

Lui Karl îi era ciudă pe sine însuși din pricina simpatiei pe care o simțea față de vizitiu. La urma urmelor, era un dușman! Umbla îmbrăcat într-o uniformă S.S. murdară, cu o enormă cruce încîrligată pe brațul stîng.

Așadar, la orele zece, înainte de masă, Lehman intră pe ușa dinspre curte în bucătăria spălată lună, în care vasele străluceau de curățenie, și-și ridică mîna ca să facă salutul nazist.

— Heil Hitler, au sosit cartofii! rosti el dintr-o singură suflare.

Salutul lui nu părea a fi prea solemn.

Karl își ridică mîna și mormăi ceva de neînțeles. Ochii mici și veseli ai „vizitiului cu cartofi“ se uitau la el atît de îmbietor, încît Karl, tulburat, își întoarse privirea.

— Pe tine te cheamă Karl? îl întrebă Lehman cu glas răgușit, dar plin de bunăvoință.

— Da, așa mă cheamă — îi răspunse politicos Karl.

În clipa aceea, Lehman porni cu atîta hotărîre spre el, încît Karl se feri din drumul lui, crezînd că „vizitiul cu cartofi“ se îndreaptă spre cineva care se află la spatele său. Dar acolo nu era nimeni. În schimb pe perete atîrna un afiș : „Noul regulament de ordine interioară al lagărului“, care fusese afișat peste tot, cu două zile înainte. „Vizitiul cu cartofi“ trecu atît de aproape de Karl, încît îl atinse cu umărul, apoi se opri în fața pancartei.

Inima lui Karl zvîcni cu putere. Ce înseamnă asta ? Să fie oare ghiontul acela un semn convenit ? O întîmplare ? Sau, poate, pur și simplu una din mojiciile cu care se obișnuise de atîta vreme ? Între toate acestea există, totuși, nuanțe. Omul le simte, ca la o strîngere de mînă. Îți dai ușor seama dacă strîngerea de mînă este afabilă, prietenească sau indiferentă și rece.

Atenție și prudență !

Bucătarul August era ocupat cu foaia de transport. Franz începu să descarce sacii. Prefăcîndu-se a căuta cheia de la pivniță, Karl se apropie, ca din întîmplare, de „vizitiul cu cartofi“.

— După cîte văd aveți un regulament nou — i se adresă Lehman în timp ce studia cu atenție afișul. Ei, ticăloșilor, să vă băgați bine în cap toate astea ! rosti el cu voce tare. O să vă piară pofta să mai asmuțiți oamenii împotriva statului național-socialist ! Hm... Hm... Hm... „Articolul zece — începu apoi să citească cu voce tare. Trimiterile de scrisori sau comunicările făcute prin persoane străine se pedepsesc cu carceră de patruzeci și două de zile și cu douăzeci și cinci de bastoane la spate...“ Și cu toate astea, se mai găsesc printre tinerii ăștia amatori de corespondență — comentă el cu voce tare, apoi adăugă mai încet : Și întotdeauna se găsește cineva care să ducă asemenea scrisori.

Karl simțea că inima îi bate undeva în gîtlej. „Vizitiul cu cartofi“ în aparență nu se ocupa de loc

de el ; arăta în schimb un deosebit interes față de regulament.

— „Paragraful 11 — continuă el lectura. Persoanele care vor strînge date reale sau nereale cu privire la lagărul de concentrare sau la ordinea lui interioară și le vor încredința unor persoane din afară, sau vor căuta pe altă cale legături cu lumea exterioară, cei care vor îndemna la evadare sau își vor da concursul la asemenea acte se pedepsesc cu spînzurătoarea...” Așa ! Asta-i ce vă trebuie ! Asta vă va învăța minte, ticăloșilor ! Și deodată, atît de încet încît nu-l putea auzi decît Karl, adăugă : Și totuși se găsesc oameni care fac asemenea lucruri ! Din șoaptele lui iradia căldură și pasiune.

În tot acest timp însă, nici nu s-a uitat la Karl. Pe urmă se întoarse spre bucătar :

— Ei, August ! Gata cu scriptologia ? N-auzi că roțile din față ale mașinii mele au început să scurme țărîna ?

În timp ce vorbea astfel, își scoase batista și din buzunar îi căzu, chiar la picioarele lui Karl, o mică fotografie. Karl se aplecă s-o ridice ca să i-o restituie, aruncînd doar în treacăt o privire asupra ei. Și atunci inima i se opri. Era fotografia Gretei ! Fiica lui Jahn, cantonierul.

Brusc, fără să se mai gîndească la ceva, Karl vîrî fotografia în buzunar. Asta nu mai putea fi o capcană de agent provocator ! Orice era posibil, dar acest lucru nu ! Cine are fotografia Gretei și știe că el, Karl, o cunoaște, nu poate fi decît un prieten dintre cei mai buni.

Ochii lui Karl se umeziră de brusca și neașteptata fericire. Un semn de la Grete ! Legătura cu lumea dinafară ! Legătura cu prietenii, cu tovarășii ! Legătura cu partidul !

Karl se uita la „vizitiul cu cartofi“, care se afla acum la spatele lui August. Ochii mici și veseli ai lui Lehman îl priveau de-acolo și îi surîdeau nestingheriți. Atunci, pentru prima oară după un lung răstimp, pe fața lui Karl apăru din nou surîsul.

8. MĂRFARUL ȘI FEMEIA CĂRUNTĂ

Cum a ajuns fotografia Gretei Jahn la „vizitiul cu cartofi“ ?

Ca să explicăm acest lucru trebuie să ne întoarcem puțin înapoi.

Cu vreo zece zile înainte de dimineața aceea minunată când Karl ridicase de jos fotografia Gretei, tînăra fată a cantonierului se întorcea acasă cu mărfarul, cam pe la ora cinci după-amiază. De la Traunstein, unde mergea la școală, și pînă la canton nu era decît o distanță de cel mult două ceasuri de mers. Dar pe vreme urîță sau cînd trebuia să ia cu ea un rucsac mai greu, Grete făcea drumul cu trenul. Bineînțeles, nu cu trenul personal, care nu oprea la canton. E adevărat că nici mărfarele cu care călătorea ea nu aveau oprire acolo, dar cîțiva mecanici și șefi de tren o cunoșteau bine pe Grete și erau foarte bucuroși s-o ia cu ei. Știa să sară cu atîta pricepere din trenul care își încetineea mersul, încît nimeni n-o zărea.

Mecanicii și șefii de tren ai acestor mărfare îi aruncau uneori cîte un bilețel, pe care cantonierul Jahn, după ce-l citea, îl rupea în bucățele și-l arunca în foc. Noaptea, se întîmpla uneori ca mărfarul să frîneze în dreptul cantonului, chiar dacă nu sărea nimenea jos din el ; asta însemna că era cineva care urma să se urce în cea mai mare taină.

De data aceasta nu sări jos decît Grete, și încă înainte de a frîna trenul. Mecanicul Hahn o amenință cu degetul ; zăpada fiind înghețată și lunoasă, fata putea foarte ușor să lunece și să cadă. Dar codana nu se speria de nimic, era ageră ca o pisică. Drept răspuns, se mulțumi să rîdă.

Grete sosi din oraș ceva mai tîrziu decît altă dată : trecuse pe la fotograf să-și ia pozele pentru o legitimație.

— Îți plac ? îl întrebă ea pe tatăl său.

— De ce nu ? îi răspunse bătrînul, cu prefăcută indiferență.

În realitate era chiar încîntat.

Abia după fotografia asta observă el, pentru prima dată, cît de mare și de frumoasă era fetița lui și cît de mult semăna cu Maria, mama ei, decedată. Pînă acum, văzînd-o zi de zi, nu băgase de seamă acest lucru !

— Nu-mi place de loc fotografia asta ! zise Grete răsfrîngîndu-și buza de jos. Parcă-s o mucoasă de cincisprezece ani.

— Cînd colo dumneaei are șaisprezece ! Nu-i așa ? Și, ca să-și ascundă zîmbetul, părintele își întoarse privirea spre șosea.

— Ba să mă ierți, am șaptesprezece ! îi replică plină de mîndrie Grete, apoi intră înăuntru ca să vadă de-ale mesei.

Cantonierul Jahn privea cu multă atenție înspre șosea : zărise doi bărbați care se îndreptau spre canton. Bineînțeles, cei doi puteau să fie niște oameni care, mergînd pe linia ferată de la Traunstein spre Lammau, erau nevoiți să treacă pe lîngă canton. Căci bariera era deschisă și calea liberă. Jahn bănuia, totuși, că cei doi nu se duceau la Lammau.

Avea dreptate. Cei doi necunoscuți veneau la el. Unul era scund și îndesat, aproape pătrat. Celălalt, ceva mai înalt, părea a fi din cale afară de frămîntat și de istovit. Tușea. În mod vădit, era bolnav.

— Bună seara — salută foarte prietenos omul cel scund.

— Bună seara — îi răspunse cam ursuz Jahn, care se uita cu neîncredere la cei doi necunoscuți.

— Îți aduc salutări cordiale din partea Hedwigei — zise cel de formă pătrată.

Fața încruntată a cantonierului se însenină.

— A, da... Pofțiți, intrați în casă.

— E fata ta ? îl întrebă, după ce intrară în cameră, Lehman. Strînse apoi mîna Gretei, care era ocupată la mica mașină de gătit. Îmi pare bine că, în sfîrșit, pot să vă cunosc.

— Beți cu noi o cafea ? zise Grete.

— Nu, mulțumesc — răspunse Lehman. Trebuie să mă-ntorc la camion. Dar pe tovarășul meu poți să-l inviți și la masă.

În timpul acesta, Lehman se uita la cantonier, care dădu din cap. Înțelese totul.

— Mîine noapte — îi răspunse acesta la întrebarea nerostită.

— Ajutorul Roșu de peste graniță a fost avizat — zise Lehman ridicîndu-se și întinzînd mîna bărbatului slab, chinuit de tuse. Mult noroc — îi spuse el cu căldură — și fii liniștit. Pe linia aceasta, totul va merge fără nici o încurcătură. În cel mult două zile vei fi dincolo de graniță, în deplină securitate. Să cauți să te vindeci !

Domnul învățător Nilius făcu oarecari eforturi ca să se ridice în picioare.

— Mulțumesc ! zise el încet și ochii i se umeziră. Nu știu dacă voi mai fi vreodată om în toată firea... dar dacă voi cîștiga ceva puteri... le voi consacra în întregime cauzei noastre...

— Știm ! rosti Lehman, bătîndu-l pe umăr. La revedere !

Strînse încă o dată mîna învățătorului, apoi dispăru. Grete aduse cafeaua. Pe buzele palide ale învățătorului Nilius înflori un zîmbet.

— Mulțumesc !

Pe măsură ce se uita în jurul său, se simțea în tot mai mare siguranță. În încăperea asta, totul era simplu și curat. Masa mică, dulapul de haine, nu prea mare, și comoda. Patul îngust și soba. O mobilă mai mare nici n-ar fi încăput. Încăperea asta din micul canton îi amintea de cabina unui vapor. La ferestre, perdele de pînză albă. Pe pereții văruiți atîrnau stegulețele de semnalizare : cel roșu și cel galben. Mai erau acolo două felinare cu sticlă roșie și verde, un fluier și, firește, chipiul de serviciu.

— Ar fi bine să te întinzi puțin — îi spuse Jahn oaspetelui său. Călătoria, și mai ales urcarea în tren, e destul de obositoare. Pîna la plecare te poți odihni liniștit.

Nilius dădu recunoscător din cap. Într-adevăr, era tare obosit.

— Grete, arată-i tovarășului unde va dormi !

Grete ieși din cameră împreună cu învățătorul. În dosul căsuței era o scară oblică, de lemn, care ducea la pod.

Podul acesta mic era cît se poate de potrivit pentru musafir, căci coșul care trecea prin mijloc dădea căldură suficientă. Se afla acolo fîn, erau păături și destule paie pentru ca omul să-și poată încropi un culcuș sau, la nevoie, să se acopere în întregime cu ele.

Domnul învățător Nilius a rămas în podul cantonului pînă a doua zi seara. Din cînd în cînd, Jahn a mai urcat pe la el, dar au vorbit puțin. Cei care lucrează în ilegalitate n-au voie, de obicei, să știe unii despre alții decît ceea ce e neapărat necesar pentru ca să-și îndeplinească sarcinile. Gestapo-ul e viclean și are tentacule peste tot. Cu cît omul știe mai puțin, cu atît mai puține lucruri poate divulga.

Totuși seara, cînd se apropie ora plecării, Nilius coborî din pod, deoarece trebuia să învețe de la Grete meșteșugul de a se urca în tren din mers. Asta era specialitatea fetei. Pe fiecare din tovarășii care plecau de aici peste frontieră, Grete îl învăța această artă. Și erau mulți de aceștia.

Au curățit cu grijă zăpada de pe șine și traverse într-un anumit loc și au presărat nisip. Era nevoie de asta ca omul să poată alerga nestingherit cîtiva pași pe lîngă tren. Trebuia să se agațe de vagon cu amîndouă mîinile deodată, apoi să sară pe scara vagonului. Firește că acest om bolnav nu va putea sări, el va trebui să pună un genunchi pe scîndura scării. Pe urmă, de acolo, șeful de tren îl va ajuta să se urce în vagon. Șeful acestui tren era unul dintre cei mai buni tovarăși...

Vorbiră despre toate, lămuriră toate amănuntele; au făcut — în măsura posibilului — chiar și o mică repetiție ; totuși pînă la sosirea trenului mai aveau de așteptat un ceas întreg.

Înainte de a-și lua rămas bun, Grete mai pregăti o cafea. Stînd cu toții în jurul mesei, domnul învățător Nilius începu, în sfîrșit, să vorbească. Pe măsură ce se uita la Grete, simțea cum i se deschide inima și începu să vorbească. (Iubea atît de mult copiii !)

— Cîți ani ai ?

— Șaptesprezece.

Uitîndu-se cu ochii săi mari și serioși la această fetișcană drăguță, domnul învățător Nilius își aduse aminte de tînărul cel blond, cu ochi luminoși, din lagăr, care nici el nu părea să aibă mai mult de șaptesprezece ani. Și începu să le povestească despre Karl și despre lagărul de concentrare.

N-a pomenit nici un nume. Pe băiat l-a descris doar în cîteva cuvinte. Observă însă că de îndată, atît cantonierul, cît și fata îl ascultau cu multă încredere. Pe fața Gretei se revărsă un val de roșeață. Cînd domnul învățător Nilius povesti întîmplarea cu ostropelul de vițel, cantonierul și fiică-sa, cuprinși de bucurie, începură să rîdă zgomotos.

— Minunat ! Minunat ! repetau într-una.

Grete nu se liniști de loc. Sărea prin cameră, bătea din palme, din cînd în cînd îl îmbrățișa pe tatăl său și-l copleșea cu sărutări furtunoase.

— Îl cunoașteți cumva pe acest flăcău ? întrebă mirat Nilius.

— Aș, de unde să-l cunoaștem ? răspunse grabnic Jahn.

Grete se liniști și ea. Dar începu să-l descoasă pe învățător cam ce munci îndeplinesc ajutoarele șefului bucătar, dacă lucrul lor e greu, dacă poartă și Karl tichie albă ca bucătarii.

Învățătorul le povesti totul ; le spuse și cum i-a vîrît Karl o adresă în buzunar, pe care el a ținut-o minte. Ar fi fost primejdios să păstreze un astfel de bilețel. La München însă l-a căutat de îndată pe respectivul „tovarăș“ și i-a povestit tot ce știa despre tînărul bucătar. „Tovarășul“ era o femeie, care a stat de vorbă cu el vreme îndelungată.

— Aici, la voi, am ajuns — le povesti în continuare învățătorul — din pricină că la München am fost sfătuit să fug peste graniță. Mi s-a dat și ajutor pentru ca să izbutesc. Dacă ai ieșit dintr-un lagăr de concentrare — mi s-a spus acolo — nu poți fi nicăieri în siguranță... El nu-i socialist, ci doar un biet învățător de la țară, dar când omul vede atâtea josnicii, nu poate să tacă... chiar de-ar fi să-l bage în mormînt... Cu alte cuvinte, era sigur că Nilius continua să fie ținut în evidență de poliție. Din pricina asta l-au trimis aici oamenii aceia cumsecade.

Deodată deveniră atenți cu toții. Se auzea clopoțelul de semnalizare. Pregătirea ! Vine trenul.

Ieșiră afară. Era o noapte rece și cu vînt. Ochii de foc ai trenului se apropiau. Se auzea și uruitul roților locomotivei. Șinele duduiau. Cantonierul Jahn lăasă în jos bariera, apoi ridică felinarul. Repetă însă mișcarea de două ori consecutiv, ceea ce nu prea corespundea prevederilor regulamentului de serviciu al căilor ferate. Drept răspuns se auzi fluierul locomotivei. Parcă ar fi zis : „Am înțeles“. Și mărfarul își încetini mersul.

Cînd locomotiva ajunsese în dreptul lor, mecanicul îi făcu un semn lui Jahn. Trenul mergea acum foarte încet. Grete îl luă de braț pe învățătorul bolnav și-l ajută să fugă. Acesta însă sufla greu, iar picioarele abia-abia i se supuneau. Își întinse mîinile sale tremurînde spre mîner și era cît p-aci să nu apuce decît aerul. Nu putea, în nici un chip, să pună genunchiul pe scara vagonului ; trenul îl tîrî după el. Grete însă sări, îl prinse cu putere de braț pe învățătorul firav și-l ridică pînă pe scîndura de jos a scării. Acolo îl luă în primire șeful de tren și-l ajută să se urce. Grete mai fugi un timp pe lîngă tren și-i aruncă învățătorului un pachet cu provizii.

— Îți mulțumesc — îi strigă ea învățătorului, care mai stătea încă în ușa vagonului, suflînd din greu.

Nilius fu nespūs de mirat ; nu înțelegea de ce îi mulțumise fetița. După ce se întoarse acasă, Grete se aruncă atît de furtunos de gîtul tatălui său, încît bătrînul scăpă din mînă felinarul de semnalizare și era cît pe-aci să cadă și el.

La patru zile după această întîmplare, cantonierul Jahn, avînd o după-amiază liberă, plecă într-o călătorie la München.

De la gară porni direct spre o casă în care nu mai intrase de mult. De fapt, nici nu avea voie să treacă pe acolo. Se hotărîse ca, din prudență, el personal să nu pășească niciodată peste acel prag. Instrucțiunile partidului urmau să-i fie trimise bătrînului cantonier pe alte căi. De data aceasta însă Jahn nu s-a putut stăpîni. Simțea că trebuie să vorbească, el însuși, cu Hedwiga.

Îi deschise ușa o femeie cu părul cărunt. Nu era însă bătrînă. Avea o statură dreaptă, mîndră. I-a strîns mîna cu putere. Nu anii îi brăzdaseră cu riduri adînci fața cu trăsături nobile. Și nici părul nu-i albise din cauza vîrstei. Primele fire albe i-au apărut în noaptea cînd călăii hitleriști l-au executat pe tovarășul și prietenul ei Andreas Edgar. Altă șuviță de păr i-a încărunțit în ziua în care a primit știrea că tovarășul și prietenul ei Beiliger, care lupta ca voluntar în armata spaniolă, a căzut pe front. Și așa, încetul cu încetul, șuvițele albe se înmulțeau în părul ei frumos. Ele înfățișau un capitol din istoria luptelor eroice ale muncitorimii germane antifasciste. Cu toate acestea, nimenea și niciodată n-a văzut-o plîngînd.

De pe buzele acestei femei brave nu s-a desprins niciodată un oftat sau un suspin. Doar părul ei cărunt arăta, fără cuvinte, cît suferise și ce îndurase această femeie. Ultima șuviță căruntă a apărut în ziua cînd a aflat că tînărul Karl Brunner a fost descoperit într-o tabără de muncă, prins pe cînd încerca să evadeze, după care i s-a pierdut urma. Femeia aceasta căruntă era Hedwiga Brunner, mama lui Karl.

Nu avem răgazul să povestim acum toate peri-
pețiile prin care a trecut Hedwiga Brunner din
ziua cînd la Berlin, cu ajutorul lui Karl, izbutise
să se ascundă de poliție. Activistă de partid, ea
trăia de cîțiva ani, sub alt nume, la München.

Cînd auzi că cineva bate în ușă după semnalul
convenit, Hedwiga ieși să deschidă. Cantonierul o
îmbrățișă chiar acolo, pe loc, în antreu.

— Te felicit, Hedwiga ! exclamă el. Te felicit din
toată inima !

— De asta ai venit la mine, tovarășe Jahn ? îl
întrebă, cu severitate, Hedwiga Brunner.

— De asta ! Să nu te superi ! Nu se va întîmpla
nimic rău. Nu m-a văzut nimeni cînd am intrat și
plec imediat. Am vrut numai să aflu dacă ai izbu-
tit să intri în legătură cu băiatul tău.

Hedwiga Brunner se uită atentă și tăcută la can-
tonierul care, de bucurie, devenise neobișnuit de
limbut. Apoi îi spuse scurt :

— Poftim înăuntru...

Intrară în cameră. La masă ședea un bărbat scund,
lat în umeri, pe care Jahn îl cunoștea. El îl adusese
la canton pe învățătorul cel bolnav.

— Ia te uită ! Poți întîlni aici cunoștințe vechi !
Ați reușit să expediați bagajele cu mărfa ?

Jahn dădu din cap mulțumit.

— Noi executăm totul cu promptitudine. Căile
ferate germane sînt excelente ! rîse omul cel scund.

Dar fața Hedwigei Brunner continua să rămînă
încruntată.

— Tovarășe Jahn — întrebă ea — de la cine ai
primit știri despre Karl ?

— Nu-i aici nimic suspect — o liniști cantonie-
rul. Ne-a vorbit despre el „bagajul“, adică învă-
țătorul. Cît ne-am bucurat ! Vă puteți închipui ce
bucurie ! Așadar, ați luat legătura ?

— Încă nu — îi răspunse ceva mai liniștită Hed-
wiga Brunner, în timp ce-și netezea gînditoare pă-
rul alb. Tocmai la asta lucram acum.

— Lagărul de concentrare nu-i departe de canton — spuse Jahn. Eu, sau fiica mea, poate ne-am putea duce pînă acolo, într-o zi de vizite...

— Ei, asta-i ! îl întrerupse Hedwiga Brunner. Atîta ar mai lipsi, să atragi bănuieli asupra ta. Cred că, în cîteva zile, Karl va primi un mesaj din partea noastră.

— Hm, hm — tuși încurcat cantonierul. Atunci să-i strecurăm ceva... Crezi că ar fi posibil ?

— De exemplu ce ? întrebă mirată Hedwiga.

— Dacă nu se poate, nu se poate — conchise cantonierul și își coborî privirea în pămînt.

— Totuși... ce te gîndeai să-i trimiți ? îl descusu rîzînd omul scund și lat în umeri.

— Eu ? Nimic... De fapt, nu eu...

— Dar cine ?

Cantonierul tăcu și se înroși.

— Voiai să-i trimiți lui Karl o scrisoare ? întrebă cu severitate Hedwiga Brunner.

— De fapt... nu tocmai o scrisoare... Fîstîcit, cantonierul Jahn scoase din buzunar o mică fotografie. Grete, fetița mea prostuță — îngăimă el cu glasul stins — ar vrea să i-o trimită lui Karl...

Hedwiga Brunner se uită la fotografie. Trăsăturile ei severe se îmblînziră. Ochii ei se luminară de emoția unui surîs. Fără să rostească un singur cuvînt, îi întinse lui Lehman fotografia. Apoi se ridică și se duse la geam. Era obiceiul ei, cînd nu voia să observe cineva că are sufletul răvășit de emoție.

— Simpatică fotografie — zise, dus pe gînduri, Lehman. Excelentă idee ! Și cît e de mică ! E mult mai ușor s-o pui în mîna cuiva decît un bilețel. Și, mai ales, dacă cineva ar găsi-o, nu stîrnește bănuieli.

— Crezi ? îl întrebă Hedwiga Brunner, apropiindu-se din nou de masă.

— Un semn de recunoaștere mai plăcut și mai sigur nici nu se poate imagina !

— Atunci, tovarășe Jahn, predă-i Gretei salutările mele și spune-i că dorința ei se va împlini.

9. TREI SICRIE ÎN NOAPTE

Bucătăria fiind un fel de centru, încetul cu încetul Karl începu să cunoască lagărul. Mulți dintre deținuți și paznici treceau pe acolo cu diferite însărcinări și dacă întâmplător nu era de față vreun ofițer, se încingeau și conversații ceva mai libere.

Lehman, „vizitiul cu cartofi“, pînă la data aceea trecuse prin lagăr de două ori. Și de fiecare dată izbutise să-i vorbească. Aproape că-ți venea să crezi că ciudatul bucătar August găsea dinadins tocmai atunci un motiv să iasă din bucătărie.

„Vizitiul cu cartofi“ atrase în mod deosebit atenția lui Karl asupra unor deținuți. În primul rînd era vorba de doi tovarăși de soarta cărora Lehman era cu deosebire îngrijorat și nu fără motiv. Aceștia erau deținuți „țintă“. Ce însemna asta? Acelora dintre deținuți despre care se afirma că au încercat cîndva să evadeze sau cei care puteau fi bănuți că au „intenții de evadare“, li se desena cu creta pe spate un cerc mare. În cazul unei noi încercări de fugă, cercurile acestea albe constituiau o țintă vizibilă pentru armele ucigașe ale paznicilor. Mulți dintre deținuții „țintă“ din tabără au fost uciși astfel, deși nimeni nu credea că ar fi avut într-adevăr intenția să evadeze. Cercul alb era un apel mut adresat paznicilor. Cu cercul alb în spate, oamenii nu mai aveau mult de trăit. Cercul era semnul morții. Asta o știa toată lumea.

Cei doi deținuți asupra cărora Lehman îi atrăsese atenția lui Karl erau doi membri de seamă ai partidului. Unul, tovarășul Hefner, fusese deputat comunist; celălalt, tovarășul Birkwald, social-democrat, participase la mișcarea ilegală. Sub învinuirea că „s-ar pregăti de evadare“, de zece zile purtau pe spate cercul alb. De zece zile trăiau sub semnul morții.

— Trebuie să-i salvăm ! îi șopti Lehman.

— Dar cum ?

— Suflă-i lui Hefner : „Hedwiga te salută“.

— Hedwiga te salută ? Ce înseamnă asta ? îl întrebă Karl împurpurându-se.

— E lozinca noastră. Auzind-o, tovarășii vor afla că partidul se gîndește la ei. Asta le va da curaj.

Inima lui Karl fu cuprinsă de un minunat sentiment de mîndrie. Iată ce adîncă semnificație are numele mamei sale ! „Hedwiga te salută“ înseamnă „partidul te salută“. Și femeia asta îi este mamă ! Dar și partidul este tot ca o mamă grijulie... Dacă Hedwiga îți trimitea salutări, nici tu n-aveai voie să-ți pierzi curajul.

Chiar în acea seară izbuti să se apropie de tovarășul Hefner. Îi șopti :

— Hedwiga îți trimite salutări.

În aparență, aceste cuvinte nu făcură nici cea mai mică impresie asupra deținutului. Își văzu de drum liniștit, fără măcar să clipească. Dar cînd în noaptea aceea plantonul aprinse lumina, privirea lui Karl se abătu asupra tovarășului Hefner, care se afla cu trei priciuri mai încolo de Karl. Hefner stătea întins cu ochii deschiși și se uita la Karl. Ochii îi străluceau. Lui Karl i se părea că acești ochi au stat deschiși și pe întuneric, toată noaptea, și nu conteniseră să strălucească. Se auzi o respirație adîncă. Respirația ușurată a unui om căruia i se luase o greutate uriașă de pe inimă și în pieptul căruia renăștea nădejdea.

Dar zilele treceau și „vizitiul cu cartofi“ nu mai venea. Nu le dădea sfaturi, nu aducea ajutor. Trăiau zile grele, ca de plumb. Pe furtună, sub viscol, deținuții desfundau pămîntul înghețat, iar în fiecare seară din baraca închisorii se auzeau vaiete deznădăjduite. Pe Schönhauer îl cuprinsese turbarea bețivilor. Nu lipsea niciodată cînd Latwitz, cu obrazul palid și încremenit, ca de mort, proceda perso-

nal, în baraca închisorii, la executarea pedepselor asupra deținuților.

Dar în noaptea aceea totul era învăluit în tăcere. Nu se auzea nici măcar un strigăt din baraca închisorii. Cu toate acestea se părea că întreg lagărul urmărește cu încordare această tăcere. Deținuții stăteau pe priciuri, cu răsufllarea reținută, iar paznicii așteptau cu capetele plecate. Schönhauer și von Latwitz erau în plină „activitate“. De data aceasta însă nu se auzea nimic. Se părea că pînă și barăcile acoperite de zăpadă se gîrboviseră sub greutatea liniștii.

Karl și Franz se aflau încă în bucătărie și spălau vasele. Palizi, cu ochii larg deschiși, lucrau gravi și tăcuți, strîns lipiți unul de altul. Răceala liniștii pătrundea prin pereți. Trecuse un ceas de cînd Schönhauer, împleticindu-se beat, și Latwitz, prăjina subțire și dreaptă, se înapoiaseră la locuințele lor. Își îndepliniseră „misiunea“ în baraca închisorii. Liniștea domnea peste tot. August, bucătarul, stătea la geam și privea încremenit spre curtea goală, acoperită cu zăpadă. Stătea acolo de mult, nemișcat, ca țintuit locului. Parcă ar fi așteptat ceva.

Sub felinarul cel mare din curte se afla o căruță țărănească la care e înhămată o mîrtoagă slabă. Umbra ei scurtă și neagră se desenează clar pe zăpada sticloasă, scîrțîitoare.

Deodată, capul lui August se lasă brusc în jos, ca sub greutatea unei lovituri.

Cineva iese din baraca închisorii. Cine anume nu se poate desluși din pricina umbrei barăcii numărul 3. Două siluete ce se mișcă. Umbre pierdute în întuneric. Înaintează încet, cu pași apăsați. Poartă ceva greu pe umeri.

Ochii bucătarului se dilată de groază. Se dă un pas înapoi. Acum, cele două siluete intră în mănunchiul de raze al felinarului : doi paznici duc un sicriu. Un sicriu din scînduri vechi și murdare. Ală-

turi, umbrele lor așternute pe zăpadă duc și ele un sicriu negru.

August face un gest parc-ar vrea să se ferească de o lovitură. Din pieptul lui țîșnește un oftat surd, răgușit.

Karl își înalță capul. Ochii îi sînt plini de lacrimi. Aruncă o privire rapidă și speriată spre fereastra întunecată, apoi se apleacă din nou asupra cratiței de aluminiu la care nu mai are ce să curețe. Alături de el lucrează Franz. Lucrează mașinal, cu fața palidă ca de mort ; se pare că nu aude, nu vede nimic.

Sicriul e aruncat în căruță. Se răstoarnă și trosnește zgomotos. Se aude pînă în bucătărie. Iată : e adus și al doilea. Deodată, vîntul răscolește un nor de zăpadă. Parcă ar fi țesut din cioburi de sticlă.

August se retrage de la geam și se întoarce spre ajutoarele sale. Băieții nu-l văd. Dar îi simt privirea. Își pleacă și mai mult capetele, ca să-și ascundă fețele. Cu pași grei, August se apropie de băieți. Ei nu-l văd. Dar îl simt. Și, ca dintr-o pornire de apărare, se apucă să lustruiască vasele de zor. Își ascund durerea prin muncă.

August se oprește în fața lor și îi privește îndelung. Ar vrea să le spună ceva. Dar cei doi băieți parcă s-ar fi închis în ei înșiși. August nu găsește cuvinte potrivite. El, paznicul, nu îndrăznește să se adreseze celor doi copii, subordonații săi, deținuți, lipsiți de apărare. Se îndreaptă din nou spre fereastră.

Nu se duce pînă la geam, dar vede totuși totul. Cel de-al treilea sicriu e aruncat în căruță cu atîta nepăsare și neîndemînare, încît, cu un zgomot surd, cade înapoi pe pămînt. Se răstoarnă, capacul se deschide și alunecă alături.

August își întoarce brusc privirea. Cînd se uită din nou afară în curte, căruța cu cele trei coșciuge e în drum spre poarta cea mare. Umbra ei neagră

se desenează cu claritate pe zăpada lucioasă. Cu cît căruța se îndepărtează, umbra se întinde tot mai mult. Pe neaua albă lunecă spre poarta lagărului o căruță uriașă de umbră.

Această uriașă „căruță de umbră“ o vede de la fereastra biroului său și comandantul Schönhauer. Și el stă la geam și privește în curte. Și-a deschiat gulerul și cămașa. Părul zbîrlit i se revarsă în şuvițe încîlcite peste obrazul înroșit de grăsime și de nădușeală. Caută și alți nasturi pe care să-i descheară. Picioarele i se împleticesc. Cu un pahar gol în mînă, se bălăbănește într-una.

— Plecați ! strigă el în urma umbrei căruței. Plecați ! Aruncați leșurile ! Vreau aer curat ! Nu pot suporta mirosul de hoit ! Asta-i un caraghios-lîc, curat caraghios-lîc !

Se întoarce cu fața spre încăpere. Latwitz e așezat la masa rotundă de stejar, încărcată cu sticle de vin. Șade acolo palid ca o mască a morții. Ochii adînciți în orbite fixează un punct din spațiu. Uriașul Schönhauer se tîrăște pînă la masă și-și umple paharul.

— E caraghios ! strigă. La Verdun am văzut murind douăzeci de mii de oameni, franțuji și nemți deopotrivă. Într-o singură dimineață ! Între ora șapte și unsprezece. Da, în patru ceasuri, douăzeci de mii de oameni ! Morți ! Focul artileriei a smuls scoarța de pămînt a muntelui. Au rămas stîncile, ca niște schelete albe și despuiate. Și acum, trei cadavre rîioase să ne strice odihna pentru toată noaptea ? Ce ? Nu ne lasă să ne odihnim ? Dar asta nu-i decît o glumă ! Am văzut noi lucruri și mai și ! Adevărat, Latwitz ?

Schönhauer umple paharul lui Latwitz, apoi îl ciocnește atît de tare, încît vinul se revarsă pe masa murdară și se prelinge, picurînd, pe podele.

— Bea, măi, și tu, prusac jigărit ce ești ! Ce te holbezi la mine ca un pește ? Bea ! Sîntem sau nu sîntem domni ? țipă dezlănțuit Schönhauer și izbește cu pumnul în masă atît de tare, încît sticlele

și paharele încep să danseze. Ce ? N-avem forță ? Ce ? Nu dominăm lumea ? Și totuși zi de zi mușcăm aici, în acest birou, iscălim chitanțe și în serile nesfârșite ne-mbătăm de plictiseală, fiindcă nu se întâmplă nimic ! Ce fel de oameni superiori sîntem noi ? Ce fel de dominație mondială rablagită este asta ? ! Făurim istoria lumii ? Fleacuri ! Opt sute de mărci leafă pe lună, plus banii de buzunar pe care mi-i dă tatăl meu, cîtă vreme va trăi. Și atunci să nu fii stăpîn măcar în propriul tău lagăr de concentrare ? Ai ? Măcar o dată să simți vraja puterii ! La ce servește toată această superioritate, dacă nici pleava asta roșie nu tremură în fața noastră ? Niște ticăloși blestemați !

Schönhauer ridică scaunul greu de stejar și-l trîntește de podea cu atîta putere, încît îl face țândări. Apoi, furios, izbește cu piciorul în rămășițele de pe jos.

— Cît o să mai tolerăm ca ticăloșii ăștia roșii să ne înfrunte cu atîta obrăznicie ? Stau încremeniți, cu dinții încleștați, și ne privesc în ochi de parcă ei ar fi stăpîni ! Dar atunci eu ce sînt ? Sînt sau nu stăpîn ? Toți trebuie zdrobiți ! Zdrobiți ! urlă Schönhauer, agitîndu-și pumnii. Cunosc eu această privire. Cînd tac în felul acesta, atunci sînt mai primejdioși ! Nu vezi, nu auzi nimic. Domnește liniștea. Dar sub tine e dinamita !

Schönhauer se împletici în mers și se prăbuși, amețit, pe scaun. Capul greu îi căzu pe masă. Chiar în băltoaca de vin.

Atunci trupul firav al lui Latwitz se cutremură convulsionat. Mîna lui tremurîndă răsturnă paharul care se rostogoli încet spre marginea mesei, căzu și se prefăcu în mii de țândări. Latwitz tresări și se ridică de pe scaun. Se uită afară pe geamul întunecat. Își scoase revolverul și trase două focuri spre fereastra întunecată. Mîna îi tremura. Gloanțele se înfipseră în perete.

În acest timp, mîrtoaga trăgea încet căruța pe drumeagul ce șerpuia la deal. Lumina palidă a lunii învăluia cele trei coșciuge.

În bucătărie, August se așezase lângă cuptor și se uita posomorît la ajutoarele sale, care lucrau confundate în muțenie. Se pregătea de ceva. Respira greu. De mult voia să le vorbească. În cele din urmă exclamă :

— Sfîrșiți odată cu moșmondeala asta !

Băieții se opriră din lucru, încremeniți, dar nu-și ridicară capetele. August se apropie de ei. Cu un gest brutal smulse cratița din mîna lui Karl și o izbi de pămînt. Atunci, în sfîrșit, Karl își ridică privirea și-i spuse cu glas răgușit :

— Domnule Bene, dacă vasul acesta nu va străluci, domnul ajutor de comandant von Latwitz pe dumneavoastră vă va muștra.

— La bucătărie eu ordon ! Și dacă voi fi muștrat, asta nu vă privește pe voi, mucoșilor ! Încetarea !

Fără o vorbă, Karl și Franz agățară vasele pe perete, apoi rămaseră nemișcați în poziție de drepti, cu ochii plecați, în fața bucătarului.

— Putem pleca la baracă ?

— Rămîneți aici — mormăi August, liniștindu-se dintr-o dată. Apoi, tulburat, se așeză la masă și-și lăsă capul în mîini. Stați puțin cu mine — le spuse pe un ton surprinzător de timid, aproape rugător.

Karl și Franz nu se clintiră.

— Nu vreți, nu-i așa ? îi întrebă cu glas stins și abătut bucătarul.

Se făcu tăcere. Într-un tîrziu, Karl vorbi :

— Dacă domnul ajutor de comandant von Latwitz, făcîndu-și rondul prin lagăr, ne găsește aici...

— Mai lăsați-mă în pace cu dobitocul ăla blestemat ! izbucni August. Stați jos !

Băieții se așezară pe banca din față. Ședeau acolo în silă, la marginea băncii, cu privirea ațintită în podele.

— Voi, bineînțeles, credeți că și eu sînt un asasin. Nu-i așa ? întrebă August fără glas. Că sînt un călău, un zbir... Nu-i așa ?

— Noi nu credem asta — răspunse scurt Karl.

— Dar Franz așa crede. Nu-i așa, Franz ?

Franz, care în timpul conversației stătuse neclintit, cu fața întunecată, își plecă și mai mult capul. Îl ținea în așa fel, de parcă se pregătea să facă un salt. Ura îl gîtuia. Să fi fost rupt în bucăți și în acele clipe n-ar fi fost în stare să scoată un cuvînt.

— Vezi ? îl arătă August și pe fața lui schimonosită apăru un surîs îndurerat. Dar nu sînt eu asasinul lor ! Pe doi dintre ei i-am cunoscut — continuă în șoaptă. I-am recunoscut de mult. Dar nu i-am trădat. N-aș fi făcut-o nici dacă Latwitz mi-ar fi smuls limba. Erau oameni de curaj, muncitori vrednici. August își vîrî capul în palme. Pieptul îi sălta. Le-au zdrobit oasele înainte de a-i extermina — zise gemînd și apăsîndu-și pumnii pe frunte. O !... Dacă aș mai fi putut vorbi cu Tom o singură dată înainte de a muri... Aș fi vrut să înțeleg măcar ceva din cele ce se petrece... Oh, dar el m-ar fi scuipat în față.

Karl devenise atent încă de la primele cuvinte rostite de bucătar, dar acum îl asculta cu atenția încordată. Îi cîntărea fiecare nuanță a glasului. Bucătarul nu juca teatru. Conștiința lui se răzvrătise.

— Domnule Bene, nu cred că v-ar fi scuipat — zise încet și prudent Karl.

— Nu ? și August scrută îndelung obrazul lui Karl.

— Nu !

— Spune-mi, Karl... Tu, în definitiv, pe ce motiv ai ajuns în lagărul de concentrare ?

— Odată, pe cînd lucram undeva, am ascultat din întîmplare emisiunea de la Moscova.

— Emisiunea de la Moscova ? În ochii bucătarului se aprinse licărul curiozității. Și ce-ai auzit ? îl întrebă în șoaptă. Povestește-mi.

— Păi... de pildă, despre colhozuri.

— Dar alea ce mai sînt ?

— Gospodării colective...

— Stai ! îl întrerupse cu subită îndîrjire August. Crezi că eu nu știu nimic ? Se ridică și făcu cîțiva pași spre fereastră. Bineînțeles, dacă toate acestea nu sînt niște minciuni — mormăi. Știi bine că pe noi ne înșală tot timpul.

Pe sub masă, Franz îl înghionti pe Karl. Asta însemna : fii prudent, nu te lăsa amăgit de un provocator.

— Nu știu — zise Karl cu ochii plecați. Toate astea le-am auzit întîmplător la radio.

Atunci August trase perdeaua și se întoarse la masă.

— Știu mai multe decît credeți voi — reîncepu el vorba. Dar am fost un tîmpit. Astăzi însă nu mai sînt chiar atît de prost. Hitler m-a înșelat o dată. M-a înșelat a doua oară. A treia oară însă nu mă mai las înșelat !

Franz continua să-l înghiontească pe Karl pe sub masă. Fii prudent ! Karl tăcea fără să-și ridice privirea.

— Și eu am fost cîndva comunist, ostaș al Frontului Roșu — continuă August. Dar Hitler vorbea mereu de revoluție, susținea că e contra capitaliștilor... că acum va porni adevărata revoluție ! Și noi l-am crezut. Am căzut în capcana lui datorită neștiinței, prostiei și nerăbdării noastre ! Și drum de retragere n-am mai avut... Și am mai crezut că în calitate mea de soldat S.S. sau de paznic de lagăr, voi putea sări în ajutorul tovarășilor... Și acum... Acum se prăpădesc unul după altul... Cei mai buni dintre ei sînt asasinați. Astăzi l-au omorît pe Tom. Iar eu mă aflu de partea asasinilor ! Nu ! Ajunge ! M-am săturat ! Nu mai pot... Dar cum să mă abat din acest drum ? E adevărat că Tom mă disprețuia, dar acum m-ar crede. El mă cunoștea bine, mai de mult...

August își acoperi ochii cu mîna, dar lacrimile i se prelingeau printre degete.

Franz nu-și mai ținea mîna pe genunchii lui Karl. Cei doi tineri se uiau grav unul la altul. Privirea lor era ca o convorbire mută, ca un dialog fără cuvinte.

— Tom m-ar fi crezut — repeta August fără să-și ia mîinile de la ochi.

Atunci Karl îi prinse cealaltă mîna, aflată pe masă.

— Și noi te credem — îi spuse simplu.

— Și Franz ?

— Și eu — rosti încet, abia șoptit, Franz.

10. MARȚEA URMĂTOARE...

Marțea următoare, camionul cu cartofi cobora serpentinele. Înainta mult mai încet decît ar fi fost necesar prin aceste locuri...

Cu cît se apropia mai mult de lagărul de concentrare, Lehman apăsa tot mai des pe frînă. Din cînd în cînd își scotea capul pe fereastră și scruta regiunea cu atîta interes, de parcă ar fi văzut-o pentru întîia oară.

Camionul ajunsese la locul unde drumul ce ducea la lagăr se abate de la șoseaua națională. Lehman opri motorul și coborî. Mai întîi se uită în jur și după ce constată că nu se vede nimeni, se apropie de stîlpul de telegraf și examinează cu atenție cablurile care duceau spre tabără. În cele din urmă scoase din buzunar un briceag.

În acea clipă auzi un duduie de motor. Lehman se întoarse brusc și se aplecă lîngă roata „căruței cu cartofi“. La cotitură se ivi o limuzină verde, dar dispăru în grabă. Lehman se înapoie la stîlpul de telegraf, în care făcu o tăietură în formă de

cruce. Pipăi apoi, ca să se convingă dacă semnul putea fi găsit și pe întuneric. Nefiind mulțumit de cele constatate, adânci creștăturile. Apoi se urcă în camion și, în plină viteză, se îndreaptă spre lagărul de concentrare.

Încă înainte de a ajunge la poartă, își ridică mâna pentru salutul fascist.

— Heil Hitler, au sosit cartofii !

Paznicii de la poartă zîmbeau întotdeauna când Lehman debita acest salut dintr-o singură suflare, deși felul cum îl rostea nu era de loc necuviincios și nici un reproș nu i se putea face.

— Dacă data viitoare în loc de cartofii ăștia împuțiți nu ne aduci niște cîrnați afumați, nu te mai lăsăm să intri în lagăr.

— Peste un an o să fiți ofițeri — le răspunse Lehman. Atunci o să vă puteți îndopa după poftă !

Camionul cu cartofi intră în curte. În timp ce paznicii închideau poarta masivă și grea, unul dintre ei mormăi încet :

— Noi, ofițeri ?

— Pentru asta ar fi trebuit să ne alegem părinții mai cu grijă — îi răspunse celălalt, și scuipă a lehamite.

— Haideți, zănaticilor ! strigă Lehman când ajunse în ușa bucătăriei. Descărcați cartofii ! Repede !

Se vede treaba că în ziua aceea „vizitiul cu cartofi“ se afla într-o dispoziție deosebit de bună. Era mai zgomotos și mai vioi ca de obicei. Obrazul îi strălucea de parcă ar fi fost luminat de o flacără lăuntrică.

Karl se repezi primul la ușă.

— Bună dimineața, domnule Lehman ! îl salută respectuos, apoi, aplecîndu-se spre șofer, îi șopti :

— August e... rostbif !

O clipă, Lehman rămase uluit și dus pe gânduri. Ce-o fi însemnînd că-i „rostbif“ ? Ce o fi vrut să-i comunice prin asta Karl ? Deodată, pe fața lui rotundă se întinse un surîs. A înțeles. Rostbiful proaspăt fript, după cum se știe, e brun pe dinafară, dar

pe dinăuntru e roșu ! Dacă August e „rostbif“, asta înseamnă că bucătarul nu este fascist decît în aparență, dar în sinea lui e roșu. E revoluționar.

Lui Lehman îi venea să danseze de bucurie, dar în clipa aceea în pragul ușii își făcu apariția August. Șoferul îi strînse mîna atît de îndelung, de parcă ar fi fost prietenul său cel mai bun, pe care nu l-ar fi văzut de ani de zile ! În ochii săi mici și prietenoși strălucea acum lumina unei chemări pline de afecțiune. Dar nu-i spuse decît atît :

— Țîncii ăștia ai tăi sînt cam obraznici ! Nu ?

August, a cărui față părea că se schimbase (era mai încruntată, dar parcă întinerită), îi răspunse cu glas încet :

— Eu le datorez recunoștință pentru multe lucruri !

— Într-adevăr, August ?

Cei doi bărbați schimbă între ei priviri adînci.

— Într-adevăr, Lehman.

Mai multe nu și-au putut spune, dar nici nu era nevoie pentru a se înțelege. În anii grei ai persecuțiilor, oamenii au învățat să se înțeleagă prin vorbe puține.

Continuau încă să-și strîngă mîna.

— August, flăcău bătrîn ! zise Lehman. Și aceste cuvinte cuprindeau atîta căldură, atîta bucurie și atîta recunoștință, încît nici cea mai împietrită inimă n-ar fi putut rămîne nesimțitoare.

În timp ce le dădea băieților o mînă de ajutor la căratul sacilor, „vizitiul cu cartofi“ era atît de vesel, încît începu să cînte. Fredona încet, deși cîntecul era extrem de popular și se cînta peste tot :

*Pe trup de ai un petec brun
Și nu iese la spălat,
Din naștere-i căpătat !
Dar de iese cu săpun,
Jeg a fost, nu petec brun.*

Cînd nu era nimeni prin apropiere, Karl fredona și el, iar între timp se uita surîzător la șeful său, August. Acela însă se întoarse tulburat. Bucătarul era extrem de serios, dar niciodată în viața lui nu se simțise atît de fericit ca în clipele acelea. I se părea că după un drum lung, obositor și primejdios, s-a întors acasă. Acasă la ai săi. La familia sa.

Au urmat cincisprezece minute, în timpul cărora cei patru au avut posibilitatea să stea de vorbă liniștit. Numai cincisprezece minute. Dar în acest sfert de ceas s-a decis soarta unor oameni.

Erau probleme de viață și de moarte.

„Vizitiul cu cartofi“ le grăi astfel :

— Încă în cursul acestei săptămîni, tovarășii Hefner și Birkwald *trebuie* să iasă din tabără !

Cuvîntul *trebuie* îl rosti atît de apăsător, încît nu era chip să te gîndești la vreo împotrîvire. Prin gura lui vorbea partidul. Era ordinul partidului.

August și ajutoarele sale se uitau stînjiți unul la altul. Da, dar cum ? Deținuții care purtau cercul alb pe spate erau mult mai sever supravegheați decît ceilalți. Se vede însă că Lehman, o dată cu sacii de cartofi, adusese cu el astăzi și un anumit plan. Ochii lui mici luceau.

— Mi se pare că amîndoi tovarășii dorm în baraca numărul 1. Și voi la fel, nu-i așa ?

Cei doi prieteni dădură din cap, abătuți. Lucrul acesta, în sine, nu era de natură să le ofere vreo posibilitate oarecare.

— Baraca numărul 1 se află în imediata apropiere a bucătăriei ?

Deznădăjduit, August încuviință din cap. Faptul acesta era fără nici o însemnătate.

— Și dacă noaptea tîrziu ar izbucni un incendiu... un adevărat incendiu...

Lehman nu-și termină fraza. Ochii lui mici se îndreptau întrebători și poruncitori cînd înspre unul, cînd înspre altul și parcă le adresa o chemare. O chemare atît de stăruitoare, aproape imperioasă.

Se făcu liniște. August păli. S-ar putea, oare, ca Lehman să creadă că e o treabă atît de ușoară ? Dar dintr-o dată August înțelese : ordinul trebuie îndeplinit. Și știa că asta înseamnă să înfrunte moartea !

Karl și Franz își dădeau și ei seama că sarcina era dificilă și primejdioasă. Își puneau în joc viața. Iar reușita — libertatea ! Libertatea !

Lehman grăi din nou :

— Focul va trebui să se extindă la baraca numărul 1. Gîndiți-vă cîte saltele de paie se află acolo !

— Și întreg stocul de combustibil se află în pivniță — completă Karl, începînd să elaboreze detaliile planului.

— Schönhauer își va sărbători poimîine ziua de naștere — zise August. Toți ofițerii se vor îmbăta.

— Așadar — poimîine ?

Grav și tăcut, August aprobă din cap. Această zi de naștere părea o ocazie minunată, dar numai atît nu era de ajuns. Doar nu toată lumea participa la ospățul festiv și soldații de rînd erau uneori fasciști tot atît de înveterați ca și ofițerii.

— Dacă nu mă înșel — zise Lehman, ridicîndu-se în picioare — în acești trei saci, pe care eu însumi i-am cărat aici, se află niște bidoane de petrol.

Karl își frecă mîinile.

— De ziua comandantului, o să le prepar domnilor ofițeri un punch cum n-au băut în viața lor.

— Așadar, tovarăși, hotărîre definitivă : la ce oră ? La miezul nopții ?

— Mai tîrziu — zise August. La ora unu.

— Atunci la ora unu, tovarăși. Sus, pe șosea, va aștepta camionul. E de ajuns unul ?

— Prea de ajuns — răspunse tărăgănat și întristat August. Tu crezi că vor toți să evadeze ? Nici a zecea parte dintre ei nu va avea curajul s-o facă. Chiar dacă ar ști că ar izbuti sigur.

Lehman se apropie de bucătar și-l îmbrățișă.

— August, dar tu, nu-i așa, mergi cu noi ?

Bucătarul își plecă fruntea și nu răspunse.

— Ei, August ? !

— Eu... — oftă bucătarul. Dar pe urmă ce se va alege din mine ?

Lehman îl scutură de umeri parc-ar fi vrut să-l trezească, apoi îi strigă la ureche :

— Nume nou, acte noi, viață nouă.

— Păi, o să încercăm — mormăi August.

El nu spera nimic, dar era gata la orice.

— La revedere, tovarăși. Treaba se va aranja.

— Prin foc și prin pară, dar se va aranja ! De asta poți să fii sigur !

Cînd Lehman apăsă pe accelerator, camionul porni, fredonînd parcă în același tact cu el :

*Pe trup de ai un petec brun
Și nu iese la spălat,
Din naștere-i căpătat.
Dar de iese cu săpun,
Jeg a fost, nu petec brun.*

11. ÎNCĂ UN MINUT !

— Noroc, August — mormăi santinela de la ușa lui Schönhauer în clipa cînd bucătarul, cu puțin înainte de miezul nopții, ieși cu vesela murdară.

— Noroc, Johann !

August — în aparență fără nici o intenție — se opri în dreptul santinelei care nu de mult se schimbase. Se prefăcu a căuta un aranjament mai potrivit pentru farfuriile și cratițele pe care le ducea pe tavă. Santinela trase cu ochiul spre platoul cu mîncare.

— Au halit tot ? N-a mai rămas nici o bucătică ?

— Numai punch... un butoi întreg !... Dacă do-rești...

Santinela întinse bidonul.

— Dacă-s silit să fac de pază la cotețul ăsta de porci... măcar să mă înfrupt și eu cu puțină băutură...

De sub haină, August scoase un vas mare de tinichea și umplu bidonul.

Punch-ul era creația lui Karl. Puteai da gata cu el chiar și un bou.

— Și zici că-i un coteț de porci?... Parcă tu vezi ce fac ei acolo?

— Îmi închipui!

Se apropie de geamul luminat. Perdeaua nu era bine închisă. În încăpere pluteau nori groși de fum. Prin norii ca o ceață se vedeau siluete care se împleteau în mers și se clătinau. În afară de comandantul lagărului și de Latwitz, se mai aflau acolo și trei comandanți de secții S.S. Doi dintre ei zăceau beți pe podele. Schönhauer dansa cu un scaun în brațe.

— Cotețul de porci de la bunicul meu de acasă — zise August — era mult mai curat decât ce vezi tu aici. Crede-mă!

— Ei da! mormăi santinela, întinzându-se după bidonul cu băutură. ăsta zic și eu! Parcă te arde...

Santinela își ridică gulerul și-și vîrî mîinile în mînecele mantalei. Vîntul sufla cînd din dreapta, cînd din stînga, alungînd pe cer nori grei și negri.

— Dacă-l vezi pe Paul, spune-i să vină și el după niscăi punch.

— E de serviciu la poartă.

— Da? se miră August. Păcat!

— Cu atît mai bine o să-i cadă un strop de băutură. Du-i și lui o dușcă!

— Poți să mi-l trimiți și pe Bachmann.

— El e sus, în turnul de pază.

— Serios? și August se arătă din nou mirat.

— N-are a face! Astăzi e sărbătoare și pentru noi!

— Și dacă Latwitz își începe plimbarea de noapte?

— D-aia să nu-ți fie teamă! Astăzi e țintuit de masă... Uite-l cum șade colo. Ca o figură de ceară la panoramă.

— Noapte bună !

— Noapte bună !

Bucătăria se afla imediat în dreapta, cam la vreo patruzeci de metri. Cu toate acestea, August, cu vasele lui, se îndreptă spre mijlocul curții. În umbra barăcii numărul 1 se opri și se uită în jur, de parcă ar fi vrut să vadă cum va fi vremea.

Și, într-adevăr, pe el chiar asta îl interesa — mersul vremii. Judecînd după satisfacția cu care dădea din cap, se pare că era mulțumit de cele constatate. Norii, care apăruseră ca la comandă, se îngroșau tot mai mult. Privirea lui August se opri pe acoperișul barăcilor. Cu o zi înainte, la ordinul lui, acoperișurile fuseseră curățate, toate, de zăpadă. Omătul care se topea ar fi putut să le zădărnicească tot planul. De pe acoperămîntul bucătăriei, zăpada a fost curățată de băieții repartizați acolo, ceea ce le-a oferit un bun prilej ca, pe neobservate, să răstoarne un bidon de petrol în așa fel, încît lichidul să se scurgă pe întregul acoperiș de șindrilă.

Cu tava în mîină, cu fruntea încrețită, August stătea în umbra barăcii și cuprindea cu privirea curtea, ca un stăpîn grijuliu. E gata totul ? Nu lipsește nimic ? N-a fost uitat nici un amănunt ? Se pare că nu. Ceasul decisiv a sosit. August respiră adînc. În jurul lui, în barăci, domnea o liniște de mormînt. În lumina palidă a felinarului, clădirile păreau întunecate și făceau impresia că din interiorul lor s-ar răspîndi o ceață deasă. Liniște și tăcere. Doar din locuința lui Schönhauer se aud zgomotele surde ale petrecerii, care se amestecă cu gemetele dureroase ce vin din baraca închisorii. Latwitz băgase astăzi alți doi deținuți în „coșciugele verticale“ — așa se chemau carcerile, căci erau atît de strîmte, încît nu puteai sta în ele decît în picioare. Să șezi jos era imposibil. Dacă îți îndoiai cît de puțin genunchii, atingeai perețele.

August cîntări din ochi toate clădirile. Știa că le vede pentru ultima dată. Indiferent dacă le izbutește sau nu planul, le vedea pentru ultima dată. Se uita

la acoperișurile negre și își lua rămas bun de la viața sa de pînă acum. Poate chiar de la viață în general.

Ceva mai tîrziu, după ce puse tava pe masa din bucătărie, August porni într-un nou turneu cu băutura somnului — cu punch-ul. Cînd se întoarse în bucătărie, se opri mirat în ușă : cu brațele larg deschise, Karl pășea cu grijă, ca un dansator pe sîrmă, pe o linie subțire trasă pe podea.

— Ce prostie mai e și asta ? Ce faci, Karl ?

— Aștept — îi răspunse băiatul, fără să-și desprindă privirea de la linia trasă cu creta.

August dădu din cap îngîndurat și se uită la ceasornicul de perete.

— Ai înnebunit, măi băiete ! Vezi să nu-ți pierzi stăpînirea de sine... — zise uitîndu-se la Karl, în timp ce umplea din nou cu punch cana de tinichea.

— E imposibil să mă uit într-una la arătător și să aștept. Asta mă enervează ! îi răspunse Karl, continuînd exercițiile de echilibristică.

Dar deodată se poticni. Se agăță de un scaun și închise ochii.

August se repezi la el, îl prinse de talie și-i duse la gură vasul cu punch.

— Măi copile, ce-i cu tine ? mormăi speriat. Bea ! Nu te lăsa tocmai acum. Trebuie să fii tare, băiete !

August simți o duioasă compătimire față de Karl. În definitiv, cu cîrlionții lui blonzi și cu ochii aceia albaștri, era încă un copil și era silit să ia parte la lucruri care ar pune la încercare chiar pe niște bătrîni luptători. Franz se ținea mai bine.

Karl nu sorbi din băutură. Își redeschise ochii și se uită zîmbind la bucătar.

— Acum totul e în ordine ! Nu vă speriați !

Franz intră în bucătărie.

— Ei, care e situația în barăci ? îl întrebară amîndoi.

— Totul e pus la punct. Cei doi tovarăși sînt pregătiți. Aici cum stau lucrurile ?

— Gata totul.

Trei priviri se îndreptară deodată spre ceas. Încă un sfert de oră !

— Mă duc să mai văd o dată ce face trupa de pază — mormăi August, luîndu-și cana și ieșind grăbit din bucătărie.

Se duse mai întîi la comandament. Pe scări, cu arma între genunchi, ședea Johann. Capul îi căzuse în piept. Dormea.

— Johann ! Ei, Johann ! Țsta nu mai are nevoie de punch !

În poartă nu mai stătea decît un singur paznic. Ceilalți, desigur, zăceau beți pe undeva. Prin ceață nu puteai să-i vezi. Dar nici chiar această santinelă nu se ținea prea bine pe picioare. Se rezema de poartă ; nu lipsea mult ca să se prăbușească în țărîină. Una din mîini îi atîrna moale în jos. În ea se bălăbănea un bidon gol.

— Paule, încă un strop de punch ! Vrei ?

Paul mormăi ceva ce nu se putea înțelege. August îi umplu bidonul și trecu mai departe.

În turnul de pază nu mai avea rost să se urce. De pe scări se vedea totul. Bachmann și camaradul său zăceau beți morți lîngă pușca mitralieră.

Din locuința lui Schönhauer se auzea vacarmul petrecerii.

Cînd August se întoarse la bucătărie, cei doi prieteni ședeau unul lîngă altul și priveau fotografia Gretei. Ochii mari și bruni ai fetei aveau o expresie atît de serioasă, de parcă ar fi fost și ea pârtașă la acțiunea care le punea viața în primejdie.

— Băieți, ultimele cinci minute — se auzi deodată vocea lui August.

Karl vîrî repede în buzunar fotografia, apoi scoase din găleată două șomoioage de cîlți, îmbibate de petrol. Unul i-l întinse lui Franz. Pe fața lui Karl nu se vedea nici urmă din slăbiciunea de adineaori. Trăsăturile sale erau ferme.

August își scoase revolverul și-l dădu lui Franz.

— Poftim. Tu ești mai vîrstnic.

El dosi sub tunică trei grenade de mîină.

— Așa... Cu asta am fi gata.

Toți trei se uitară la ceas : încă un minut !

Pe șosea cobora o motocicletă cu ataș. În urma ei, un camion. Ambele vehicule înaintau prin pădure cu farurile stinse, pe întuneric. Bătea un vînt rece ; brazii drepți, acoperiți de gheață, trosneau. Siluetele lor negre se desenau pe zăpada albă, sticloasă.

La încrucișarea de drumuri se opri și motocicleta, și camionul. Motociclistul coborî. Era îmbrăcat în uniformă de ofițer și purta niște ochelari mari de automobilist. Se uită la ceas. Cadranul strălucea în întuneric. Privi, printre doi copaci, în direcția lagărului de concentrare. Colo în vale, împrejmuite de garduri înalte, se tupilau clădirile scunde. Umbra li se desena clară în lumina răspîndită de patru mari felinare electrice. Lagărul se odihnea încremenit în tăcere. Nu erau luminate decît geamurile comandamentului. Tot restul zăcea în întuneric. Dar bucătăria ? Nu ! Și acolo ardea lumina.

Ofițerul cu ochelari de automobilist se apropie de unul din stîlpii de telegraf și începu să-l pipăie. Într-un loc, degetele i se opriră : descoperise încrustătura în formă de cruce. Fluieră scurt. Șoferul sări din cabină și se apropie de el.

— De aici se ramifică curentul și telefonul lagărului — zise încet ofițerul, ridicîndu-și ochelarii pe frunte. De sub ei se ivi fața lui Lehman, „vizitiul cu cartofi“.

— S-o tai ? îl întrebă șoferul.

— Pregătește-te s-o tai, dar abia în ultimul minut. În centrală o vor observa imediat și vor putea găsi ușor locul defecțiunii.

— Lagărul e departe ? întrebă șoferul.

— La un kilometru.

— Tovarășii vor fi nevoiți să fugă un kilometru întreg, în cîmp deschis, sub foc de mitralieră ?

— Îi va proteja întunericul. Precum vezi, se lasă ceață. Ne putem bizui și pe fum.

— Totuși... E foarte... foarte primejdios...

— Dar ce, ai crezut că mergem la bal ? i-o reteză tăios Lehman.

Tăcură amîndoi. Pădurea neagră și înghețată scîrțîia și trosnea în bătaia vîntului.

— Ce liniște-i acolo ! mormăi șoferul și își ridică gulerul paltonului.

— Urcă-te ! strigă deodată, agitat, Lehman. Nu mai avem decît un minut.

Șoferul își legă cu repeziciune cîrligele de cățarat și se urcă pe stîlp.

12. PRIN FOC ȘI MOARTE

În clipa cînd din acoperișul bucătăriei țîșniră primele limbi de foc, lumina se stinse. Focul n-a fost observat imediat. Ceața acoperea flăcările. Stingerea luminii n-a neliniștit pe nimeni, fiindcă la uzina din Wiesmühl se întîmplau adeseori asemenea defecțiuni. Lagărul era pregătit pentru această eventualitate. În toate încăperile erau agățate la uși felinare cu lumînări. Numai locuința lui Schönhauer rămase în întuneric. Acolo n-a băgat de seamă nimeni stingerea luminii. Erau atît de beți, încît zăceau cu toții, în nesimțire, pe dușumele.

Acoperișul bucătăriei, îmbibat de petrol, fu cuprins în cîteva minute de flăcări mari, pe care nu le mai ascundea nici ceața, nici fumul. Vîntul împrăstia scînteile în toate părțile.

— Foc ! strigă santinela din camera de gardă. Foc !

Se trag clopotele de alarmă. August Bene stă în mijlocul curții și, din toate puterile, trage clopotul. Între timp urmărește cu atenție încordată tot ce se petrece în jurul său.

Întreaga clădire administrativă este în flăcări. De pivnița de lemne nu te mai poți apropia. Din saltele și păaturi țîșnește un fum atît de gros, încît acoperă curtea cu o adevărată perdea, în dosul căreia apar deodată figuri abia conturate, care

gesticulează dezordonat, apoi aleargă mai departe și dispar. O ploaie de foc cade peste toate acoperișurile.

Lumina incendiului se răsfrînge în geamurile barăcii numărul 1 și aleargă de-a lungul întregului șir de priciuri. Deținuții mai dorm încă. Ei aud clopotele de alarmă, dar nu îndrăznesc să se miște din loc. Lumina vîlvățăilor îi scutură totuși din toropeală. Cei de pe priciurile de sus se ridică și privesc afară în curte. Din priciurile de jos, doi deținuți își ridică încet capetele. Sînt cei doi cu cercuri pe spate.

— Liniște ! urlă paznicul din ușă. Toată lumea să se culce !

Și toți deținuții se culcă. Numai cei doi din rîndul de jos stau într-o rînă, gata să sară în picioare la primul semn.

Din corpul de gardă ies paznicii. Patruzeci de soldați cu baioneta la armă se aliniază fulgerător. Ordinele pocnesc ca niște lovituri de bici. Gradele inferioare nu mai așteaptă ca superiorii lor, beți morți, să-și vină în fire. Sînt oameni bine selecționați. La ei, totul merge strună, chiar fără ordin de sus. În rînduri de cîte cinci, trupa se-mparte în patru grupe, care pornesc în pas alergător în diferite direcții, apoi dispar după perdeaua de fum.

Trupele înconjoară cele patru barăci. Fiecare om își cunoaște locul. Armele sînt îndreptate spre ferestre și spre uși.

— Plecați de la geamuri ! Tragem !

Răsună o bubuitură. Deținutul de la geam se prăbușește. Dar scînteile sar din ce în ce mai dese. Vălătuci de cîlți arzînd se ridică în aer, ca niște flăcări zburătoare.

Clopotele sună într-una. August Bene, bucătarul, trage de funie cu toată puterea. Numai chefliei se pare că nu aud nimic. Locuința lui Schönhauer e cufundată în liniște și în întuneric. Dar și acoperișul ei a început să fumege. Iar fumul care umple camera nu mai este fum de țigară.

Doi soldați se reped la ușă și dau să intre. Ușa e închisă. Ce înseamnă asta? Unde-i santinela? O găsesc. Doarme jos, lângă perete. Pumni, lovituri cu piciorul n-au nici un efect. Nu poate fi trezit. Soldații încearcă să spargă ușa. Dar zadarnic. În cameră începe să pîlpîie un foc suspect. Fac geamurile țândări cu patul armei, apoi forțează cercevelele. Pe ferestre iese un fum atît de usturător, încît oamenilor li se taie respirația. Își astupă gura cu batistele, dar intră totuși înăuntru. Sînt flăcăi hotărîți și îndrăzneți. Vor să-și salveze ofițerii din obișnuință și din disciplină.

Paza întreagă e în picioare. Cele trei pompe de incendiu stau gata pregătite. Cînd le vede trecînd pe lângă el, August mormăie :

— Astea n-o să le fie de prea mare folos !

Dacă August n-ar trage tot timpul clopotul ca un nebun, observația ar fi putut fi auzită și de alții. Unul dintre paznici se și gîndește în sinea lui : „Ce l-o fi apucat pe August, că doar toată lumea știe că-i foc. Te pomenești că de spaimă și-o fi ieșit din minți !“

Dar mintea lui August nu fusese niciodată atît de limpede ca în aceste clipe. Știa el prea bine de ce trage clopotul fără întrerupere.

Din ceață se ivește Franz. Cei doi prieteni au ocupat poziția din fața barăcii numărul 1 și așteaptă acolo ieșirea celor doi tovarăși „țintă“, ca să-i conducă la poarta principală. Karl îl trimisese pe Franz ca să-i comunice lui August ultimele întîmplări. Prin ceață și fum, la lumina nesigură a flăcărilor roșii care se iveau cînd într-un loc, cînd în altul, ar fi fost cu neputință să-l găsească pe bucătar dacă n-ar fi auzit glasul clopotului. Acesta era motivul pentru care August trăgea clopotul cu atîta zel. Prin ceață, prin fum și prin întuneric, numai în acest fel putea să semnalizeze unde era locul de întîlnire.

— Prima baracă nu arde ! spuse tușind Franz. Deși scînteile cad pe ea ca picurii de ploaie. Toate barăcile sînt împresurate. Pompa funcționează.

— Imposibil ! exclamă August. Am demontat doar toate supapele.

— Totuși una din ele funcționează. Au adus scări ca să se urce pe acoperișuri. Garda e în plină activitate. Totul decurge în cea mai perfectă ordine ; dracu' să-i ia ! Chiar fără ofițeri ! Acum ce-i de făcut ? întreabă Franz cu amară dezamăgire în glas. Ei au încă destule rezerve ca să întărească paza de la poartă. Ce se va întâmpla atunci ?

— Fii liniștit, băiete ! Lasă mai întâi să se răspîndească focul bine. Atunci nu vor mai avea oameni destui nici pentru stins... Deodată, August, ridicîndu-și brațul, exclamă : Privește ! Printre norii de fum și de funingine se ridică o coloană înaltă și dreaptă de flăcări. E baraca numărul 1 ! Înapoi la locul tău !

Franz dispare. Parcă s-ar fi ascuns în dosul vălului de ceață. August își șterge fruntea. Începe să-i fie cald, dar continuă să tragă clopotul.

Unul dintre paznicii de la baraca numărul 1 observă că flăcările cuprind acoperișul. Un altul sosește în goană, raportînd același lucru.

— Dar deținuții ? îl întreabă primul.

— Fără ordin nu putem să le dăm drumul.

— Dă fuga, raportează !

— Cui, cine să dea ordinul ?

Înăuntru, în baracă, domnește încă tăcerea, dar un val de neliniște începe să se răspîndească printre deținuți. Jocul flăcărilor trece peste priciuri. Deținuții însă stau culcați, dar se răsucesc agitați în culcușurile lor, astfel că din baracă se aude zgomot și scîrțîieli continue.

— Fum ! Fum ! A crăpat tavanul ! Arde baraca 1 ! se strigă de pe ultimele priciuri.

Și deodată, toți deținuții, ca puși în mișcare de un resort, se ridică de pe priciuri.

— Arde baraca ! Arde baraca !

Cuprinse de panică, optzeci de ființe omenești, în cămăși și în izmene, țișnesc de la locurile lor. Peste tumultul sălbatic de capete, de mîini și de

picioare cad reflexele vîlvătaîlor. Se aude o bubuitură. Apoi o voce puternică strigă :

— Linişte ! Toată lumea la locuri ! Altfel trag !

Făpturile albe se opresc ca încremenite. Nimeni nu se culcă înapoi pe priciuri, nimeni nu se clinteşte din loc.

Din rîndul de jos se ridică brusc, dar prudent, un deţinut. E gata îmbrăcat. Aşa a stat în pat. Îl vesteşte pe vecinul său cu un ghiont. Acela iese şi el de sub pătură tot gata îmbrăcat. Amîndoi se uită cu atenţie încordată la tavan. O dungă albăstrie se prelinge de-a lungul grinzii... apoi dispare.

Şi dintr-o dată începe să se vadă desluşit cum pătrunde fumul prin tavan, ca suflat de nişte foale. Se aud trosnituri. În sală năvăleşte o ploaie de scînteii.

Izbucnesc ţipete sălbatice.

— Foc ! Ardem de vii ! Daţi-ne drumul !

Deţinuţii aleargă, se înghesuie, se tîrăsc înspre uşă ca un vâlătuc. Învălmăşeală, tumult. Cîteva priciuri au şi luat foc. În aer zboară mănunchiuri de paie aprinse ; scînteii şi cenuşă fierbinte cad pe părul şi pe piepturile goale ale oamenilor. Mulţimea, deznădăjduită, năvăleşte urlînd, prin norul gros de fum, asupra uşii. Paznicii se străduiesc în zadar să întărească uşile pe dinafară cu drugi de fier. Uşa e spartă. Paznicii nu trag. Se poate oare stăvili o astfel de avalanşă dementă ? Desculţi, dezbrăcaţi, prizonierii dau năvală afară, în curtea acoperită cu zăpadă. Fiecare aleargă încotro vede cu ochii. Se risipesc în fum, în ceaţă.

Clopotul sună mereu.

La baraca numărul 1, paznicii încearcă să-i adune pe deţinuţi, ca pe o turmă de oi, în mijlocul curţii. Nu e timp să se facă numărătoarea lor. După cîte se constată din ochi, par a fi prezenţi cu toţii. Dezbrăcaţi, desculţi, tremurînd de groază şi de frig, stau în zăpadă, înghesuiţi unii într-alţii, ca oile în timpul furtunii. Mereu alţi şi alţi deţinuţi sînt goşi în direcţia grupului. Bat cu toţii pasul pe loc, cufundaţi pînă la glezne în zăpadă. De căldură, în

cîteva locuri omătul începe să se topească. Scînteile sfredelesc, sfîrîind, găuri negre în zăpada de prin preajmă.

Clopotul sună mereu.

Un grup de deţinuţi aleargă prin ceaţă şi prin fum spre locul de unde se aude dangătul clopotului. Printre ei : Karl şi Franz, tovarăşii Hefner şi Birkwald — cei cu cercul pe spate — şi încă zece deţinuţi, pe care au izbutit totuşi să-i organizeze. Dispar în ceaţă şi în fum.

Clopotul de alarmă sună mereu.

Din locuinţa lui Schönhauer, ofiţerii beţi sînt scoşi pe fereastra spartă ca nişte saci de făină. Pe Schönhauer abia îl pot tîrî afară patru oameni. Pe Latwitz îl scot cel din urmă. Abia au dat de el. A spart fereastra camerei din dos şi, cu o sforţare de necrezut, a izbutit să iasă pe jumătate printre zăbrele, dar puterile l-au părăsit. A fost găsit în nesimţire, prins între gratii.

Îl aduceau doi oameni. Dar pare-se că şi-a venit în fire. Nu este într-o stare chiar atît de mizerabilă ca ceilalţi. Furios, dă din mîini şi din picioare pînă ce-i răstoarnă pe cei doi „sanitari“.

— Ce-i asta ? horcăie el culcat pe pămînt, cu ochii închişi. Obrazul i se schimonoseşte de sforţarea cumplită pe care o face ca să-şi vină în fire. Foc ! ţipă horcăind. Din toate găurile, din toate crăpăturile ! Dinamită ! Arde fitilul ! Trageţi ! Trageţi ! Urlînd mereu, deschide nişte ochi mari, înnebuniţi.

Cei doi paznici încearcă să-l ridice din nou, dar el îi respinge cu putere de fiară. Ameţit, face sforţări supraomeneşti pentru a se ridica în picioare.

— Toată lumea la arme ! strigă cu vocea răguşită.

Apoi cade din nou şi — cît e de lung — se întinde pe jos.

Ordinul lui Latwitz e dat cam tîrziu. Trupa de pază este de mult în picioare. Dar două pompe, nu se ştie din ce cauză, nu funcţionează. Apa trebuie adusă cu găleţile. E nevoie de fiecare braţ. Barăcile şi deţinuţii trebuie păziţi. Registrele şi banii din

biroul administrației trebuie duși cu orice preț la loc sigur. Magazia cu alimente trebuie și ea salvată neapărat. De unde să iei atîția oameni? Pe toate acoperișurile sînt ridicate scări. Pe fiecare acoperiș stau pompieri. Cine să se gîndească în aceste clipe la paza porții? Mai ales că poarta e închisă cu strășnicie, iar paza porții e la locul ei. Și cine se gîndește acum la evadare?

Dar clopotul de alarmă nu se mai aude.

În poartă n-a rămas decît o singură santinelă, dar nici aceea nu se poate ține pe picioare. S-a lăsat pe vine; pistolul automat zace alături, în zăpadă. Soldatul ține ochii deschiși, din care fumul îi stoarce numeroase lacrimi. Oare ce se vede acolo, în ceață? Sînt oameni? Deținuți? Evadează? Paul, căci el e de pază, întinde mîna cu un gest mașinal și apucă pistolul. Se ridică încet, clătinîndu-se. În ciuda tuturor celor întîmplate, deprinderea disciplinei e încă vie în el. Sau poate nu se mișcă decît vălurile de pîclă? Tot ce-i în jurul lui e neverosimil! Totuși Paul trage. Nu țintește, trage pur și simplu în aer. Straniile făpturi de pîclă dispar. Dar s-ar putea să nu se fi mișcat decît norul de ceață. Paul își freacă ochii înlăcrimați. Brusc, în fața lui apare August, bucătarul.

— Măi Paule — îi spune acesta — dă încoa' pistolul, iar tu freacă-te pe față cu zăpadă, ca să-ți treacă amețeala, apoi ridică-l de jos pe camaradul tău. Latwitz umblă prin lagăr. Pîna atunci stau eu de pază în locul tău.

Paul se sperie. E bucuros să-i dea arma lui August, ca să-și poată aranja puțin ținuta. Se trîntește jos și-și umple gura cu zăpadă. Îi vine să verse.

Iar August, cu pistolul automat în mîină, țipă cît îl ține gura.

— Înapoi, ticăloșilor! și trage cîteva focuri în aer. Pe urmă dă la iveală cîteva grenade de mîină, rupe fitilul și le așază sub poartă.

— Înapoi, ticăloșilor!

Și din nou parcă s-ar mișca ceața! Făpturile de pîclă se apropie din ce în ce mai mult.

O explozie !

Încă o explozie !

Poarta e smulsă din țîțîni. Aripile ei mari, de trei metri, mai întîi se clatină de parc-ar încerca să stea singure, apoi, dintr-o dată, se răstoarnă și, cu un zgomot surd, se prăbușesc. În acea clipă, un grup de prizonieri țîșnește prin ceață, aleargă spre poartă, apoi iese afară și o ia la goană peste cîmp, spre șoseaua națională. Fiecare din ei știe încotro trebuie să se îndrepte. Nu trece mult și siluetele se pierd în ceață. În mîină cu pistolul automat, August stă în poartă. Așteaptă pînă ce ies cu toții. Uite-i și pe ultimii : Karl și Franz. Pe urmă, a lor e libertatea !

— Acum e rîndul nostru ! strigă August și dă s-o ia și el din loc.

Dar Karl îl oprește.

— Ce s-a întîmplat ?

Karl se uită la el. Are fața palidă, răvășită.

— August ! Arde baraca închisorii.

— Ei și ? Să ne grăbim !

— Cei închiși acolo o să ardă de vii.

— Acum vă gîndiți la asta ? Mucosilor !

— Tu fugi, August ! exclamă îndurerat Karl. Du-te ! Noi vrem să-i scăpăm mai întîi pe cei închiși.

Karl a spus „noi“ înțelegînd prin asta pe sine și pe Franz, deși pe prietenul său nu-l consultase în prealabil. Dar nu se îndoii nici o clipă că Franz va rămîne alături de el.

Karl se întoarce în goană înapoi, în curte. Nu se mai uită îndărăt. Știe că Franz îl urmează.

O clipă, August rămîne pe loc, împietrit. Se uită dincolo de poartă, unde îl așteaptă o viață liberă, o viață nouă. Totul e învăluit în ceață. Se mai uită o dată înapoi, spre curte, pe urmele băieților. Scînteile zboară peste tot. Fumul se întetește. Pistolul îi cade din mîină. Deodată, la un imbold lăuntric, se întoarce, începe să alerge și el înapoi spre lagăr, încercînd să-i ajungă din urmă pe băieți. Nu-i poate

lăsa singuri ! Fie ce-o fi ! Chiar de-ar fi să treacă prin foc și moarte, dar nu-i va părăsi !

Jur împrejur, acoperișurile sînt toate în flăcări. Fumul și pîcla coboară ca o perdea întreșută cu scînteii. Nu vezi nici la cinci pași. Nimeni nu observă pe cei trei bărbați care și-au făcut rost de topoare și de sfredele, iar acum încearcă să spargă ușa barăcii-închisoare.

Nu se vede nici la cinci pași. În schimb se aude bine totul. Explozia de la poartă s-a auzit și ea, și le-a trezit nu numai pe santinelele înarmate cu mitraliere din turnurile de pază, dar și pe Latwitz, ajutorul de comandant, care zăcea nemișcat în zăpadă, fără ca cineva să mai fi îndrăznit să se apropie de el. Cei doi soldați care l-au scos din casă se aflau ceva mai departe, la vreo cinci pași de el. Așteptau acolo, încremeniți și împietriți de sentimentul neputinței.

Cînd s-a produs explozia de la poartă, Latwitz s-a cutremurat. Acum stă în genunchi și-și spală fața și pieptul cu zăpadă. În el clocotește o energie de fieră. Se ridică. Stă țeapăn pe picioare de parcă niciodată n-ar fi fost beat și nici căzut în nesimțire. Prin fumul și pîcla care-l înconjoară, nici el nu vede nimic. Dar din fîlfîirile flăcărilor constată imediat care sînt clădirile cuprinse de incendiu. Cu sînge rece, dă dispoziții binegîndite.

— Deținuții din baraca numărul 1 să fie trecuți în baraca 3 — strigă el, apoi stă și ascultă. Aude răpăitul mitralierei din turnul de pază și țipă cuprins de furie : Cei care vor fi găsiți prin curte să fie împușcați pe loc ! Garda de la baraca 1 să preia imediat paza porții !

Unul dintre paznici aleargă să transmită ordinul.

— Dă-mi arma ta — îi spune camaradului său, apoi se-ndreaptă în fugă spre poartă.

Ușile „sicrielor verticale“ se deschid. Deținuții cad din ele ca niște cadavre încremenite. Întregul acoperiș al barăcii e în flăcări. August și ajutoarele sale aruncă topoarele, sfredelele.

— Acum, repede ! Numai să nu fie prea tîrziu !

— Nu toți deodată ! zice August.

— August, tu pleci primul ! îl îndeamnă Karl, dîndu-i un ghiont în coastă. Noi, ceilalți, vom aștepta fiecare cîte o jumătate de minut !

August se repede. Dispare în norul de fum.

Prin norul des, Latwitz zărește o umbră care se apropie.

— Foc ! urlă și trage.

Latwitz aleargă pe urmele umbrei, trăgînd. Poarta, scoasă din țîțîni, încă nu-i păzită de nimeni. August se îndreaptă într-acolo.

Mitraliera din foișor răpăie. Bachmann trage și țipă :

— Ticăloșilor ! Gloată roșie blestemată !

— Fugi, Franz ! îi face semn Karl prietenului său. Atenție ! Poate e mai bine să nu alergi.

Franz dispare și el în dosul perdelei de fum. Karl își ține răsufarea. Ochii lui încearcă să străbată prin vălul de întuneric.

O împușcătură ! Încă una !

Între timp, deținuții din baraca numărul 1, cuprinsă de flăcări, au fost înghesuiți în baraca numărul 3. Trupa de pază rămasă astfel disponibilă se îndreaptă în pas alergător spre poartă.

Acum, Karl aleargă și el tot spre poartă. Aude zgomot de pași alergători. Mai poate s-o ia înaintea paznicilor ! Pînă la poartă nu mai sînt decît cîteva pași...

Deodată, ca țîșnind din pămînt, în ceața groasă apare o umbră întunecoasă. Karl vrea să se întoarcă, dar făptura din beznă îl urmărește. Îl ajunge din urmă. Îl apucă. E Latwitz.

Latwitz e mai mare și mai puternic decît copilul de șaptesprezece ani, istovit de oboseală. Îl apucă de braț, de parcă l-ar fi prins un clește de fier, și prin fumul gros îl tîrăște după el, de-a lungul curții.

— Crezi că-ți voi face de petrecanie chiar acum ? îl întreabă Latwitz. Nu ! Noi avem mare grijă de ticăloșii de teapa ta ! Te așteaptă ceva cu totul deosebit !

Karl se împotrivește cu desperare. Dar asta nu-l ajută cu nimic. Latwitz continuă să-l tîrască spre baraca în flăcări. Karl începe să înțeleagă. Ușile „sicrielor verticale” sînt deschise. Latwitz vrea să-l închidă într-una din aceste celule. Karl se reazemă de un stîlp și-l îmbrîncește pe Latwitz. Se luptă să scape, cu ultimele puteri. Dar simte că acestea sînt pe sfîrșite.

Deodată, din ceață se aude o voce sonoră :

— Karl, unde ești ?

— Aici ! strigă el din fundul rărunchilor.

Latwitz izbutește să-l vîre într-unul din „sicriele verticale”, dar în clipa aceea din ceață se ivește, pe neașteptate, Franz, și tabără asupra ajutorului de comandant. Latwitz cade. Franz se repede la Karl, care abia se mai ține pe picioare, și, luîndu-l aproape în brațe, îl duce cu el.

Din foișor, prin ceață și prin fum, Bachmann nu vede nimic, dar trage. Trage cu mitraliera la întâmplare și înjură.

13. ÎN POD

Grete se trezi la ora șase dimineața. Era încă întuneric beznă. Îi părea rău că s-a trezit, fiindcă îl visase pe Karl. Își așează din nou capul pe pernă și închise ochii. Poate va continua visul, mai ales că vraja lui nu se risipise încă cu totul ; îl simțea și acum fluturînd ușor în jurul frunții. Dar în clipa aceea se auziră bătăi în geam. Cine poate să fie ? Grete nu aprinse lumina, dar îl trezi pe tatăl său — paturile le erau vecine. L-a trezit cu destulă părere de rău, mai ales că bătrînul fusese de serviciu pînă la patru de dimineață și nu era nici un ceas de cînd se culcase.

— Cineva bate la geam — îi șopti ea încet, la ureche.

Cantonierul se ridică în capul oaselor și trase cu urechea.

Pac-pac-pac... se auzi din nou. Și încă destul de puternic. Jahn tuși de câteva ori ca să-și dreagă glasul, de parcă abia atunci s-ar fi trezit. Pe urmă aprinse lumina, își îmbracă mantaua și deschise ușa. În prag stătea un tânăr necunoscut, fără palton. Trăgea după el, cu o curelușă, un fel de săniuță. Pe săniuță zăcea cineva întins, acoperit cu o haină.

— Ce dorești? întrebă cu glas amenințător cantonierul.

Dar încă înainte de a i se răspunde, Grete țîșni din pat și, așa cum era, numai în cămașă, se repezi la ușă, fără să-i pese de vîntul tăios și rece care pătrundea în odaie. Îl recunoscuse pe tânărul vizitator.

— Ei sînt, tată! strigă Grete. Ei sînt!

Cu amîndouă mîinile apucă săniuța și o trase în odaie, deși era plină de zăpadă înghețată.

— Karl! șopti ea cu buzele tremurînde și se aplecă deasupra obrazului palid al tânărului întins pe sanie.

Abia după ce Karl deschise ochii și pe buze îi apăru un surîs obosit, Grete se vîrî din nou sub plapumă.

Peste un ceas ședeau cu toții la masă și sorbeau din cafeluța pe care Grete o pregătise în grabă. Karl se afla printre ei. Grete-i pusese o pernă la spate, o altă pernă într-o parte și încă o pernă în cealaltă parte. Cafeaua fierbinte avu darul să îmbujoreze obrajii palizi ai lui Karl. Dar încă nu era în stare să vorbească. Ochii lui se închideau, obosiți, în timp ce Franz le povestea cele întîmplate.

Franz le relatează evenimentele foarte pe scurt. Le spuse cum au reușit să se strecoare prin fumul des pe lîngă paznici, cum l-au zărit întins la marginea drumului pe August, căruia bunul său „prieten” Bachmann îi trimisese un glonte în ceafă, cum s-a prăbușit, secătuit de puteri, Karl, cum a izbutit

Franz să înfiripeze din niște crengi uscate săniuța și cum l-a tîrît pe ea prin pădure, fiindcă, bineînțeles, camionul lui Lehman nu mai putuse să-i aștepte. Franz ținuse bine minte locurile. Își liniști gazdele, asigurîndu-le că de data asta n-au fost urmăriți cu cîini. În timp ce stăteau de vorbă, capul lui Karl se lăsa tot mai mult într-o parte, iar ochii i se închideau din ce în ce mai des.

— Ar trebui să-l culcăm.
— Nici lui Franz nu i-ar strica puțină odihnă.
Ajutat de Grete, Franz îl urcă pe Karl în pod.
— Noapte bună, tovarăși — le spuse ea, apoi stinse felinarul.

Ochii Gretei erau plini de lacrimi.

Închise ușa podului și coborî pe scară. De după nori, tocmai atunci se iveau luna.

Karl și Franz locuiau în podul cantonului. Ziua n-aveau voie să se arate, fiindcă pe șoseaua spre Lammau, care traversa linia ferată, circulația era mare și pe lîngă căsuța lui Jahn treceau mulți cunoscuți de-ai cantonierului. O zi după sosirea băieților la canton, o patrulă cutreieră întreaga regiune, dar cantonul nu le trezi nici o bănuială.

Grete se îngrijea personal de „copii“, cum îi numea ea pe musafirii ei. Îi aproviziona nu numai cu mîncare și cu băutură, dar și cu cărți. Timpul liber, destul de puțin, de altfel, pe care-l avea și-l petrecea împreună cu ei, acolo, în pod. Cînd sosea acasă de la cursul de croitorie pe care-l urma la Traunstein, trebuia să vadă mai întîi de-ale gospodăriei și să pregătească modesta lor masă. Cel mai greu lucru era aprovizionarea. În ultimă vreme nu mai găseai nimic. Mai ales cînd fiecare pfennig ți-era numărat.

Starea lui Karl se îmbunătățea văzînd cu ochii. După o săptămînă era complet refăcut și atît de bine dispus, cum nu mai fusese niciodată în viața lui. Se părea că uitase totul. Pe înserate, cînd circulația pe șosea încetă, Grete se hotărî să-și scoată „copiii“ să ia puțin aer. Făcuse rost, de la

Traunstein, de două perechi de schiuri, căci ea avea, așa încît în nopțile de iarnă puteau schia toți trei prin locurile mai părăsite. Era o îndeletnicire într-adevăr minunată.

Karl a arătat cu acest prilej ce știe. La îndemnul mamei sale, el făcuse sport încă din copilărie.

— Lupta noastră e atît de grea — spunea ea — încît avem nevoie și de forțe fizice. Și dacă vreodată vom fi nevoiți să trecem la lupta fățișă, va trebui să ne dovedim mai destoinici și mai puternici în mînuirea armelor decît adversarii noștri.

Karl era deosebit de talentat în toate sporturile. Trupul lui suplu și zvelt părea potrivit pentru fiecare dintre ele.

Franz era mai greoi și mai puțin îndemînic. Dar Karl și Grete atîta l-au antrenat, pînă cînd a început să se simtă stăpîn pe schiuri în orice pantă și în orice viraj. Răsuna pădurea întunecată, acoperită de chiciură, de rîsetele vesele ale Gretei și ale lui Karl. Numai fața lui Franz nu se mai însenina.

— Tu te simți atît de bine — îi spuse el într-o zi lui Karl — încît se pare că nici nu te mai gîndești să pleci de aici...

— Urs bătrîn ! exclamă rîzînd Karl și-l izbi cu un bulgăre de zăpadă.

Franz se scutură de omăt, apoi întrebă :

— Tu nu te gîndești la nimic altceva, decît cum s-ar putea deschide aici o școală de schi ?

— Ce vrei, Franz ? Am anunțat partidul că sîntem aici și că-i stăm la dispoziție. Am scris și mamei mele. Ce mai putem face ? Trebuie să așteptăm pînă ne vor trimite acte de identitate noi și pînă ne vom găsi un loc de muncă unde să nu fim suspecti. N-am dreptate ?

— Ai dreptate, ai — mormăi Franz, dar se vedea cît de colo că era nemulțumit.

— Pînă ce nu vom găsi un loc de muncă și nu vom începe să lucrăm, chiar dacă am vrea, n-am putea născoci o ocupație mai bună decît schiatul. Sau poate vrei să stăm toată ziua cu nasul în pă-

mînt ? Să savurăm și noi cît de cît clipa asta de libertate ! De ce să-ți răpești orice bucurie ?

Karl se întoarse cu fața spre povîrnișul abrupt și începu să facă semne cu bățul înspre o figură mică și neagră, care tocmai se pregătea să coboare.

— Alo ! Grete ! Gretchen !

Chipul lui radia de fericire.

Franz îl observa cu fața îngîndurată, apoi îl întrebă :

— Te-ai interesat pe la tovarășii noștri dacă n-ar fi posibil să plecăm în Spania, să ne înrolăm în Brigada Internațională ? Să participăm la lupta pentru libertate a poporului spaniol împotriva fasciștilor ?

— Firește că m-am interesat ! îi răspunse Karl. Dar atîta vreme cît mai putem lupta și lucra în Germania, trebuie să rămînem aici. E clar ?

Vorbele lui Karl sunau atît de ciudat, de parcă le-ar fi spus doar în treacăt, întreaga sa atenție fiind concentrată asupra Gretei, care în clipa aceea zbura înspre el, după o „cristiană“ ireproșabilă.

Și astfel mai trecu o săptămînă. În răstimpul acesta, bătrînul Jahn se dusesese de două ori la München. Fusesse acolo pentru a lua banii necesari întreținerii oaspeților săi. Ce bucuros ar fi suportat el însuși aceste cheltuieli, dacă ar fi avut banii trebuitori ! Cu privire la soarta tinerilor săi tovarășii n-a primit însă nici o indicație. În ultimul timp, Gestapo-ul devenise atît de vigilant, încît părea cu neputință să găsești în Germania un loc unde băieții ar fi putut să stea fără să li se dezvăluie trecutul. Pe ajutorul oamenilor nu se putea conta. Lumea era speriată și oarecum amețită de larma făcută de fasciști. Nimeni nu era în stare să-i ajute. Iar puținii tovarășii cu conștiință de clasă trebuiau să fie extrem de prudenți.

Pe Karl, toate aceste lucruri nu-l nelinișteau aproape de loc. În schimb Franz devenea din zi în zi mai grav și mai îngîndurat. Într-o seară, cînd Karl o luase cu schiurile înainte, Franz o opri pe Grete și-i spuse :

— Vreau să-ți vorbesc.

— Și pentru atîta lucru faci mutra asta de înmormîntare ? îl întrebă fata rîzînd.

În aceste zile, Grete se simțea și ea copleșită de fericire.

— Grete, trebuie să-ți vorbesc foarte serios. Problema plecării noastre, Karl o tratează prea superficial. Cred că vacanța de iarnă pe care am petrecut-o aici a durat prea mult...

— Dar trebuie să aștepte pînă cînd va fi trimis undeva. Fără acte unde s-ar putea duce ?

— Astăzi, în Germania, noi nu putem găsi un loc corespunzător. Lucrul acesta e clar.

— Dar Karl n-are nici o vină...

— Atunci trebuie să plecăm în Spania, să ne înrolăm în Brigada Internațională.

— Și Karl a propus aceeași soluție...

— Dacă propunerea lui ar fi fost într-adevăr serioasă, am fi fost plecați de mult...

— Cum așa ? Crezi că-i cu putință să nu fi scris despre asta ?

— Eu nu i-am citit scrisorile. Și nici tu.

— Doar nu-ți închipui — exclamă indignată Grete — că ne-a mințit !

— Nu. Sînt convins că a scris în acest sens. Dar cum ? Poți să scrii și într-un fel, și într-altul. Cineva poate să-și exprime o dorință cu o mutră atît de acră, încît tovarășii să prefere să mai aștepte pînă să i-o îndeplinească.

— Nu cumva crezi despre Karl că e laș ?

— Asta nu. Dar ceva îl reține aici.

— Și anume ce ? întrebă Grete fără multă convingere și vădînd o iritare în glas.

Franz nu-i răspunse. După o clipă de așteptare, o întrebă :

— Ei, mergem mai departe ?

Și continuară să înainteze tăcuți, unul lîngă altul, prin noaptea ce-i înconjura.

După un răstimp, fără să se uite la Grete, Franz rosti încet :

— Ar trebui să vorbești tu cu el.

— De ce eu? întrebă fata în șoaptă, dar fără să-și întoarcă privirea spre Franz.

Franz nu-i răspunse.

Mai târziu, când se îndreptară spre casă, erau tăcuți toți trei. Chiar și Karl. Simțea pesemne și el că între cele două ființe care îl însoțeau avusese loc o discuție serioasă. Dar nu întrebă nimic.

A doua zi, Grete se întoarse de la Traunstein mult mai devreme ca de obicei. Se urcă în pod cu mîncarea „copiilor“ ei, ba chiar rămase și ea acolo să ia masa cu dînșii. Între ei stăruia și acum aceeași tăcere stranie. Nu trecu mult și Franz se ridică de la masă și coborî jos. Era pe înserate. Karl și Grete se uitau în gol și tăceau. Într-un târziu, Karl se ridică să aprindă micul felinar care atârna deasupra ușii.

— Karl — începu în cele din urmă Grete, privind-l pe băiat cu ochii ei mari și bruni — trebuie să vă hotărîți să plecați în Spania.

— Asta nu depinde de noi — mormăi Karl fără să-și ridice privirea. Unde vom fi trimiși, acolo ne vom...

— Cred că nu depinde decît de tine, Karl...

— De mine? zise băiatul, ridicîndu-și mirat privirea spre ea, ca să și-o aplece din nou în clipa când întîlni ochii serioși ai fetei. Crezi că mi-e frică de război? o întrebă el. A activa astăzi în Germania înseamnă oare un pericol mai mic pentru un comunist?

Dar Grete îi prinse mîinile și rosti cu glas înăbușit:

— Karl, nu trebuie să ne mai pierdem vremea.

Karl se făcu roșu, apoi își lăsă capul în jos. Tăcea. Pe urmă se uită la fată, surîzînd:

— Îți mulțumesc, Grete!

Și îi strînse mîinile cu putere.

A doua zi, Jahn ducea în oraș o nouă scrisoare. Ia care încă în aceeași seară a adus și răspunsul.

14. RĂMAS BUN FĂRĂ CUVINTE

În cămăruța cantonului ardea lampa. În colț, printre fanioanele și felinarele bătrînului Jahn, se aflau două pachete legate cu sfoară. Rezemate de perete, două toiege de pribegie stăteau și așteptau.

Cei doi prieteni, împreună cu Grete, ședeau la masă și-și luau cafeaua. Bătrînul Jahn se afla afară, pe linie. Era, firește, un surogat slab de cafea și nicidecum o savuroasă cafea naturală, dar, cu toate acestea, atmosfera avea ceva sărbătorească. Căci în casa lui Jahn, la ocazii solemne, întotdeauna se bea cafea.

Tăceau de destulă vreme. Neliniștit și îngîndurat, Franz se uita mereu la ceas. Pe sub pleoapele pe jumătate lăsate, Karl privea spre fereastra întunecată de parcă i s-ar fi deschis pe acolo priveliștea unor peisaje îndepărtate. Grete ședea la masă cu capul aplecat și era foarte-foarte agitată.

— Cît durează călătoria de aici pînă în Spania? întrebă ea într-un tîrziu, cu glas șoptit și fără să-și ridice privirea.

Karl se întoarse spre Grete, îi privi chipul frumos și grav, apoi, drept răspuns, pe față îi apărură un zîmbet în același timp și trist, și jucăuș.

— Pînă în Spania? Cu avionul, patru-cinci ceasuri.

— De ce rîzi iarăși de mine? se uită la el muștrător Grete.

— Asta nu înseamnă că gîndurile mele nu pot fi foarte serioase — îi răspunse Karl și zîmbetul i se topi de pe obraz. Atîta doar că, glumind, le suportăm mai ușor.

Grete se întoarse din nou spre Karl. În ochii ei negri stăruia o întrebare:

— Ei? o încurajă Karl.

— De la ce vîrstă se poate intra în Brigada Internațională?

— N-am auzit să fie vreo regulă în privința aceasta.

— Nu peste mult voi avea șaptesprezece ani... la toamna viitoare.

— Așadar, peste zece luni — preciză Karl zîmbind.

— Iar rîzi de mine ?

— Vai de mine, Grete !... Nu m-am gîndit la nimic rău.

Se așternu tăcerea. Amîndurora li se părea că tăcerea aceasta vibrează ca o melodie.

Grete se uita deseori la fereastra întunecată. Aștepta ceva cu sufletul la gură. „Trebuie să sosească încă înainte de plecarea lui Karl“ — își spunea. Așa s-a înțeles tata Jahn cu Hedwiga Brunner. Voia să-și ia rămas bun de la băiatul ei. Dar Karl nu trebuia să afle despre acest lucru. „Unde o fi întîrziind ?“ se frămînta îngrijorată Grete. Deodată se ridică brusc.

— Mi se pare că se aude o sanie ! și dădu buzna afară în curte.

Nu era nici o sanie. Franz, care alergase s-o întîmpine, se-ntorcea.

— Vine trenul. Gata bagajul ? întrebă Jahn.

— Gata.

— Atunci, pregătiți-vă !

Cînd Franz și Grete se întoarseră în odaie, Karl se apropie de ei.

— Pornim ?... Ei, dragă Grete... — zise el întinzîndu-i mîna și zîmbind — îți mulțumesc pentru toate !

Zîmbea, dar glasul îi era schimbat : tremura puțin. În lumina lămpii, ochii mari și negri ai fetei străluceau plini de lacrimi. Karl își îmbracă scurta, își ridică desaga de jos, apoi întinse mîna după toiagul rezemat de perete.

În clipa aceea, ușa se deschide și în cadrul ei apare Hedwiga Brunner.

Se oprește mută, în prag. Băiatul ei scapă toiagul din mîna. Nu mai este în stare să articuleze nici un cuvînt.

— Mamă ! exclamă el într-un târziu și îi cade în brațe.

Hedwiga Brunner încă tot nu-i în stare să vorbească. Mută, cu mâinile tremurînde, mîngîie șuvițele blonde ale fiului său.

— Vine trenul — zice Karl. N-avem timp să stăm de vorbă.

Ochii îi sînt plini de lacrimi.

— Nu trebuie să vorbim — spune mama abia perceptibil, dar cu atîta hotărîre, cu atîta convingere, atît de liniștitor...

Șapte ore a călătorit cu sania pentru aceste două minute !

Semnalul anunță sosirea trenului. Se aude zgomotul roților, cantonierul trage clopotul.

Cei doi se țin de mâini, se privesc în tăcere...

15. UN FURT, O CONVORBIRE ȘI O SĂRITURĂ

În cabana „Edelstein“ din Alpii bavarezi, în imediata apropiere a frontierei austriece, era instalată o mică și îmbietoare pensiune. Pe pereții căptușiți cu lemn, în afară de portretele lui Hitler și Goering și de cîteva trofee de cerbi, nu atîrnau decît fotografii cu vederi alpine. În salon se afla o mică dar aleasă bibliotecă, însă marele dulap cu cărți nu mai fusese deschis de multă vreme. Pe tinerii care veneau aici în ultimii ani, pentru sporturile de iarnă, nu-i interesau cărțile. Jucau pocher, beau bere și uneori dansau. Cărțile, cititul nu mai era la modă.

Se vede că din pricina aceasta scîrțîise atît de tare ușa de sticlă a dulapului, cînd Helfgott Meyer o deschise. Helfgott era echipat complet pentru schi; cu o zi înainte stabilise cu Irmgard Böhlau că la

ora opt și jumătate se vor întâlni aici și vor face o excursie împreună. Cum nu era încă nici opt, Helfgott Meyer se hotărî să folosească acest răstimp în mod util. Începu să examineze mica bibliotecă pă-răginită pe care, cu câțiva ani înainte, unchiul său, profesor la universitatea din München, o dăruise acestei case turistice.

În fața cabanei, pe un mic platou, se aduna un grup mic de schiori. Astăzi va avea loc din nou un concurs militar; viața începea să se adapteze exigențelor războiului care bătea la ușă.

Helfgott Meyer ținea în mână o carte din care lipsea o bună parte din pagini. N-o citea, se uita numai la locul de unde fuseseră smulse foile, la cotorul rămas gol. I se părea că vede o ființă vie, sfîșiată. Helfgott era atît de copleșit de cele văzute, încît nu auzi cînd domnișoara von Böhlau intră în încăpere, exact în minutul fixat pentru întîlnire. Era o fată frumoasă, tînă, ceva mai înaltă decît Meyer și părea mai în vîrstă decît el. Era îmbră-cată într-un costum de schi elegant, de culoarea cireșei coapte, iar pe piept avea țesută o mare cruce încîrligată. Cîteva clipe, domnișoara von Böhlau privi surîzătoare conturul ca de bufniță al feței lui Helfgott Meyer. Sub ochelarii cu rame mari, negre, i se păru că ochii băiatului exprimă o suferință tainică.

— Ce faci dumneata pe-aici? se auzi deodată, în imediata lui apropiere, glasul plăcut și adînc al fetei.

— Mă uit la niște răni — îi răspunse serios Helfgott Meyer, fără să se întoarcă. Și mă pregătesc să comit un furt — adăugă apoi, cu aceeași seriozi-tate.

— Ce fel de răni? Ha-ha... Rîsul ei era atît de minunat! Nu cumva vrei să furi cartea asta ruptă?

— Ba tocmai pe asta.

— E un Lessing vechi — se miră Irmgard. Dar în halul în care este nu are nici o valoare.

— Nu e un Lessing vechi. E un Lessing absolut nou, atîta doar că niște barbari au rupt din această carte o sută douăzeci de pagini.

Domnișoara Böhlau răsfoia distrată cartea și tăcea.

— Ce lipsește de aici? întrebă Meyer Helfgott sever, ca un profesor la examen.

— Lipsesc două opere dramatice: „Nathan der Weise“ și „Minna von Barnhelm“ — răspunse încet, aproape rușinată, Irmgard.

— Crezi că Lessing rămîne tot vechiul Lessing și fără aceste două capodopere? Nu! Ăsta-i un Lessing nou, așa cum vor să-l transforme barbarii ăștia, care-l ciuntesc și-l ciopîrțesc — zise arătînd spre geamul pe care pătrundeau rumoarea și strigătele de afară. Decît așa, ar fi mai bine să-l distrugă cu totul.

În ochii lui Helfgott, domnișoara von Böhlau văzu din nou aceeași expresie a suferinței. După ce o descoperise o dată, acum o vedea și prin ochelari. Puse mîna pe umerii băiatului.

— Haide, Helfgott — zise ea cu glas adînc și sonor. Nu te ocupa mereu de lucrurile urîte și neplăcute. Trebuie să vezi și frumusețile vieții.

— Arată-mi-le!

— Deocamdată haidem afară, în munți. Am să încep să ți le arăt acolo. Zăpada e minunată!

Dar nu era lucru prea ușor să-l desprinzi pe Helfgott Meyer de lîngă dulapul de cărți. Ochii lui întunecați și arzători păreau că sorb cu nesaț imaginea volumelor.

— Biblioteca întreagă e mutilată la fel cu cartea asta... Înainte era o adevărată oglindă a literaturii germane.

— De unde știi?

— Privește catalogul lipit pe interiorul ușii dulapului. Au uitat să șteargă cărțile care au fost eliminate, arse sau rupte! Glasul lui Helfgott tremura de furie. Uite! De aici au scos operele complete ale lui Heine! De dincoace, operele lui Thomas Mann. De aici lipsește Herwegh, de colo, Büchner. De dincolo

lipsește chiar și un volum din Schiller : „Don Carlos“ și „Intrigă și iubire“. Dar „Hoții“ ?...

— Avem de-a face, fără îndoială, cu fapta unui individ prost și incult. Nu merită să te enervezi...

— Nu e întâia oară când văd așa ceva... Nu, Irmgard ! Asta nu-i o prostie întâmplătoare... Acești proști și inculți guvernează astăzi Germania !

— Pentru Dumnezeu, Helfgott ! exclamă fata și, cu palma, acoperi gura băiatului.

— Nu mă aude nimeni. Iar dumneata, Irmgard, n-o să mă trădezi.

Fata tăcea.

Helfgott Meyer închise încet dulapul cu cărți. Îl închise atât de încet, încît părea că îndeplinește un rit solemn. Parcă și-ar fi luat rămas bun de la el.

Pe urmă mai întîrzie cîteva minute în fața dulapului, privind cărțile prin geam. Domnișoara von Böhlau îi văzu din nou ochii în dosul lentilelor. Expresia suferinței era și mai adîncă. Își puse mîna pe umărul tînărului.

— Ce-i cu dumneata ?

— Îmi pare bine că tocmai astăzi mi-a fost dat să văd lucrurile acestea...

— De ce ?

— Am avut și noi o casă veche, bătrînească, pe malul lacului Starnberg... — începu să povestească Helfgott, fără să-și ridice privirea de pe cărți. Părinții mei ar fi vrut de multă vreme să o scoată în vînzare, dar n-au făcut-o. Pe urmă muri mama. La catafalc, tata mi-a spus : „Acum, după ce ea a murit, mă voi putea despărți mai ușor și de casa asta. Nu mai are ce să mă țină aici“.

— Nu te înțeleg, Helfgott. Ce vrei să spui ?

— În casa în care am crescut se afla o bibliotecă mare. Eu am fost învățat să privesc cărțile ca pe un lucru viu și sfînt, ca însăși temelia familiei noastre. Mîinile barbare care mutilează în acest chip bibliotecile comit adevărate crime. Ei au ucis geniul și cultura poporului nostru. Iar dacă ele nu mai există... pe mine nu mă mai leagă nimic de locurile acestea...

— Te rog să sfârșești cu aceste discursuri funebre, care nu-și au rostul. Pornim ?

Helfgott luă rucsacul în spinare. Irmgard Böhlau vru să întrebe de ce-i atât de plin, de parcă ar avea de gînd să pornească la cine știe ce drum lung, dar deodată observă un lucru ce i se păru și mai straniu : Helfgott Meyer vîrîse în rucsac cartea cu filele rupte.

— Așadar, te-ai hotărît totuși să furi acest Lessing vechi ?

— Plec într-o călătorie lungă. Iar dacă vreodată voi simți dorul de patrie, mă voi uita la acest Lessing nou, ca să-mi aduc aminte de ceea ce m-a silit să plec !

— Ascultă, Helfgott, mi se pare că astăzi ai băut mai mult decît ar fi trebuit. Vreau să stăm de vorbă serios.

— Și eu cu dumneata, Irmgard !

— Atunci haidem mai repede ! Uite-i pe ceilalți, pleacă și ei — zise ea privind pe geam la cei de afară.

— Nu doresc de loc să mergem împreună cu ei. Tocmai de aceea ți-am propus această excursie.

Domnișoara von Böhlau clătină din cap dezapro- bator.

— Asta nu-i bine, Helfgott. Știi foarte bine că se vorbesc fel de fel de lucruri despre dumneata. De ce te izolezi mereu ? Într-o zi or să înceapă să te considere străin de neam. Știi doar ce fel de vremuri trăim ?!

— Irmgard, eu plec. Dacă nu vrei să vii acum cu mine, voi fi nevoit să merg singur.

— Ești cel mai încăpățînat om pe care l-am în- tîlnit în viața mea !

— M-ar dura foarte mult, căci nu ne vom mai vedea niciodată.

— Bine, atunci vin — zise surîzînd domnișoara von Böhlau. Te voi însoți, ca să te apăr.

— Să mă aperi ?!... Împotriva cui ?

— Ca să nu se mai vorbească despre dumneata... în legătură... cu alte chestii. Dacă vom pleca îm-

preună, atunci pe dumneata nu te vor considera un mizantrop suspect, un element străin sau mai știu eu ce... O să se spună pur și simplu : e o chestie de dragoste...

— Și dumneata... dumneata?... Helfgott se opri tulburat și se roși. Vrei să mă aperi pe mine ?

Irmgard von Böhlau dădu tăcută din cap, apoi își puse mânușile de schi. Își luară schiurile și bețele care erau în antreu și ieșiră pe poarta din dos a cabanei.

Amândoi schiau perfect. Cu un an înainte, Irmgard von Böhlau fusese chiar premiată. Coborau în cristiane mari pe pîrtia în serpentină, printre brazii tineri ai versantului sudic, spre frontiera austriacă. În față trecea în zbor silueta zveltă, de culoarea cireșei coapte, a domnișoarei von Böhlau. La fiecare cotitură se uita înapoi, legănînd din șolduri ca o dansatoare. Helfgott Meyer, îmbrăcat în costum bleumarin de schi, o urma cu rucsacul în spinare ; cu ochelarii lui mari de soare, semăna perfect cu o bufniță înfuriată.

— Nu credeam că schiezi atît de bine — strigă, rîzînd, Irmgard. O asemenea îndemînare sportivă nu prea se potrivește oamenilor de felul dumitale...

— Am învățat să schiez încă din copilărie. Și am un obicei : tot ceea ce învăț, învăț bine.

Cînd grupa de asalt a schiorilor porni la antrenamentul militar, antrenorul cabanei îi zări pe cei doi tineri care tocmai coteau spre pădure.

— Aha ! Șoarecele nostru de bibliotecă iarăși se izolează ! Cred că o face anume. În definitiv, cine-i băiatul acesta ?

— Tatăl său e un cunoscut profesor universitar, acum e pensionar — îi răspunse unul dintre schiori, ca să-l calmeze.

— N-am încredere în șobolanii ăștia savanți care umblă întotdeauna pe căi lăturalnice. Desigur, e un laș și un ursuz, care nu e pătruns de spiritul național-socialist german.

— Dar a plecat cu o fată !

— Și aia cine-i ?

— Tot fata unui profesor universitar.

— Pe ăştia ar fi bine să-i ținem puțin sub observație.

Helfgott Meyer și Irmgard von Böhlau lunecau la vale pe o cărare îngustă de pădure. Ca să-și mărească viteza își luau avînt împlîntîndu-și bețele în zăpadă. Era un ger cam de minus cinci grade. Primele raze ale soarelui de dimineață se răsfrîngeau aurii pe brazii acoperiți de zăpadă, care mărgineau cărarea, întinzînd din loc în loc, ca în glumă, peste poteci cîte o creangă parcă pentru a stăvili calea. Cînd Irmgard atinse cu capul o creangă, zăpada i se împrăstie pe față și pe gît, topindu-se pe pielea ei caldă.

Stăteau de vorbă.

Irmgard spunea :

— Dacă îți închipui că aprob felul dumitale de a te izola, te înșeli. Și acest lucru nu ți-l spun numai din oportunism.

Helfgott : Oh, eu aș putea să-mi imaginez și o societate de care nu m-aș izola ! Aceleia i-aș consacra bucuros toată viața și toată munca mea.

Irmgard : Numai că omul nu-și poate alege mediul în care trăiește.

Helfgott : Dar nici nu se poate lăsa pradă umilirii și distrugerii. Asupra mea nu poate avea drepturi decît o societate care mă ridică, mă duce înainte, spre progres.

Irmgard : Helfgott, spune-mi, te rog...

Helfgott : Ce anume să-ți spun ? Astăzi, de altfel, vreau să-ți împărtășesc tot ce simt și tot ce gîndesc...

Irmgard : Spune-mi, ești comunist ?

Helfgott : Nu, Irmgard. Cum de-ți trece prin minte una ca asta ?

Irmgard : Fiindcă îmi vorbești despre o altă societate... În definitiv, de ce nu ești comunist ?

Helfgott : Fiindcă nu știu precis ce înseamnă comunismul. Din ceea ce am auzit așa, în treacăt, despre acest lucru nu mi-am putut forma o imagine clară.

Cei doi schiori ajunseră într-un luminiș. Totul era acolo atît de neclintit și de strălucitor ca într-o poveste dintr-o împărăție de cleștar. Se așezară pe doi butuci, unul în fața celuilalt. Helfgott își scoase ochelarii de soare și se uită în jurul său. I se citea pe față cît de adînc îl mișca frumusețea peisajului. Își scoase șapca din cap.

— Munți germani, brazi germani... — mormăi ca pentru sine.

Dusă pe gînduri, Irmgard răscolea zăpada cu bățul. Deodată își ridică privirea :

— Vezi, cu toate acestea sînt frumoși !

— Da, dar frumusețea aceasta oamenii nu o vor vedea și nu o vor înțelege dacă vor fi lipsiți de cultură... Irmgard, eu plec din Germania.

Fata îl privi îndelung, cu tristețe. Înțelese că tînărul vorbea serios.

— Crezi că situația dumitale este fără ieșire ? îl întrebă ea.

— Uite, Irmgard, îți voi expune foarte obiectiv perspectivele pe care le am astăzi în Germania. Eu mă ocup de disciplinele umaniste ; mă interesează, mai presus de toate, filozofia și estetica ; nu vreau și nu sînt în stare să mă ocup de nimic altceva. Toate aptitudinile mele, toată pasiunea mea înclină spre aceste discipline. Dar Germania de astăzi nu are nevoie de filozofie ! O fi existînd oare în cel de-al treilea Reich o ființă care să fie mai disprețuită decît omul de știință ?

— Dar munca în sine nu-ți procură nici o plăcere dacă nu e însoțită de un succes exterior ?

— Munca ? Am pierdut pînă acum doi ani în tabăra de muncă. Mă așteaptă alți doi ani de serviciu militar și abia după aceea mă voi putea întoarce la universitate, bineînțeles dacă nu va fi război, dar eu sînt sigur că va fi... Irmgard... știi cum arată acum universitățile noastre ?

Irmgard își întoarse fața.

— Știu doar că femeile au fost excluse din universități. Sîntem condamnate să rămînem acasă și

să așteptăm pînă cînd cineva o să ne ceară în căsătorie.

— În anul 1929, în școlile superioare germane studiau treizeci de mii cinci sute de studenți. Astăzi, numărul studenților e mai mic de șaisprezece mii. Și oare de ce, Irmgard? Fiindcă în celebrele noastre universități nu se mai învață nimic serios! Toate s-au transformat în cazărmi, unde nu ți se mai explică nimic, ci ți se dau ordine. Mai avem noi profesori? Unii dintre plutonierii ăștia caraghioși ar fi, poate, dispuși să țină chiar și cursuri universitare, dacă în loc de învățătură n-ar trebui să mărșăluiească toată ziua cu cei cîțiva studenți care au mai rămas. Nu te-ai gîndit, Irmgard, că tatăl dumitale a avut un mare noroc că a murit? Tatăl meu nu-și mai dorește nimic altceva decît moartea. Nu vrea să trăiască pentru ca să asiste la distrugerea culturii germane. Să presupunem că după război, din punct de vedere teritorial, Germania va fi mai mare decît este astăzi. Uite, pustiul Saharei e și mai întins, totuși n-aș vrea să trăiesc acolo.

Irmgard von Böhlau își înclină adînc frumosul ei cap. Perfora cu stăruință zăpada, de parc-ar fi vrut să ucidă pe cineva prin înțepăturile ei.

— Și pentru atîta lucru trebuie să emigrezi? Asta-i o dezertare. Chiar dacă ai avea... dreptate în toate privințele! Helfgott! Nu te-ai putea retrage, temporar, pînă cînd vor trece vremurile acestea grele? Nu te-ai putea adînci într-o muncă științifică? Veghind ca focul să nu se stingă pînă ce vor veni vremuri mai frumoase?

— Să mă retrag? Dar acum un ceas chiar dumneata îmi spuneai că e periculos să fac o cursă cu schiurile de unul singur și să mă izolez de societatea din cabană! Atunci cum m-aș putea izola ca om de știință? Într-un asemenea caz ar trebui să propovăduiesc toată prostia aceasta barbară și josnică pe care acum o vîră cu bîta în capul oamenilor! Un om de știință onest poate face așa ceva? Și dacă n-o face? Știi foarte bine ce consecințe

are asemenea lucru. De ce au emigrat cei mai buni și cei mai reputați savanți ai noștri ? De ce au ales unii dintre ei sinuciderea ? Ce s-a întâmplat, de pildă, cu unchiul dumitale, Irmgard ?

Fata aruncă bățul de schi și își acoperi fața cu mâinile.

— Dar să presupunem chiar că izolarea ar fi posibilă, că ne-am putea autoexila în țară, în singurătate... Dar putem fi oare și orbi și surzi ? E posibil să asistăm în fiecare zi la barbaria asta sîngeroasă, la această tîmpenie sistematizată, la această rățoială desperată, devenită un obicei, și să tăcem ? Eu, unul, nu sînt în stare de așa ceva ! Da ! Aș putea să tac... dacă în același timp aș făptui ceva. Dacă aș avea pentru ce să lupt ! Dar să stau ca simplu spectator ?...

— Dar există și în Germania luptători — zise Irmgard, ridicîndu-și din nou privirea. Nu fără motiv vorbește într-una guvernul de „inamicul intern“.

— Se poate ! Dar eu nu știu unde se găsesc aceștia... Nu pot să dau de ei... Sînt singur.

— Nu te-ai întîlnit niciodată cu vreun comunist ?

— Nu știu. Poate o singură dată, în tabăra de muncă... Era un băiat tînr de tot... Dar poate mă înșel... În orice caz, făcea parte dintre cei care luptă împotriva fascismului... De atunci însă nu l-am mai văzut.

— Poate că la noi nici nu sînt comuniști ! S-o fi vorbind de ei numai ca să sperie lumea !

— O, nu ! Există comuniști ! Comuniști germani ! exclamă surprinzător de viu Helfgott. Există și luptă continuu !

Irmgard se uită la el mirată.

— Dumneata vorbești ca cineva care dorește cu ardoare acest lucru. Și totuși nu ești comunist.

— Da — îi răspunse Helfgott pus pe gînduri de propria sa ardoare. Nici eu nu sînt în stare să-mi explic acest lucru... Simt însă că pentru noi ar fi o nenorocire dacă ei n-ar exista... Băiatul acela din

tabăra de muncă despre care ți-am vorbit mi-a spus într-o zi : „Numai cinstea singură nu ajunge“.

— Unde vrei să pleci, Helfgott ? îl întreabă cu simplitate Irmgard.

— În Spania, la republicani ; să lupt alături de ei împotriva fascismului.

— Asta e o soluție ? Acolo crezi că vei putea să te consacri filozofiei și științei ? Și acolo e tot război !

— Da, dar acolo războiul se duce pentru libertate și pentru progres. Să nu crezi, Irmgard, că eu sînt un biet visător romantic. Văd situația cu foarte multă luciditate : dacă rămîn aici, la primăvară va trebui să-mi fac armata. Germania se pregătește de război. Germania fascistă vrea războiul, așa încît eu trebuie să aleg nu între ocupația pașnică a filozofiei și război, ci între două războaie. Dacă rămîn în Germania, voi avea de luptat împotriva libertății, a progresului, a umanității, a culturii ; dacă plec în Spania republicană, voi lupta împotriva fascismului, deci pentru libertate, pentru democrație și pentru progresul omenirii...

— Se spune însă că fasciștii din Spania vor fi în curînd învingători — interveni Irmgard — da, toată lumea crede astfel ; cauza republicanilor n-are sorți de izbîndă.

— Poate că în Spania de astăzi... În acest caz, voi pleca spre un alt sector al frontului nostru uriaș. Cauza democrației nu-i fără speranță. Vom pierde, poate, bătăliile din Germania sau din Spania, dar marea noastră luptă pentru libertatea umană nu va fi niciodată răpusă !

Auzind aceste vorbe, domnișoara von Böhlau își plecă adînc capul. Helfgott se uita la brazii înalți și drepti care păreau că plutesc în razele soarelui.

— Munți germani... brazi germani ! repetă el. Apoi, deodată, se ridică. Vrei să mă ajuți să trec frontiera, Irmgard ?

Fata tresări.

— Eu ? Dar cum pot să te ajut ?

— Am să-ți explic. Într-un fel cu totul lipsit de primejdii pentru dumneata.

Irmgard von Böhlau se ridică, jignită și întristată :

— Asta nu trebuia s-o spui.

— Iartă-mă, Irmgard — se scuză băiatul. Să mergem. Nu peste mult vom ajunge acolo.

Un timp înaintară tăcuți pe un drum anevoios. Helfgott mergea înainte, deși nu se mai zăreau nici cărări, nici urme de schiuri. Era evident însă că el știa precis pe unde și încotro trebuia s-o apuce. Deodată, Helfgott frână brusc și-i făcu un semn cu mîna domnișoarei Böhlau.

— Ce este ? îl întrebă fata.

— Sst, vino aici, în dosul copacului ! Am ajuns la frontieră.

Irmgard se apropie. Helfgott dădu la o parte două crengi și, fără să spună o vorbă, arătă în depărtare ; la cîțiva metri de copac cobora o pantă abruptă, înspre o prăpastie care părea foarte adîncă și care străbătea întreaga regiune. Panta acoperită de zăpadă, fără copaci, era netedă, se întindea în fața lor ca o masă albă, răsturnată.

— Prăpastia asta este frontiera austriacă — îi șopti Meyer.

— Pe aici vrei să treci ? Dar prăpastia nu poate fi trecută !

— Tocmai de aceea locul acesta e mai puțin păzit decît celelalte. Uite, tocmai trece patrula. Omul acela cu cîinele. Îl vezi ? În alte locuri patrulează cîte doi, sau chiar mai mulți.

— Pe aici nu vei putea trece fără să fii observat.

— Pe jos, firește că nu, dar cu schiurile...

— Vrei să sari peste prăpastie ?

— Prăpastia nu e mai lată de cincisprezece metri. Malul opus e cu vreo opt metri mai jos. Panta de dincoace e ca o trambulină. Iar cea de dincolo e mi-

nunată. Chiar pentru un schior mediocru această săritură nu este o problemă prea grea.

— De unde cunoști atât de bine locurile acestea ? îl întreabă Irmgard, după ce examinează terenul cu ochi de expert.

— Timp de o săptămână, cât am stat la cabană, am trecut în fiecare zi prin aceste locuri.

— Dar grănicerul ăsta prostănac se plimbă într-una pe aici.

— N-are a face. Ba e chiar bine. Dacă, într-adevăr, vrei să mă ajuți...

— Spune-mi însă cum ? îl întrerupse Irmgard von Böhlau.

În vocea ei vibra o hotărîre atât de fermă, încît Helfgott se liniști.

— Să pornești cu schiurile drept în direcția grănicerului. Acolo faci în așa fel ca să-ți pierzi echilibrul și să cazi chiar în fața lui. Pentru măiestria dumitale nu-i un lucru prea greu.

— Nu, nu-i prea greu — zise cu seriozitate fata, examinînd panta — dar...

— În timp ce cavalerul acela va da o mîna de ajutor frumoasei doamne care a suferit un mic accident, eu, pe la spatele lui, voi trece în salt prăpastia... Ei, ce zici ?

— E în ordine !

Irmgard îi întinse mîna.

— Rămîi cu bine, Irmgard.

— Îți doresc... — începu Irmgard von Böhlau, dar glasul ei deveni dintr-o dată și mai profund, iar ochii cenușii i se întunecară. Da ! Îți doresc să poți trăi cu conștiința împăcată. Nu cred că ți-aș putea face o urare mai bună... Și... Se opri. Nu era de loc ușor să i-o spună. Și să nu uiți... de o biată fată germană... care trăiește și ea cu ochii deschiși, dar care totuși trebuie să rămîna aici și nu știe cum să lupte... și singurul om care poate ar fi putut-o ajuta în această

luptă va face un salt, ca greierul în iarbă, și... va dispărea...

— Irmgard... — începu Helfgott, și probabil că a vrut să spună ceva foarte frumos. Dar domnișoara von Böhlau îi strînse cu putere mîna și exclamă surîzînd :

— Cu avînt, înainte, greier negru !

Apoi, cu o mișcare ușoară, se îndreptă spre pantă, lunecînd în direcția grănicerului, care, însoțit de puternicul său cîine lup, se plimba plictisit pe marginea prăpastiei. Domnișoara von Böhlau a trebuit să descrie un cerc mare pentru a ajunge în fața grănicerului în așa fel, încît acesta să nu se întoarcă.

Și iată că făptura îmbrăcată în roșu începe să zboare drept înainte pe panta abruptă. Ținuta ei este rigidă ca a unui începător neîndemînatic. Deodată se clatină și scoate un țipăt. Grănicerul devine atent. Cîinele latră. Doamna în costum roșu își pierde bețele și lunecă, țipînd, drept spre prăpastie. Grănicerul aleargă s-o ajute să se oprească. E în pericol de moarte !

— Așezați-vă ! îi strigă el doamnei în costum roșu. Aruncați-vă în zăpadă !

Dar se vede că ea, de groază, și-a pierdut stăpînirea de sine. Își continuă zborul spre prăpastie și abia în ultima clipă — ce noroc ! — cade chiar la picioarele soldatului. Dar ce cădere ! Se dă de trei ori peste cap... Apoi rămîne cu schiurile în aer și capul în zăpadă... Mare minune că nu și-a fracturat vreun os, nu și-a rupt nici schiurile ! Soldatul, un flăcău tînăr, se lasă în genunchi s-o ajute pe biata fată. Domnișoara, drăguță, îi mulțumește gemînd și îl privește cu un surîs fermecător.

Chiar în clipa aceea, la vreo două sute de metri depărtare, o siluetă neagră, cu un rucsac enorm în spate, se îndreaptă înspre prăpastie cu viteză nebună. Acum... se avîntă și sare ! Și Helfgott Meyer, drept

ca o lumînare, cu brațele larg deschise, într-un stil perfect, zboară prin aer, trecînd frontiera ! Aterizează pe malul opus. O clipă se pare că va cădea, dar se îndreaptă și lunecă mai departe, ca nu peste mult să dispară din fața ochilor.

Irmgard von Böhlau văzuse totul peste umărul preaserviabilului său cavaler, în timp ce se ridică gemînd.

— Adio, greier negru !

16. PELEGINAJ LA LOURDES

Karl și Franz au sărit în mărfarul de noapte, în timp ce trenul își încetineea mersul în dreptul cantonului, la fel cum a făcut, cu cîtva timp înainte, și învățătorul. Șeful de tren le dădu o adresă, apoi îi sfătui să se ascundă într-o ladă goală și să rămînă acolo nemișcați, pînă dimineața. Grijuliu, bătu chiar cîteva cuie în capacul lăzii. Lada mirosea a mușama și a smoală. Tinerii și-au dat seama cînd au trecut frontiera : i-au auzit pe vameși cutreierînd vagoanele și deschizînd chiar cîteva lăzi spre a le controla.

La stația de frontieră austriacă lăzile au fost coborîte din tren. Pe lada în care se aflau ei scria cu literè mari : „Atenție, fragil !“ fapt pentru care au fost tratați cu mai multă delicatețe decît pe vremuri, în lagărul de concentrare.

Cînd în jurul lor se făcu din nou liniște deplină, au deschis capacul cu mare prudență și au ieșit afară. N-a fost un lucru greu, nici primejdios. Trecuseră ei prin situații mult mai dificile.

Karl și Franz se strecurară apoi din gara de mărfuri și se îndreptară spre oraș, ca să caute adresa pe care le-o indicase conductorul.

În scurtă vreme o găsiră. Îi întâmpină un croitor.

După ce i-au arătat bilețelul și i-au spus numele conductorului de tren, croitorul, un om slab, cu înfățișare de om bolnav, îi examinează atent pe deasupra ochelarilor.

— Cît sînteți de tineri ! zise el, dînd din cap. Vai, ce tineri sînteți !

Apoi n-a mai rostit nici un cuvînt, dar a început să răsfoiască un carnețel ponosit, în care erau trecute adresele și măsurile clienților săi. Cei doi prieteni stăteau în fața lui, tăcuți și intimidăți. Îi stăpînea un sentiment ciudat. Se aflau pentru prima oară într-o țară străină. Totuși omul acesta, după toate semnele, era unul dintre tovarășii lor în lupta comună.

Croitorul își aplecă iar capul chel și-i privi peste ochelari.

— Așadar, notați-vă ! le spuse cu glas încet, dar sever, ca un învățător. Orașul se cheamă Ried.

— Ried — repetară, supuși, Karl și Franz.

— Foarte bine ! Tovarășul se cheamă : Schirl. Cum se cheamă deci ?

— Schirl — se auzi răspunsul.

— Bine. Locuiește pe strada Hoffer nr. 9. Unde stă ?

— În strada Hoffer nr. 9.

— Acum repetați-mi totul !

— Ried, Schirl, strada Hoffer nr. 9.

— Foarte bine. Trenul pleacă peste un ceas. Drumul durează o oră și jumătate și costă patru șilingi și douăzeci de helleri.

Omul cu aspect bolnăvicios rosti toate acestea pe un ton foarte domol, cam în felul în care un funcționar de la ghișeu rezolvă cu indiferență angaralele clienților.

— Noi n-avem decît trei mărci germane și nici un ban austriac — îi spuse cam stînjenit Karl.

— Totul va fi aranjat — răspunse scurt croitorul. Dați-mi cele trei mărci. În locul lor veți avea aici

șilingi austrieci. În afară de aceștia, veți primi patru șilingi, pe care îi veți da lui Schirl în contul întreținerii. Momentan organizația nu poate da mai mult. Asta să i-o spuneți și lui. Ați înțeles ?

— Am înțeles — răspunseră cu supunere băieții.

— Noi vrem să plecăm în Spania, să ne înrolăm în Brigada Internațională — rosti cu timiditate Karl.

— Asta nu-i treaba mea ! exclamă iritat croitorul. Eu mă ocup de Ajutorul Roșu Internațional. Sarcina mea e să vă dau adresa și banii. Atîția cîți avem. Asta-i treaba mea. Nimic altceva. Cu ce-aș putea să vă mai ajut ? îi întrebă, și cu asta închise carnețelul, de parcă le-ar fi trîntit în nas geamul ghișeului. Cei doi prieteni tăcură tulburați.

— Mulțumim — zise Karl într-un tîrziu. La revedere !

— Stați puțin ! le strigă cu multă severitate croitorul.

Se opriră și-l văzură pe croitor cotrobăind într-un colț al încăperii, printre niște haine uzate. În cele din urmă dădu la iveală două pulovere gri.

— Luați cu voi astea.

— Mulțumim !

Karl și Franz ieșiră.

— Cît sînt de tineri ! repeta într-una croitorul, bălăbănindu-și capul chel. Cît sînt de tineri !

Cei doi prieteni au ajuns la Ried fără nici o greutate. În frumosul orășel austriac găsiră ușor strada Hoffer și casa cu numărul nouă, precum și pe tovarășul Schirl, gateristul.

Au fost primiți cu multă căldură, li s-a dat adăpost și puteau să mintă în voie că au sosit de la Viena ca să-și viziteze rudele, fiindcă nimeni nu s-a interesat mai îndeaproape de ei.

Poliția, bineînțeles, a examinat actele celor doi băieți. Dar au avut noroc, căci cel care controla actele lor era plutonierul de poliție Alexander Schirl,

fratele gateristului. În Austria, lucrurile acestea se aranjau mult mai ușor decât în Germania. Iar cei doi tineri, musafirii fratelui său, i-au plăcut foarte mult plutonierului.

De data asta însă, Karl era cel nerăbdător. În fiecare seară îl întreba pe Schirl despre cele ce se petreceau în Spania. Poporul spaniol lupta din greu pentru libertate. Treizeci și trei de popoare și-au trimis fiii ca să le sară într-ajutor. Karl nu voia să rămână mai prejos. Cum ar putea trece frontiera pentru a ajunge în Franța ? De acolo, într-un chip oarecare, vor străbate ei și Pirineii. În munți știu să se descurce !

— Poldi, ce-ai zice tu dacă mi-ar da prin minte să plec și eu cu băieții ăștia ? o necăjea Schirl pe nevastă-sa.

— Cu cele trei degete ale tale nu poți mânui pușca — îi răspundea cu dispreț femeia, continuând să tăcăne la mașina de cusut.

— Pușca nu, dar pentru mitralieră ajung și trei degete !

— Atunci n-ai decât să-ți faci bagajul — îi răspundea femeia netulburată, fără să-și ridice ochii de la lucru.

— Pînă la urmă, te pomenești că mergi și tu cu noi ?

— Nu pînă la urmă, ci chiar de la început. Fără mine poți juca popice, da nu să lupți !

— Și ce crezi, Poldi, n-ar fi asta o treabă mai bună decât să trîndăvim aici, în Ried ?

— Cred că mai avem de așteptat puțin pînă ce vom putea pune și aici mîinile pe armă — îi răspunse muncitoarea austriacă.

— Huber din Welz a plecat și el în Spania — zise într-o zi, îngîndurat, Schirl, în timp ce-și netezea părul cu cele trei degete de la mîină. Apoi lovi brusc cu pumnul în masă : Dar cum a trecut frontiera ?

Că doar n-avea nici bani și nici actele nu-i erau în ordine !

— A plecat la Lourdes cu pelerinii — îi răspunse nevastă-sa.

— În sfârșit, avem soluția ! exclamă Schirl, întorcându-se spre tinerii săi musafiri, care ședeau la masă, deprimați. Știți să vă rugați ? Cunoașteți câteva rugăciuni adevărate ?

— Am învățat la școală — îi răspunse Karl mirat. Dar le-am uitat de mult.

— Cruce știți să vă faceți ?

— Știm.

— Ei, atunci în curînd o să ajungeți în Spania, la Brigada Internațională — exclamă mulțumit Schirl.

— Pentru asta trebuie să știm să ne facem cruce ?

— Exact ! Pentru a putea trece frontiera franceză ! La granița spaniolă poate va fi nevoie de alte mijloace. Dar de aici și pînă în Franța veți călători cu pelerinii care se duc la Lourdes.

— Preotul tocmai își strînge oamenii — se amestecă în vorbă și femeia.

— Și de ce la Lourdes ? întrebă mirat Karl. Unde vine localitatea asta ? Ce-i acolo ?

— N-ați auzit niciodată de izvorul miraculos de la Lourdes ?

— Nu.

— Lourdes-ul este un mic orășel din sudul Franței, unde se află un izvor pe care se zice că Fecioara Maria l-a arătat personal, cu mîna ei proprie, unei fete tinere. Se spune că bolnavii care beau din apa acestui izvor se vindecă ; șchiopii dansează, orbii își recîștigă vederea, bineînțeles după ce au plătit popilor sumele cerute și după ce au rostit rugăciunile de rigoare.

— Asta-i o prostie — mormăi Franz.

— Ba nu-i de loc o prostie... îndeosebi pentru mănăstirea din Lourdes și pentru proprietarii de

hoteluri. Cîştigă bani cu nemiluita. Se adună acolo credincioși din toate părțile lumii, căutînd tămăduirea. Din Austria pleacă în pelerinaj procesiuni întregi. Eu însumi m-aș fi dus de mult, dacă nu m-aș fi temut că-mi vor crește degetele la loc și că-mi voi pierde pensia de invaliditate...

Karl începu să rîdă.

— Asta nu-i de rîs, dragul meu. De un asemenea pelerinaj puteți profita și voi... Călătoriile de acest fel sînt foarte ieftine ; și-apoi pașapoartele acestor pelerini schilavi și nenorociți nu sînt examinate cu prea multă atenție...

— Acel Huber din Welz despre care vorbeam — interveni femeia — și-a confecționat el singur cîrja cu care a plecat la Linz.

— Da, da — zise dînd din cap Schirl. Voi ați fost văzuți pe aici și lumea știe că voi n-aveți nici pe dracu'. Va trebui deci să plecați la Linz, sau în altă parte. Acolo vă puteți înscrie liniștiți printre pelerinii schilozi. O să vă trimit la Linz, la tovarășul Koschatt.

17. CÎND SFÎNTA BARBARA NU PREA TE AJUTĂ...

La o săptămînă după această convorbire, pe peronul unei mici gări din Austria, în fața unei mese, era adunat un grup de vreo treizeci-patruzeci de oameni — un fel de procesiune — cu prapuri și cruci. Mai ales țărânci bătrîne, cu mătânii și lumînări în mînă. Fiecare dintre cei de față avea o meteahnă oarecare. Nu vedeai decît cîrje, bețe, pan-

samente. Ca la ambulatoriul unui spital. O impresie tristă făcea mai ales faptul că printre bolnavi și invalizi era și un număr relativ mare de tineri. Își făceau neconținut semnul crucii și îngîneau rugăciuni. Grupul pelerinilor vuia ca un stup de albine.

Din acest zumzet monoton se desprinsese deodată glasul puternic al unui orator, așa cum se desprinde vocea solistului dintr-un cor. Cuvînta bărbatul din fața mesei. Deasupra capului său atîrna un afiș mare, reprezentînd pe Fecioara Maria și pe o fată tînă, lîngă un izvor de munte. Pe afiș, cu litere de o șchioapă, se putea citi inscripția :

GRUN ET COMP.

Prima societate anonimă pentru pelerinaje la Lourdes

De cadrul de lemn de care era lipit afișul atîrnau cruci, iconițe, cărți de rugăciuni, precum și mătănii de lemn simplu și de lemn încrustat, din imitații de fildeș și chihlimbar. Mai erau și lumînări de ceară colorată, și cărți poștale ilustrate din Lourdes. Masa era și ea acoperită cu mici obiecte de metal și statuete, prospecte și broșuri de propagandă. Totul evoca imaginea unei tarabe de bîlci.

În stînga mesei stătea un preot mai în vîrstă, probabil parohul unei biserici de la țară. Era atît de înfofolit în șaluri și năframe, încît de-abia i se mai zărea de sub ele fața inexpressivă. Părea o țărancă bătrîna și somnoroasă. În dreapta mesei stătea un preot tînăr, grav și rezervat, cu o față inteligentă. Din cînd în cînd, pe buzele lui subțiri apărea, abia mijind, un surîs ironic. Cei doi preoți stăteau cu mîinile împreunate pe piept și spuneau rugăciuni.

Solistul, al cărui glas sonor domina rumoarea, stătea în spatele mesei. Era un bărbat între două vîrste, îmbrăcat într-un palton de culoare închisă. N-avea nici cîrjă, nici bandaje și gesticula într-una

foarte agitat. Era sănătos ca un taur. E adevărat că și pe pieptul lui atârna o cruce mare de argint, iar în mâini frământa niște mătănii din fildeș și chihlimbar. Dar aceste obiecte sfinte îl stînjeneau și mai mult în foiala lui continuă.

— Pofțiți, domnilor, pofțiți ! Mai întîi sînt rugați să se aprovizioneze pelerinii de clasa întîi ! Clienților noștri le asigurăm confortul cel mai deplin. Vă pot oferi un obiect de cult ? Iată o Sfîntă Bernadette, patroana pelerinilor care vin la Lourdes. Priviți-o ! Parc-ar fi de argint veritabil ! Nu costă decît un șiling !

Înainte ca doamna cea bătrîină, care se afla în fața lui și care tocmai atunci își așezase lorgnonul pe nasul ei subțire și acvilin, să-și fi putut deschide gura, solistul, cu îndemînarea și rapiditatea unui scamator, o și blagoslovi cu unul din obiectele de cult.

— Credeți-mă, doamnă, vă vine ca unui înger ! Poate că doriți și niște lumînări sfințite ? Sau poate o vedere a izvorului făcător de minuni ? La noi vă puteți aproviziona mult mai ieftin decît la Lourdes. Poftim și lista hotelurilor din Lourdes destinate cazării călătorilor noștri...

Cam la capătul șirului de oameni se aflau și doi tineri. Unul schiopăta și se sprijinea într-o cîrjă. Celălalt, un băiat blond, avea brațul bandajat. De i-ar fi văzut tovarășul Schirl, ar fi fost tare mulțumit, în schimb Grete Jahn s-ar fi prăpădit de rîs.

Karl Brunner și Franz Schramm stăteau unul lîngă altul, cu cîte o mică desagă în mîna ce le rămăsese liberă. Erau singurii dintre toți cei prezenți care nu se rugau. E adevărat că gura și-o mișcau și ei, dar nu scoteau nici un singur sunet, ceea ce constituia, la urma urmelor, o îndeletnicire destul de obositoare, mai ales pentru Franz, care era din fire mult mai comod decît Karl. Nu trecu

mult și mutra lui deveni atît de acră, de parc-ar fi mestecat în gură aguridă. Între timp însă era atent și urmărea cu coada ochiului pe bătrîna cea gîrbovă și pipernicită care se afla în imediata lui apropiere. Băbuța stătea tot timpul cu privirea în pămînt, de parc-ar fi căutat ceva pe jos. Ochii ei mici și neastîmpărați se îndreptau însă iscoditor în toate părțile. De la o vreme nu se mai uita decît într-o singură direcție, și anume spre cei doi tineri. Era evident că tocmai acest lucru îl neliniștea pe Franz.

— Ascultă, Karl — îi șopti acesta prietenului său. Blestemata asta de baborniță iarăși ne-a luat sub observație.

— O fi băgat de seamă că ne mișcăm doar buzele ca peștii — se supără Karl. Vezi, cu metoda asta n-o scoatem bine la capăt. Ți-am spus din prima clipă că trebuie să mormăim și noi ceva. Altfel nimeni nu ne crede că ne rugăm.

— Tu știi vreo rugăciune?

— Nici una! În schimb știu că la teatru, cînd se imită rumoarea unei mulțimi, artiștii spun într-una: „rabarbara, rabarbara“.

— Ce spun?! se miră Franz.

— „Rabarbara“ — rosti plin de evlavie Karl și făcu semnul crucii, căci observă că bătrîna căuta să ajungă cît mai aproape de ei. Trebuie să îndrugi mereu: „rabarbara“, dar repede și fără contenire; uite așa: „rabarbara, rabarbara, rabarbara“.

Franz încercă să-i țină isonul prietenului său și, observînd că bătrîna se găsea acum ghemuită chiar în preajma lor, începu să facă și el la cruci cu nemiluita. Băbuța stătea lîngă ei gîrbovită, cu privirea în pămînt, de parcă le-ar fi examinat starea bocancilor. De sub basca ponosită, pe care o avea în cap, i se zărea o ureche. O ureche ciudată, care părea că se uită curioasă la cei doi tineri.

— O, Sfîntă Fecioară Maria, ajută-ne și milostivește-te de noi! oftă deodată bătrîna, întorcîndu-și

capul spre Franz. După cîte aud, vă rugați la Sfînta Barbara ? O, da, da, bine faceți...

Karl și Franz se uitară unul la altul.

— Barbara este o sfîntă tare milostivă -- continuă bătrînica oftînd. Nimic de zis... Da, da ! Dar ea îi ajută mai ales pe cei cu boli de stomac. La vindecarea schilozilor nu-i prea pricepută... Da... Da... Sfîntă Fecioară Maria, îndură-te de noi !

Și bătrînica își aținti din nou privirea în pămînt, apoi se îndepărtă șchiopătînd. Karl și Franz se uitară din nou unul la altul. Abia se stăpîneau să nu izbucnească în rîs.

— Ai mai auzit asemenea prostii ? îl întrebă Franz.

— Nu știu ce să cred — îi răspunse Karl, clătînd din cap. Nu pot să-mi dau seama dacă baba asta e într-adevăr proastă sau numai se preface...

— În orice caz, ceva tot am aflat de la ea, și anume că nu putem ajunge prea departe cu Sfînta Barbara asta a noastră.

— Dar atunci ce-i de făcut ?

— Poate ar trebui să mormăim vreo poezie, ce zici ?

— Nu știu pe de rost decît „Internaționala“.

Karl și Franz se apropiau din ce în ce de masă și erau foarte atenți la tot ce se petrecea în jurul lor. Cum să se roage și ei ? Solistul turuia într-una, cu o viteză de neînchipuit, de parcă i-ar fi fost limba unsă cu untdelemn.

— Trebuie să ascultăm cum se roagă ceilalți. La urma urmelor, ce mare scofală ; la nevoie, putem să învățăm și noi o rugăciune...

Karl se apropie pe furiș de un bărbat spătos și se opri la spatele lui, ca să tragă cu urechea.

Franz vede cu uimire că atenția încordată a lui Karl se transformă întîi în uluire, apoi în nedumerire, pentru ca, în cele din urmă, să se schimbe într-o veselie atît de mare, încît fața i se înroșește

de sforțarea pe care o face ca să-și rețină rîsul. Printr-un semn îl invită pe Franz să se apropie.

Cei doi băieți se află acum la spatele bărbatului cel spătos și trag cu urechea ca să audă cum se roagă acesta, pentru ca să învețe și ei o rugăciune. Glasul de bas profund al bărbatului lat în spate se aude clar, de parc-ar veni dintr-o pivniță.

— Luni, marți, miercuri — mormăie basul fără nici o intonație. Joi, vineri, sîmbătă, duminică...

Băieții schimbă priviri jucăușe. Printr-o mișcare a capului și ridicînd o sprînceană, Karl îi face un semn lui Franz. Bărbatul cu cîrjă și lat în spate continuă să se roage foarte cucernic :

— Ianuarie, februarie, martie...

Cei doi băieți se așază la dreapta și la stînga lui și, cu o expresie de profundă evlavie întipărită pe fețele lor, continuă rugăciunea :

— ...mai, iunie, iulie, august...

Bărbatul cel spătos, sprijinit în cîrjă și cu fața dîrză și expresivă, își întrerupe mormăitul și, foarte surprins, se uită cînd în stînga, cînd în dreapta. În amîndouă părțile întîlnește priviri tinere și vesele, care răspund cu un surîs ștregăresc la nedumerirea lui.

După o foarte scurtă pauză, cei trei continuă în cor evlavioasa rugăciune :

— Septembrie, octombrie, noiembrie, decembrie...

18. PRIETENII VECHI SE ÎNTÎLNESC DIN NOU

După ce prapurii au fost înfășurați și toți șchiopii, schilozii, ciungii și bolnavii și-au ocupat cu mare greutate locurile, oftînd și gemînd, în compartimen-

tele vagonului, după ce acceleratul de Salzburg intră în gară și i se atașează cele două vagoane pline de atîta credință și evlavie, după ce preotul cel tînăr, grav, cu ochi negri, străbătu vagoanele și examinează atent și tăcut turma sa de pelerini, dar cu deosebire compartimentul în care luaseră loc Karl, Franz și bărbatul cel spătos, după ce trenul se puse în sfîrșit în mișcare, dispoziția pelerinilor se îmbunătățește în mod vizibil. Rugăciunile nu conțină, e adevărat, dar se părea că erau rostite mai mecanic, că se scurgeau de pe buzele pelerinilor ca de la sine, fără ca cel care se ruga să participe intens la acest proces.

Într-un compartiment de clasa întîi, o doamnă bătrînă din protipendadă, un aristocrat paralizat și preotul cel vîrstnic jucau cărți.

În celelalte compartimente, pelerinii începură de îndată să mănînce. Mormăind rugăciuni, își despa-chetau pîinea și untul, tăiau felii-felii din cîrnatul pe care-l aveau în desagă și tot mormăind rugăciuni se împiau unii pe alții cu cîte o gustare. Prin accentuarea unor cuvinte din rugăciuni dădeau de înțeles dacă acceptă cu plăcere sau dacă refuză cele oferite.

Într-un singur compartiment nu se ruga nimeni. Aici se instalaseră cinci tineri: Karl, Franz, bărbatul cel spătos de la care învățaseră să se roage și alți doi băieți. Au închis ușa compartimentului cu grijă.

Karl puse mîna pe genunchiul „invalidului”.

— Așadar, tovarășe, ai fost „schutzbund“-ist¹ ?
îl întrebă el cu fața radioasă. Minunat !

¹ Schutzbund-ist — membru al Schutzbund-ului, organizație de apărare și luptă a mișcării muncitorești din Austria dinainte de ocuparea acestei țări de către Hitler. S-a făcut cunoscută prin opoziția eroică împotriva ofensivei reacțiunii.

— Mă numesc Sepp Algeier, schutzbund-ist din Tirol.

Era un bărbat de vreo treizeci și cinci de ani. Nu numai statura sa de atlet, dar și trăsăturile expresive arătau o dîrzenie și o tărie de oțel. Fața îi era ca tăiată din cremene: sub sprîncenele stufoase și zbîrlite, ochii îi erau atît de adînc scufundați în orbite, încît numai privindu-l atent puteai observa cît de albastră și cît de plină de bunătate îi era privirea.

— Despre Sepp Algeier ați auzit și voi, de bună seamă — rosti cu mîndrie unul dintre cei doi tineri din compartiment. Despre vestitul comandant al schutzbund-iștilor...

— Și despre celebrul campion de schi din Tirol — adăugă celălalt, mîndru de parc-ar fi fost vorba despre propriile sale succese.

Numai Algeier ședea modest la locul său și, uitîndu-se afară pe geam, dădea din cap a împotrivire.

— Da' de unde! Am fost trompetist în orchestra de suflători din Salzburg — rosti cu glasul său cald și puternic. Trîmbițaș!

— Tot în Spania vă duceți și voi?

Algeier se mulțumi să dea din cap aprobator.

— Pentru noi, vechii schutzbund-iști — urmă celălalt tînăr — viața fără luptă nu-i viață! Putem oare să stăm cu brațele încrucișate și să așteptăm pînă cînd fasciștii or să ni-l aducă pe cap pe Hitler? Hitler vrea să înghită Austria.

— Ambițiile lui sînt mult mai mari — zise Karl. Dar cu fiecare țară pe care o va înghiți acest balaur, va înghiți și niște bacili care pînă la urmă îl vor răpune. Expansiunea teritorială nu înseamnă și creștere de potențial. Fiecare pradă nouă îi va aduce dușmani noi înăuntrul propriei frontiere!

Cu un gest aprobativ, Algeier adăugă:

— Tocmai de aceea sîntem datori să întreținem viu focul rezistenței. Astăzi în Spania, mîine poate

într-altă parte. Flacăra împotrivirii nu trebuie să se stingă !

— Vîlvătaia ei se va răspîndi peste tot — exclamă Karl.

— Crezi că sîntem primul transport care se-n-dreaptă spre internaționaliști pe via Lourdes ?

— Am impresia că preotul cel tînăr a intrat la bănuieli...

Convorbirea se desfășura liberă și tihnită. Sepp Algeier contempla tăcut minunații munți ai Tirolului, cu crestele înălțate spre cer, care treceau prin dreptul ferestrelor trenului înfășurați în mantia lor albă de omăt. Fața lui gravă avea o expresie ciudată. Nu puteai citi pe ea nici curiozitatea călătorului și nici încîntarea unui adorator al naturii. Privirea lui Algeier exprima o profundă duioșie. Era privirea cu care te uiți la fratele tău, la tovarășul tuturor jocurilor din copilărie, în clipa cînd trebuie să-ți iei rămas bun de la el. Asta se descifra din privirea cu care Algeier urmărea munții ce defilau prin dreptul ferestrelor. Le cunoștea toate potecile și toate povîrnișurile. Fusesse convins toată viața că va trăi și va muri aici, printre munții aceștia bătrîni ai Tirolului. Și acum, iată, pleacă departe, ca să lupte în rîndurile Brigăzii Internaționale, într-o țară străină. Așa erau vremurile !

— Atenție ! strigă deodată Franz, arătînd spre ușă, unde apăruse bătrînica cea gîrbovă, desigur cu gîndul de a intra în compartiment. Fața nu i se vedea, fiindcă stătea atît de aplecată, încît capul îi venea mai jos de mînerul ușii, pe care-l căuta cu mîna ei uscată. Nimeni nu-i sări într-ajutor, dar strania bătrînă deschise ușa cu destulă ușurință.

Algeier îi aruncă o privire, apoi începu :

— Ianuarie, februarie, martie... aprilie...

Karl începu să rîdă.

— Pe baba asta nu poți s-o duci cu lunile tale. Are un auz al naibii de bun !

— Sfântă Fecioară, mîntuiește-ne și milostivește-te de noi ! oftă bătrînica și, intrînd în compartiment, își puse coșul pe unul din locurile libere, apoi se așază și ea confortabil pe locul de alături. O, Doamne, Doamne — oftă ea din nou, apoi își coborî privirea spre bocancii tinerilor din compartiment. Doamne, cît va avea de lucru Sfînta Bernadette din Lourdes, dacă niște tineri chipeși ca aceștia au nevoie să fiți peticiți ! Vai, vai ! Maică Precistă, fii milostivă cu noi !

— Tocmai fiindcă sîntem tineri, mătușică — îi răspunse Karl — are rost să ne peticim. De-am fi bătrîni, n-am mai deranja-o pe Sfînta Bernadette.

— Vorbă înțeleaptă, dragă băiete. Foarte înțeleaptă — oftă bătrîna și se puse pe turuit de nu mai puteai să scoți nici un cuvînt de gura ei. Ședea atît de gîrbovită, încît fața-i plină de riduri nu se vedea decît dintr-o parte. Tot timpul tușea și ofta. Dar vocea ei avea un timbru uimitor de tineresc. Ai dreptate, fiule, la ce bun să-i peticești pe cei bătrîni. De hatîrul meu n-aș fi purces nici eu la un drum așa de lung, dar am doi nenorociți de nepoți pe care trebuie să-i însoțesc. Bătrîna își desfăcu coșul și începu să-i îmbie pe tovarășii săi de drum : Luați, dragii mei copii ! Poftim niște mere : oamenii sărmani își împart mai bucuros merindele cu ceilalți, decît bogații. Vai, vai, Sfîntă Fecioară, fii milostivă cu noi ! Numai să nu vă pierdeți nădejdea, copiii mei ! Rugați-vă cu credință și în curînd vă veți vindeca ! Puteți să vă rugați și la Sfînta Barbara — adăugă, întorcîndu-și capul spre Karl. Mare deosebire nu-i între ele. O să vă ajute ! Nu peste mult timp parcă văd cum o să lepădați cîrjele. Încă înainte de a ajunge la Lourdes. Asta v-o spun eu !

— Cum așa ? tresări Karl. Încă înainte de a ne scălda în izvorul miraculos ?

— Puterea lui e atît de mare, încît vindecă și din depărtare, dacă, bineînțeles, vă faceți rugăciu-

nile cu evlavie. Nu de mult am călătorit cu alți trei nepoți de-ai mei. Sărmanii, nu-și puteau mișca nici mâinile, nici picioarele, dar de îndată ce am trecut granița franceză, izvorul miraculos a-nceput să-și arate puterea. E adevărat că s-au rugat cu tot zelul. Nici n-am ajuns bine la Lourdes, și toți trei au și dispărut din fața ochilor mei... O, Fecioară Maria, fii milostivă cu noi ! Uite și aici, în compartimentul vecin, e un tinerel cu părul roșcat. Ieri era șchiop de piciorul stîng și astăzi... Bietul de el ! Nenorocitul, astăzi șchioapătă cu piciorul drept ! Le cam încurcă.

Cei din compartiment izbucniră într-un rîs zgomotos. Numai Algeier stătea serios și se uita cu interes la bătrîna, care dădea nemulțumită din cap.

— Ce rîsete lipsite de respect, dragii mei ! Vai de capul meu ! Sfîntă Fecioară, fii îndurătoare cu noi !

— Mătușică — zise Karl, prinzînd-o de mîna pe bătrîna. N-ai vrea să ne primești și pe noi să-ți fim nepoți ?

— Să vedem, copiii mei, să vedem ! făcu bătrîna acoperind geamul ușii cu perdeaua. N-ați vrea mai întîi să cumpărați niște iconițe de la o biată bătrîna ?

Și, vorbind așa, își așeză coșul pe podea. Scormoni ce scormoni prin el, scoase niște mere, apoi, ridicînd hîrtia de la fundul coșului, dădu la iveală un plic plin cu timbre.

— Iconițe ieftine — zise ea, întinzîndu-le plicul. Zece groși bucata. Firește, nu le vînd pentru mine. O, vai, Sfîntă Fecioară Maria, fii milostivă cu noi !

Primul care întinse mîna după timbre a fost Karl ; încă înainte de a le fi privit, dădu jumătate din ele lui Algeier. Dar deodată exclamă încîntat :

— Bine, dar astea sînt...

Și îi zîmbi băbuței prietenos și fericit. Apoi se aplecă și o privi în față.

Cu vocea lui profundă și puternică, Algeier interveni și el :

— Astea-s timbre pentru ajutorarea Spaniei republicane !

— Mătușică, mătușică ! exclamară cu toții, emoționați și înviorați.

— Da, da — zise mătușica. Sfânta Barbara garantează că iconițele acestea vă vor ajuta foarte curînd.

Karl începu să rîdă și, lăsîndu-se pe vine în fața bătrînei, îi sărută amîndoi obrazii.

— Asta din partea noilor tăi nepoți !

În gara din Landek, doi tineri așteptau acceleratul de la Innsbruck. Unul era șchiop de piciorul stîng și se sprijinea într-o cîrjă. Celălalt nu avea în aparență nici un defect fizic. Stătea nemișcat și grav, uitîndu-se în depărtare.

— Ești sigur că pelerinii noștri călătoresc cu trenul acesta ? întrebă cel șchiop.

Celălalt tăcea imperturbabil.

— Cred că n-ai înțeles bine telegrama — continuă șchiopul.

Celălalt se uita mut într-un punct fix. Nu se clinti decît spre a-și potrivi cu un gest nervos ochelarii cu cadru lat și negru.

— De ce nu-mi răspunzi ? îl întrebă înciudat cel șchiop. Ce-i cu tine ? Nu mă auzi ?

— Nu, neghiobule ! mormăi printre dinți cel întrebat, fără să se întoarcă. Sînt doar surdo-mut ! Să-ți intre odată în căpățînă, măgarule !

Și surdo-mutul se cufundă din nou în contemplația tăcută a peisajului, fără ca expresia severă și rigidă a feței sale de bufniță să se schimbe cîtuși de puțin.

În clipa aceea intră în gară trenul de la Innsbruck.

Franz stătea la fereastră. Cîrja și-o rezemase de banchetă. În compartiment nu era nici un străin. Cînd trenul se opri, Franz strigă deodată :

— Karl ! Privește... Uite-l pe Meyer ! Pe Meyer din tabăra de muncă ! Și se repezi la ușă, o deschise cu o smucitură și într-o clipă se făcu nevăzut. Meyer ! se auzi vocea lui de-a lungul coridorului. Meyer ! Urcă-te aici, vino la noi !

Dar bătrînica cea gîrbovă apucă cu o sprinteneală de necrezut cîrja uitată acolo de Franz. Cum de-o observase ? Părea că nu vede decît pămîntul !

— Tînărul acesta și-a uitat cîrja ! strigă ea, dînd să iasă pe coridor cu cîrja după ea.

În ușă se ciocnește cu preotul cel tînăr care, puțin surprins, privește cu un zîmbet ironic abia mijit cîrja din mîna babei.

Tînărul preot aruncă o privire în compartimentul „nepoților“, care erau foarte tulburați. În ochii lui negri licărește un surîs.

— Nepătrunse sînt căile Domnului — rostește el cu o voce onctuoasă — și fără de margini e puterea lui !

Apoi, cu glas agale, trece mai departe.

— E tot un „nepot“ ? întreabă mirat Karl.

— Frontul național antihitlerist este foarte întins — îl lămurește Algeier. Mulți preoți catolici germani înfruntă moartea pentru convingerile lor antifasciste.

În clipa aceea, împins din urmă de Franz, Meyer intră pe ușa compartimentului. Karl îl îmbrățișează fericit și îl copleșește, rîzînd, cu fel de fel de întrebări. Dar fața lui Helfgott rămîne neclintită, calmă, serioasă. Tace. Le împărtășește prin semne că e surdo-mut. Zadarnic i se arată că ușa e închisă, cu perdelele trase, în zadar i se dau asigurări că sînt numai ei între ei, Helfgott Meyer, ca întotdeauna, ia totul în serios. Și deci și de data aceasta își ia în serios rolul de surdo-mut. În scurt timp, printre rîsetele vesele, se înfiripă o conversație generală în

limbajul surdo-muților, cu ajutorul mâinilor, degetelor și al buzelor...

Trenul se apropia de stația elvețiană de frontieră Buchs.

19. COMPANIA MUTĂ

Iarna, iarna grea și însîngerată, se apropia de sfîrșit. Pe țărmurile catalane și prin văile adînci ale Andaluziei, printre barăcile spitalelor improvizate, măslinii întunecați începeau să înflorească. Dar Sierra Aragon era încă acoperită de zăpadă. De zăpadă însîngerată.

Nici Algeier nu văzuse încă stînci atît de amețitoare. Cunoștea munții Tirolului cum cunoaște copilul chipul mamei sale. „De fapt — își spunea el — în Alpi, și cele mai sălbatice dintre stînci au un chip al lor. Dacă un munte se numește Jungfrau (femeie tînără), iar celălalt Mönch (călugăr), asta se datorește înfățișării lor. Într-adevăr, unul seamănă cu o tînără, iar celălalt cu un călugăr. Sînt și ghețari cu profiluri ciudate. Fiecare din aceștia își are fizionomia sa, așa cum o au și oamenii și animalele.“ Și întotdeauna cînd Algeier povestea cîte ceva despre munții săi tirolezi, vorbea despre veselul Juli-Alp, despre Grossglockner (Marele clopotar) sau despre înrăiții „Trei dinți“ de parc-ar fi vorbit despre niște ființe vii.

Dar ce erau aceștia în comparație cu piscurile stîncoase din Sierra Aragon, care se înălțau deasupra Teruelului! Aici se părea că vîlvătaile unui incendiu uriaș ar fi încremenit în văzduh. Aceștia nu mai erau munți, ci o furtună de stînci.

Sepp Algeier, călăuză din Alpi, campion sportiv și trompetist, nu era obișnuit cu asemenea drumuri stîncoase. Karl, Franz și Helfgott — și mai puțin. Dar trebuiau să se împrietenească cu ele, căci tocmai stîncile acestea întunecoase le ofereau adăpost și apărare.

Cînd, peste două luni, Brigada Internațională se cuibări în acești munți, ca să oprească atacul diviziei marocane a fasciștilor, Algeier a întreprins lungi și obositoare deplasări prin munți, ca să cunoască amănunțit regiunea, atît din punctul de vedere al zăpezii, cît și din alte considerații. Stîncile, firește, nu le cunoștea, dar zăpada e peste tot la fel, iar panta fiecărui munte e supusă aceluiași legi fizice. Totul este, în ultimă analiză, o problemă de antrenament pentru a putea înfrunta pîrțiile. Nu trecu nici o săptămînă și se prezentă generalului Lukacs cu propunerea de a organiza o unitate de schiori.

Generalul Lukacs, venit din Ungaria, el însuși un vechi sportiv, a înțeles de îndată ce avantaje ar prezenta o astfel de formație care, în condițiile locale, ar avea o mobilitate mai mare chiar decît cavaleria.

— Dar de unde să luăm atîția schiori? întrebă el rîzînd. Lukacs rîdea mai tot timpul. Luptători pe schiuri, nu numai un comandant, fie el cel mai desăvîrșit maestru al schiului!

— Am studiat problema — îi răspunse Algeier cu demnitatea și modestia care-l caracterizau. Dintre internaționaliști putem recruta peste două sute de oameni...

— Cum așa? Eu n-am destui mitraliori, și o formație specială s-ar putea organiza atît de ușor?

— În vremurile de astăzi găsești mai ușor oameni cu pregătire sportivă, decît militară. La noi, în divizia internațională, întîmplător, s-au adunat nu-

meroși oameni de munte. Treizeci și trei de națiuni și-au trimis fiii în ajutorul poporului spaniol.

— Arată-mi lista !

— Avem douăzeci și șapte de austrieci.

— Aia s-au născut cu tălpicile schiurilor sub picioare ! exclamă rîzînd generalul Lukacs.

— Sînt apoi elvețienii...

— Pentru aia, schiurile sînt ca aripioarele pentru pești.

— O mulțime de germani ; toți studenții de la Oxford...

— Sînt englezii atît de buni schiori ?

— Cei din Oxford participă la toate concursurile internaționale. Am descoperit numeroși cunoscuți printre ei. Apoi norvegienii, suedezii, finlandezii ! Printre aceștia nu știu dacă găsești cîtiva care să nu schieze. Pe urmă, aproape toți canadienii. Aștia sînt excelenți sportivi. Dar și printre polonezi se găsesc destui schiori...

— Bine, dar de unde luăm echipament de schi pentru toată această formație ? N-avem nici pături, nici arme, nici cartușe îndestulătoare... De unde luăm echipamentul ? Te pomenești că nici biroul economic al spaniolilor noștri habar n-are ce-i aia ! Ha-ha-ha ! Dar poate tocmai de aceea o să meargă treaba mai repede — continuă să rîdă generalul Lukacs.

— Trimiteți-mă pe mine după echipament — zise încet Algeier. Am să fac o încercare, mai ales că trebuie și verificat.

Nu trecu decît o săptămînă de la această convorbire și, într-o noapte, la statul-major al Brigăzii Internaționale sosiră trei camioane. În cel dintîi, lîngă șofer, se afla Sepp Algeier. Toate trei camioanele erau încărcate cu echipament de schi. Echipament complet și verificat ! Nu lipseau nici ochelarii negri de soare și nici pelerinele albe cu glugi, cu care se camuflează schiorii pe întinderile acoperite

de zăpadă. Un roman întreg s-ar putea scrie despre felul cum și de unde a făcut rost Algeier de această neprețuită comoară. (Mai ales că la oficiul economic într-adevăr nimeni nu știa ce sînt schiurile !) Cînd Algeier — în stilul său lapidar — a raportat statului-major cele întîmplate, generalul Lukacs mai că nu s-a prăpădit de rîs. Căci poporul spaniol, care lupta pentru libertatea sa, n-avea voie să cumpere arme. În felul acesta voiau să-l împiedice a se apăra și să-l facă incapabil de luptă... Dar tălpile de schi nu sînt arme ! Nimănui nu-i trecuse prin minte să le considere „echipament militar“. Tocmai de aceea cînd o companie de geniști spanioli a sechestrat drept material pentru construirea de poduri un întreg transport de schiuri lustruite, Algeier s-a aflat în cea mai mare încurcătură. Pînă la urmă, nefiind în stare să le explice geniștilor, pe limba lui tirolezo-spaniolă, că aceste scîndurele înguste aveau cu totul altă destinație, s-a văzut nevoit să fure întregul transport în beneficiul Brigăzii Internaționale. Într-un oraș străin, unde pe Algeier nu-l cunoștea și nu-l înțelegea nimeni, treaba aceasta nu era o sarcină tocmai ușoară. Dar Algeier era ghid alpin tirolez, campion de schi și genist ! Și asta era ceva ! Generalul Lukacs l-a îmbrățișat și l-a sărutat pe tirolez, apoi a rîs zdravăn.

N-a trecut nici o săptămînă, și un întreg batalion era gata echipat. Pînă la urmă, pentru această unitate s-au prezentat mai mult de patru sute de schiori buni. Karl, Franz și Helfgott erau printre ei. Nu voiau să se despartă. În zilele acestea grele petrecute pe Sierra, prietenia lor se adîncise mai mult.

Din ziua cînd s-au întîlnit pe drumul pelerinilor de la Lourdes, Karl, Franz, Algeier și Helfgott erau inseparabili. De vorbit însă, vorbeau puțin. Algeier și înainte fusese un om tăcut. De cînd era comandant era și foarte ocupat. Helfgott, atît de înflăcă-

rat odinioară, aici devenise mai liniștit. Karl puneă acest lucru pe seama dorului de patrie.

— Văd că tu ai mai rămas oleacă surdo-mut ! îl necăjea Karl pe studentul cu părul negru.

Helfgott se mulțumea să scuture din cap și, afundat în gândurile lui, continua să se uite în gol, ca un om care a citit o carte frumoasă și nu voia să-i risipească farmecul prin vorbe. De făceau de patrulă împreună sau de se aflau unul lângă altul în tranșee, ei tăceau. Se simțeau atît de apropiați, atît de legați, ca niște vechi prieteni care și-au spus totul unul altuia.

Dar nu numai ei erau tăcuți. Tăcerea era trăsătura caracteristică a întregii companii. Căci cei mai mulți, de altfel, nici nu puteau sta de vorbă unii cu alții, pentru că nu cunoșteau toți aceeași limbă. Dar tăcerea venea mai din adîncul inimii decît oricare vorbă. Cînd un englez și un finlandez, un german sau un suedez, un polonez sau un norvegian își strîngeau mîna și se uitau unii în ochii altora, simțeau că se-nțeleg fără cuvinte. Erau internaționaliști. Îi unea ura împotriva fascismului, dragostea de libertate și de dreptate, credința în progresul culturii umane și hotărîrea adîncă și gravă de a-și sacrifica viața pentru aceste idealuri. Erau frați. La ce bun atunci atîta vorbărie inutilă ? Pașii lor nu răsunau în cadență ca marșurile infanteriei. Schiurile acestor oameni tăcuți lunecau fără zgomot pe omătul alb. Poate că din acest motiv primiseră porecla de „compania mută“.

Într-o zi, Franz împreună cu un student din Oxford au plecat în recunoaștere. (În prealabil își desenaseră itinerarul.) Englezul a fost rănit grav. Franz l-a adus înapoi pe brațe. L-a purtat așa, pe brațe, ca pe un copil, două ceasuri. Tînărul englez a încercat să-i adreseze cîteva vorbe. Dar la ce servesc cuvintele ? S-a uitat tot timpul în ochii calzi și

luminați de același ideal ai lui Franz. Privirea sa s-a împreunat cu cea a fratelui său pînă în clipa cînd ochii i s-au închis. Și în clipa morții n-a fost singur.

Compania internațională de schiori vorbea puțin, dar cînta mult. Cînd erau în repaus, fie dintr-un colț, fie dintr-altul răsuna vreun glas. Melodii vechi din munții scoțieni, suedezi sau tirolezi, și uneori cîntece noi, din cele care se zămisliseră acolo, pe pămîntul Spaniei.

În noaptea în care generalul Lukacs îl chemă de urgență pe comandantul Algeier la statul-major al brigăzii, cîntau tocmai germanii. Doi muncitori, un profesor universitar și un inginer, care-și părăsiseră patria cu patru ani mai înainte. Doi dintre ei au trăit la Paris, unul în Turcia, iar al patrulea în America de Sud. Veniseră în Spania din țări străine, ca să lupte împotriva fascismului. Cei patru compatrioți s-au întîlnit aici, în munții Aragoniei. Și acum cîntau împreună :

*Noi patria nu ne-am pierdut-o,
Ne-au așteptat frați buni aici,
Pe baricada libertății!
Madridul e patria noastră!*

Helfgott și Karl ședeau împreună cu ei, dar nu cîntau. Helfgott pentru simplul motiv că el nu cînta niciodată, iar Karl fiindcă, observîndu-l pe Helfgott, fu copleșit de ceea ce văzu.

Helfgott Meyer, cu fața sa încruntată ca de bufniță, stătea în profil și astfel Karl putu să vadă ce se petrece în dosul ochelarilor săi cu rame late, așa cum o dată îl surprinsese și domnișoara von Böhlau. Dar nu văzu același lucru. Cu cîteva luni în urmă, Irmgard nu descoperise decît brazde de suferință în jurul ochilor săi. Acum, Karl avu prilejul să vadă o expresie de uimită și tristă fericire.

Ochii lui Helfgott Meyer erau înlăcrimați. În acea clipă simți privirea lui Karl îndreptată asupra lui și se-ntoarse spre el. Karl, fără să zică o vorbă, strînse mîna lui Helfgott. Gestul lui Karl era un fel de cerere de scuze pentru că privise cu indiscreție în inima prietenului său, dar exprima totodată simpatia și înțelegerea sa. Helfgott Meyer se uita la Karl și părea că nu-i era rușine de lacrimile lui. De astă dată „surdo-mutul“ începu să vorbească :

— Vezi, Karl, cînd am părăsit Germania aveam o piatră pe inimă. Părăsisem doar patria mea. Știam că nu am altă cale de urmat. Eram convins că în străinătate va trebui să sufăr singur pentru idealurile mele. Dar de cînd mă aflu printre internaționaliști, nu mai sufăr de loc. Într-o țară străină totuși, nu sînt un străin pentru nimeni. Aici am întîlnit prima oară adevărata camaraderie și fraternitate. Acum mi se pare că acolo, printre compatrioții mei, eram un străin printre străini. Și asta, Karl...întelegi ? Da, asta mă doare ! Și nu pricep de ce.

— Fiindcă în patrie n-ai putut avea acest sentiment fericit — îi răspunse Karl, aprobîndu-l din cap. Fiindcă a trebuit să pleci în străinătate ca, în sfîrșit, să te simți și tu undeva la tine acasă.

-- Da. Dar undeva, în adîncul ființei mele, simt că prin asta îi părăsesc și îi trădez pe cei care-mi aparțin...

Surîzînd, Karl clătină din cap a dezaprobare.

— Nu, Helfgott, n-ai dreptate. Mai tîrziu vei simți altfel. Ceea ce găsești aici, adică lucrurile pe care ți le însușești aici, le înveți și pentru cei de acasă ! Pentru cei care nu peste mult le vor înțelege și ei. Iar cu ceilalți, Helfgott, tu nu ai nimic comun ! Aceia ne sînt dușmani și trebuie să fie nimicîți !

Fața tînă, încununată de cîrlionți blonzi, a lui Karl, părea dăltuită din cremene.

Corul cînta :

*Veniți pe-a libertății baricadă,
Madridul, Madridul e patria noastră !*

— N-aș fi crezut niciodată — continuă Helfgott — că-n mijlocul atîtor orori, în toiul luptelor și-n pragul morții, omul poate să fie totuși fericit. Fiindcă eu, acum, sînt fericit ! N-am crezut niciodată că există atîta măreție și atîta dragoste omească, atîta bărbăție și atîta eroism cît întîlnesc aici, în fiecare zi, în jurul meu.

Helfgott Meyer tăcu, dar după un scurt răstimp, cu o voce nesigură și puțin răgușită, începu să cînte împreună cu ceilalți :

Noi patria nu ne-am pierdut-o...

20. DACĂ E NEVOIE...

Pe cînd Algeier se întorcea cu motocicletă de la statul-major al brigăzii la compania lui, începuse să se crape de ziuă. Drumul n-a fost ușor. Șoseaua, brăzdată de grenade și nivelată în grabă, șerpuia spre munți printre tranșee și obstacole de sîrmă ghimpată. Peste tot, ruine carbonizate, colibe arse, camioane distruse. Nu departe de șosea fumegau încă rămășițele unui avion. Zăpada era pătată de sînge.

Circulația intensă de pe șosea îl împiedica pe Algeier să ia viteză. Pe lîngă el treceau coloane de soldați obosiți și istoviți. Dar ostașii, cu toate aces-

tea, cîntau. Și din cîntecul lor răzbătea o dîrză hotărîre. Ceva mai încolo, două gloabe costelive și șchioape trăgeau două tunuri vechi, avariate. Trecea și o ambulanță sanitară. Răniții îngînau un cîntec despre drapelul roșu.

Dar lui Sepp Algeier nu-i ardea de cîntat. Fața lui serioasă părea și mai încruntată ca de obicei. Gîndurile lui erau la ordinul pe care-l primise, deși știa foarte bine că în privința aceasta nu mai avea nimic de cumpănit. Cînd sosise la generalul Lukacs, acesta îl convocase de îndată și pe comisarul politic al Brigăzii Internaționale, apoi încuiase ușa, scosese de sub masă o sticlă de vin și, în timp ce așeza pe masă paharele, le comunicase zîmbind :

— Ne aflăm în fața unor hotărîri atît de importante, încît se cuvine să ciocnim înainte un pahar...

Cu burta lui dolofană, cu fața sa veșnic veselă și mulțumită, generalul Lukacs făcea impresia unui om pentru care nu există nimic pe lume decît plăcerile și desfătările. E un mister cum a reușit omul acesta să-și păstreze aerul vesel și mulțumit chiar și la Talavera, unde, împreună cu oamenii lui, timp de zece zile nu s-au hrănit decît cu puțină pîine și cu un pumn de ceapă. După care a pornit la asalt, sub focul mitralierelor fasciste, cu același surîs vesel pe buze. După ce i-au împușcat calul de sub el, a continuat înaintarea tot atît de voios. Cînd — rănit de două gloanțe la umărul drept și la piciorul stîng — s-a prăbușit și el la pămînt, s-a mai tîrît încă vreo douăzeci de metri — tot cu surîsul pe buze — și din poziție culcată a aruncat asupra cuibului de mitraliere două grenade, izbucnind în rîs cînd a văzut că a nimerit ținta.

Comisarul politic era german. Conversația decurgea în nemțește.

— Sepp, trebuie să ne scoți din încurcătură — zise Lukacs, umplînd paharul campionului de schi.

Vinu-i prost, o știu. Dar mi l-au adus doi țărani tocmai din Sant-Evlalin. L-au cărat cu ei prin munți douăzeci de kilometri. „Pentru generalul Brigăzii Internaționale, au spus ei. El îi conduce pe frații și pe apărătorii noștri.“ Dar, șmecherii, mi-au cerut arme în schimbul vinului, zicînd că vor să lupte împotriva fasciștilor. Și eu n-am puști destule nici pentru băieții mei ! Cum să le dau atunci lor, la doi țărani bătrîni ? Atunci s-au așezat pe treptele mănăstirii. Acolo stau și acuma. Poți să-i vezi de la fereastră. Stau și așteaptă.

— Ce ?

— Pînă ne vor muri atîția soldați, încît să le vină și lor rîndul la puști. Nu vor să fie în întîrziere, zic ei, dacă le va veni cumva rîndul și bătrînilor... De vreo două zile stau pe aici, dar mi-e teamă că nu vor trece alte trei și o să poată căpăta chiar mai multe puști decît au nevoie. Mai ales dacă tu nu ne vei putea ajuta, Sepp... Mai bea un pahar, bătrîne tirolez ! Ola-di-ho-aho-aho... — încercă generalul Lukacs să cînte ca tirolezii.

— Ce-aș avea de făcut ? îl întrebă cu glas scăzut Algeier.

— Ascultă ! Peste trei zile, adică răspoimîne, Brigada Internațională urmează să pornească atacul împotriva diviziei marocane. Cît sînt de puternice pozițiile marocanilor, știi tu mai bine decît mine. Cît de slabă e artileria noastră și cît de puține mitraliere avem, știu eu mai bine decît tine. Ne putem ușor rupe dinții — adăugă generalul Lukacs, rîzînd voios. Tu ești tirolez, trebuie să ne ajuți să ieșim cu bine din blestemata asta de încurcătură.

— Ce trebuie să fac ?

— Ar fi bine să încercăm o manevră de învăluire. Marocanii se află la extrema aripii frontului fascist — zise Lukacs, arătîndu-i harta. Dar

n-are sorți de izbîndă decît o operație de încercuire executată prin surprindere. Printre stîncile acestea, pe o zăpadă atît de adîncă, artileria...

— Înțeleg — îl întrerupse, cu vorba lui domoală, Algeier. Atacul trebuie să-l dea compania de schiori.

— Încă n-am spus „trebuie“ ! Ești cam grăbit ! rîse Lukacs. Nu-i vorba despre un ordin, deocamdat e numai o părere. Firește, rău n-ar fi. Nu știu dacă mai ai încă pe toți cei patru sute de oameni. Voiam să te întreb dacă consideri posibilă o asemenea operație.

— Cred că asta nu-i o problemă. Dacă e nevoie... — răspunse Algeier.

— Ei, nu așa ! Noi nu vrem sacrificii inutile. Aripa marocană e flancată de o prăpastie. Din pricina asta, compania ta de schiori ar trebui să ajungă undeva, destul de departe, în spatele inamicului, în dosul primei linii.

— Dar în așa fel, încît și prima linie să simtă presiunea — interveni Algeier.

— Firește. Altfel atacul frontal n-ar beneficia de nici un avantaj.

— Trebuie făcută o încercare !

— Dar tu ce părere ai ?

Algeier își plecă fruntea masivă și tăcu.

— Aș vrea să-ți cunosc părerea.

— Părerea mea ? Algeier ridică brusc capul. Vocea lui profundă și puternică era și mai gravă ca de obicei. Cred că am putea izbuti. Va trebui deci să acționăm. Chiar dacă am da greș cu încercarea noastră, ea ne va costa doar patru sute de oameni. Trebuie să riscăm... dacă Brigada Internațională trebuie necondiționat să încerce străpungerea frontului peste trei zile.

Fața generalului Lukacs iradia de fericire. Doar în ochi avea un licăr umed și ciudat, în clipa cînd îi dădu comisarului politic un ghiont în coaste.

— Vezi ? exclamă el cu nestăvilită mîndrie. Compania noastră mută, cînd își face auzit glasul, așa vorbește ! și ciocni cu Sepp. Bea, bătrîne tirolez ! În sănătatea ta ! Și îți mai spun ceva : ăști doi moșnegi pot să stea să aștepte în fața bisericii pînă se vor lipi de treptele de piatră, și tot nu vom ajunge ziua cînd o să avem arme pentru ei ! Olla-dio-hio-hio-o ! începu din nou să cînte și dintr-o înghițitură își goli paharul.

Sepp Algeier, pe motocicletă, la întoarcere, se gîndea la cele ce urmau să se întîmple a treia zi. Trăsăturile feței sale arătau și mai multă dîrzenie. Pe șosea treceau mereu alte trupe, cîntînd, dar el nu avea de loc poftă de cîntat. „Poate vom izbuti — își spunea în sinea lui. Trebuie neapărat să izbutim !“ Și cînd ceva e neapărat necesar, se întîmplă uneori chiar minuni...

21. TREBUIE SĂ COMITEM UN ACT NESĂBUIT

De îndată ce sosi la compania lui, Algeier îi chemă pe Karl Brunner și pe Helfgott Meyer. Era ora douăsprezece.

— Pregătiți-vă pentru o misiune de recunoaștere. Nu uitați : pelerina albă, ochelarii, telemetrul !

— Cine comandă ? întrebă Karl, luînd, în fața comandantului său, poziția de drepți.

Algeier închise biroul și vîrî harta în buzunar.

— Eu.

Helfgott și Karl se uitară unul la altul. Își dădură seama că e vorba de un lucru deosebit de important. Nu trecură decît cîteva minute, și se aflau cu toții afară, pe zăpadă, legîndu-și schiurile.

Algeier mergea în capul coloanei. Altă dată ținea seama de schiorii mai slabi și nu-și dădea drumul cu tot avîntul. Uneori se prefăcea chiar că nu poate înainta mai repede. De data asta însă era atît de cufundat în gînduri, încît uită cu desăvîrșire de cei doi tineri care, suflînd din greu, încercau din răsuputeri să se țină pe urmele lui. Împins de neliniște și încordîndu-și toate puterile, urca panta abruptă în plină viteză, de parc-ar fi vrut să stabilească un nou record. Cei doi tineri, uzi de nădușeală, cu toată strădania lor, rămaseră binișor în urmă.

„Bătrînul e tare ciudat astăzi — își ziceau ei. Ce s-o fi întîmplat ?“

Cînd Karl și Helfgott izbutiră să-l ajungă din urmă, Algeier se opriase printre niște stînci ascuțite, desprinse dintr-un pisc mai înalt. Cum stătea acolo nemișcat, în dosul unei stînci, părea și el o stană de piatră. Examina valea cu un binoclu militar.

— Atenție ! strigă Karl, ridicînd mîna ca să-i facă semn lui Helfgott, care venea în urma lui. Camuflează-te !

Stîncile pe care se aflau puteau fi văzute din pozițiile marocane. Fără să se întoarcă, Algeier le făcu un semn.

— Priviți atent regiunea asta — mormăi el, cu binoclul la ochi.

— Cunoaștem locul — îi răspunse Karl. Aici e flancul extrem al liniilor fasciste.

— Colțul marocan ! adăugă Helfgott Meyer. Așa a fost numit locul acesta.

— Studiați terenul cu toată atenția — repetă cu glas scăzut Algeier.

— Nu se vede nimic deosebit. Colo, în dosul prăpastiei stîncoase, marocanii stau liniștiți ; n-au nevoie nici măcar să-și sape tranșee pentru apărarea flancului — zise Helfgott Meyer.

— Prăpastia constituie cea mai bună apărare a lor — constată Karl. În spatele marocanilor se află artileria germană. Negrii se simt în deplină siguranță, ca și acasă la ei, în Africa. Dar asta știi și tu, tovarășe Algeier, ce să-ți mai spunem noi !

— Uitați-vă încă o dată bine la tot ce aveți în față !

— Din păcate, de la sosirea noastră aici, nimic nu s-a schimbat. O singură baterie de-am putea urca pînă la aceste stînci blestemate, le-am plasa niște ghiulele chiar în marmitele cu supă. De aici se pare că vezi și cum își sorb în tihnă cafeaua, colo-n vale !

Algeier își lăasă mîna cu binoclul în jos și se uită la cei doi tineri.

— Mîine dimineață de aici va trebui să pornim la atac.

— Cine să pornească la atac ? întrebă mirat Helfgott Meyer.

— Compania noastră.

Se făcu o scurtă tăcere. Karl mai aruncă o privire fugară asupra prăpastiei stîncoase care se prelingea de-a lungul flancului trupelor marocane ca o albie de rîu din care au secat apele. Se uită pe urmă la Helfgott, apoi la Algeier. Amîndoi își coborîră privirile.

— Eu nu înțeleg tocmai bine... — zise Karl încet.

Algeier se întoarse brusc spre el, îl privi drept în ochi și-i vorbi cu tot atîta claritate și hotărîre pe cît de clară și de hotărîtă îi era expresia feței.

— Mîine dimineață la ora nouă, Brigada Internațională va începe un atac general împotriva marocanilor. Trebuie să străpungem pozițiile lor. Compania de schiori a primit ordin să procedeze la un atac din flanc cu un ceas înainte de începearea atacului general.

Karl și Helfgott își ridicară binoclurile la ochi ; se părea că abia acum, pentru întîia oară, priveau în mod mai temeinic locurile pe care le cunoșteau atît de bine.

— Cum vom proceda ? întrebă Helfgott, vorbind parcă cu sine însuși.

— Habar n-am — mormăi Algeier. Tocmai despre asta voiam să stăm de vorbă împreună. N-am la îndemână alte capete mai înțelepte. Se așează și își desfășură harta pe genunchi. Atacul, firește, nu poate fi început decît de dincolo de capătul prăpastiei, deci mult în spatele artileriei germane.

— Asta este o idee bună — declară Karl — dar cu patru sute de oameni ?

— Tocmai asta e — zise încruntat Algeier. Nu vom putea pătrunde adînc în pozițiile inamice nici dacă ne-am lupta ca fiarele. Ar arunca imediat împotriva noastră toate rezervele de care dispun. Dacă, în schimb, ne mulțumim să provocăm doar o mică diversiune în rîndurile lor, cei din prima linie nici nu vor observa ce se petrece în spatele lor, așa că n-am ajuta cu nimic brigada care pornește la atacul frontal.

— E o imposibilitate ! scutură din cap Helfgott.

— Dar e o necesitate — îi răspunse încet și simplu Algeier, de parcă prin aceasta ar fi închis o poartă grea. Nu putem bate în retragere !

Au rămas un timp tăcuți, acolo, sub stîncă dantelată, cu o ochii pierduți în depărtări. Deodată, Karl sări în picioare, atît de brusc și de repezit, încît pe ceilalți doi îi trecu un fior de spaimă.

— Ce s-a întîmplat ?

Karl nu răspunse. Se îndreptă spre marginea prăpastiei și privi în hăul ei. Își ridică brațul drept de parc-ar fi vrut să le spună : „Așteptați puțin !“

Algeier și Helfgott îl urmăreau cu încordare. După cîteva clipe, Karl se întoarse. Era palid. Dar ochii îi ardeau. Pe buze îi tremura un zîmbet straniu. Un zîmbet sfios, care solicita iertare și înțelegere, zîmbetul timid al unui om care nici el însuși nu îndrăznește să dea crezare gîndurilor sale.

— Despre ce e vorba, Karl? îl întreabă Algeier pe un ton puțin răstit și poruncitor.

— Mă gîndeam la atacul nostru — începu Karl și se făcu și mai palid. Dar glasul îi era mai hotărît decît înainte. M-am gîndit că dacă noi... — și se uită din nou spre prăpastie — da, dacă noi... Apoi, brusc, îl apucă de mîină pe Algeier. Fața i se înroși. Tovarășe Algeier! exclamă el. Ai văzut la Valencia filmul sovietic „Ceapaev“?

— Ce legătură are una cu alta? întreabă decepționat tirolezul.

— Îți amintești de „atacul psihologic“?

— Cînd albi atacă în rînduri compacte, aliniați, cu drapelele fluturînd — continuă Helfgott — ca să obțină un efect psihologic, pentru a provoca nedumerire, dezorientare în rîndurile roșilor... ceea ce, în primele clipe, aproape că le reușește...

— Am mai multă încredere în efectul unor mitraliere bune, decît în asemenea șocuri sufletești...

— zise Algeier, clătinînd din cap cu îndoială.

— Și nu crezi că o masă de oameni poate fi speriată printr-o acțiune neașteptată, inexplicabilă? Mai ales cînd e vorba de niște africani crescuți în cele mai întunecate superstiții?

Karl îl luă de mîină pe Algeier și-l tîrî spre marginea prăpastiei.

— Și dacă... — zise el aproape strigînd — dacă am sări cu schiurile peste prăpastie?

Fața i se făcu din nou palidă. Trupul părea că-i tremură de atîta încordare. Așteptînd răspunsul, ochii lui erau ațintiți asupra feței dîrze a comandantului său.

— Tir la porumbei! răspunse Algeier, cu glas înfundat. A sări fără nici o acoperire, în văzul pușcașilor marocani, pe un teren deschis și neted, acoperit de zăpadă! Ei, asta-i! Ne-ar culege din aer, unul cîte unul, ca pe niște porumbei...

— Tovarășe Algeier — strigă Karl din ce în ce mai agitat — crezi că marocanii au văzut vreodată în viața lor o săritură de schiori ?

— Când a căzut prima ninsoare, au ieșit din corturi cu niște saci, crezând că e lână ceea ce cade din cer — zise Helfgott, sărind în ajutorul lui Karl.

— Crezi că africanii se vor speria ? întrebă, sceptic, Algeier.

— Situează-te în mentalitatea unui asemenea african, tovarășe Algeier ! Karl începu să scuture mîna comandantului său, de parc-ar fi bătut la o ușa închisă. Închipuie-ți că deodată vezi vreo cincizeci de ființe coborînd de-a dreptul din cer. În ceața dimineții, chiar așa se va părea.

— Pe ofițeri nu-i sperii cu așa ceva ! dădu din cap cu încăpăținare Algeier.

— Cîțiva ofițeri nu pot face nimic împotriva mulțimii superstițioase îngrozite ! încercă Helfgott din nou să-l sprijine pe Karl.

Dar Karl însuși își lăsă capul în jos și tăcu.

— Eu găsesc bună ideea lui Karl — rosti cu oarecare timiditate Helfgott.

— Salturi mortale în masă ! Un act nesăbuit — zise Algeier grav și hotărît.

Karl își ridică privirea.

— Așadar, nu sărim ? întrebă el întristat.

— Ba da, sărim — îi răspunse scurt Algeier, împăturind cu grijă harta.

— Cum așa, dacă-i un act nesăbuit ?

— Fiindcă altceva nu putem face ! Trebuie să comitem un act nesăbuit.

Karl, zîmbind cu surîsul său de altădată, se aruncă de gîtul comandantului.

— Firește, ceea ce vom face nu va fi tocmai o asigurare pe viață. Dar va fi o zarvă uriașă în rîndurile inamicului pe chestia asta, îmi pun capul !

— Ți l-ai și pus deja, băiete — zise Algeier, uitându-se cu ochi plini de tristețe la Karl. Ei, dar acum să facem repede calea-ntoarsă.

La înapoiere, au discutat amănuntele organizatorice și tehnice ale operației.

— Ce crezi, câți din cei patru sute de oameni ai noștri vor putea și vor vrea să se angajeze la executarea acestei sărituri?

— Prăpastia în sine n-are mai mult de cincisprezece metri. Panta este atît de povîrnită, încît, cu sau fără voie, vom zbura vreo cincizeci de metri prin aer. Terenul de pe malul celălalt nu prezintă dificultăți... E o pîrtie excelentă pentru concursuri.

— Sînt unii care n-au sărit niciodată cu schiurile...

— Și încă ceva, vom sări avînd cu noi poveri — interveni Algeier. Nu uitați... vom sări cu arme și echipament!

— Cu cît e mai greu cel care sare, cu atît mai departe va zbura cu un asemenea avînt.

— Da! Dar aterizînd, va cădea cu atîta greutate, încît își va rupe oasele.

— Doar nu participăm la un concurs de sărituri, la care se apreciază frumusețea stilului. Nu se va întîmpla nimic chiar dacă ne vom da de-a berbeleacul.

— Da, presupunînd că ne vom putea ridica!

— Nu vor lua parte decît voluntari — preciză Algeier. Va trebui să le explicăm tuturor despre ce este vorba.

— Nici unul dintre cei care știu să execute sărituri nu se va da în lături. Altfel n-ar fi venit în Spania. Cine a făcut acest prim salt, nu se va speria să-l facă poimîine și pe cel de-al doilea — stăruie Karl.

— După părerea ta, câți amatori vom găsi?

— Toți studenții din Oxford. De asta nu mă îndoiesc. Cel puțin optsprezece norvegieni, finlan-

dezii, toți elvețienii. Și cred că nici tirolezii nu se vor lăsa mai prejos.

— Putem aduna vreo sută de oameni.

— Ceilalți trei sute vor trebui să ocolească prăpastia și să înceapă atacul de acolo.

— Cele două grupuri se vor întâlni la pozițiile artileriei germane! izbucni vesel Karl.

— Sau pe o altă planetă — mormăi Algeier.

— Ai perfectă dreptate — rîse zgomotos Karl. Dar chiar și întâlnirea aceea trebuie discutată în prealabil. Din partea mea, eu optez pentru lună. E mai aproape.

Rîsul îi era atît de sonor și vibra de atîta fericire, încît lui Algeier îi trecu prin minte o comparație: „Ca și cîntecul ciocîrliei în diminețile în-sorite“.

— Karl, dragul meu, cînd se uită omul la tine capătă convingerea că toate cauzele drepte de pe suprafața pămîntului trebuie să izbîndească...

— Așa și este! Chiar dacă nu vor izbîndi imediat! exclamă Karl.

— Dar chiar dacă aici, la Teruel, vom învinge — rosti îngîndurat și trist Algeier, în timp ce privirea i se pierdu în depărtare — oare nu va fi totul zadarnic?

— Dimpotrivă! Chiar dacă vom pierde aici bătălia, chiar dacă ne vom prăpădi cu toții, lupta noastră nu va fi zadarnică. Cînd o armată învinge, nu înseamnă că fiecare companie a ei a fost învingătoare. Unii pier, dar jertfa lor nu este zadarnică.

— Frontul internaționaliștilor străbate astăzi întregul glob pămîntesc — interveni Meyer. Chiar dacă am pierde azi bătălia din Spania, vom învinge într-altă parte.

— Victoria ideilor noastre este victoria popoarelor de pretutindeni — zise Karl. Tu știi doar, Algeier, că vom învinge! Tu, eu, Helfgott, poporul spaniol și toate celelalte popoare vom învinge, chiar

dacă noi trei nu vom fi prezenți personal în ziua cea mare.

Algeier își puse mîna pe umărul lui Karl :

— Tu, băiete, caută să fii de față personal, altfel bucuria n-ar fi deplină !...

22. DIAVOLII ZBURĂTORI

În noaptea aceea, generalul Lukacs nu închise ochii de loc. De altfel, în Brigada Internațională nu dormise aproape nimeni, cu toate că în jurul locului unde era cantonată domnise liniștea și întunericul. Doar din sectorul învecinat se auziseră răpăielile continue ale avanposturilor. Și, din cînd în cînd, cîte o bubuitură de tun. Tot de acolo se înălțau în aer rachete alb-verzui.

Numai la Brigada Internațională nu se observa nici o mișcare. Acolo domnea liniștea și întunericul. Auzea oare și contele Las Rosas, comandantul diviziei marocane, această liniște ?

Mase negre se pun în mișcare. Contururile lor se pierd în beznă. Din toate părțile se simte răsuflarea unei mari mulțimi de oameni.

Ordinele se transmit în șoaptă. Batalioanele înaintază strecurîndu-se în tăcere. Siluete abia vizibile trec ca niște umbre. Se aduc mitraliere în primele linii. Artileria avansează. Mîinile încarcă armele. Se aud țacănituri încete. Respirații reținute. În mica pădure din dos se mișcă întunericul. Rînchezat și nechezaturi. Șeile de piele scîrțîie. Nu se vede nimic. Cavaleria se pregătește.

Generalul Lukacs nu doarme. Cînd mijesc zorii, își pune binoclul la ochi și caută, colo sus, printre stînci, pozițiile companiei sale mute. Terenul stîncos e deja pustiu. Dă din cap mulțumit spre comisarul politic. Apoi se uită la ceas.

— Înainte !

Cu două ceasuri mai devreme, pe cînd era încă întuneric, în fața statului-major s-au aliniat șaptezeci și doi de săritori. Pelerinele lor albe se contopeau cu fundalul alb al zăpezii. Doar schiurile pe care le țineau perpendiculare, la picior, se profilau ca un gard negru, ascuțit, în lumina slabă a zăpezii. Prin fața acestui grup mut și nemișcat defila în tăcere cealaltă parte a companiei de schiori. Întreaga coloană aluneca ca o avalanșă albă, vie. Erau cei care, înconjurînd prăpastia, aveau să dezlănțuie atacul prin spate.

Algeier vorbea în șoaptă cu comandantul lor, un ofițer de rezervă suedez, care știa bine nemțește.

— Așadar, de la locul unde se termină prăpastia, veți mai înainta cinci sute de metri. Pe urmă veți efectua o pătrundere de un kilometru și, întorcîndu-vă, veți ajunge exact în spatele artileriei germane de pe malul celălalt.

— Dacă vom izbuti !

— Trebuie să izbuiți ! Atacul îl veți începe la ora șapte. Noi vom sări peste prăpastie la ora opt.

— Algeier — spuse suedezul, luînd mîna comandantului său — hai cu noi ! Ne vom bate împreună, cum ne-am bătut și pînă acum. Saltul ăsta, în mijlocul marocanilor, e nebunie curată !...

— Arată-mi ceasul ! îl întrerupse cu răceală Algeier. Dar ceasurile lor se potriveau la secundă. Așa ! Totul e în ordine — și întinse mîna suedezului.

O clipă s-au uitat tăcuți și stăruitor unul în ochii altuia. Amîndoi se gîndeau la același lucru : „Vreau

să-mi întipăresc bine în mine chipul acesta, fiindcă s-ar putea să nu-l mai văd niciodată“.

— Să semnalizați prin rachete — zise suedezul — ca să știm unde vă aflați.

— Prin ceața dimineții, rachetele nu se văd. În schimb, vei auzi semnalul meu special. Astăzi mi-am luat cu mine trompeta.

Și suedezul îl văzu pe tirolez zîmbind pentru prima, dar și pentru ultima oară.

Trupa defilă tăcută prin fața rîndurilor mute ale săritorilor. O masă anonimă se strecura pe lîngă o altă masă anonimă.

Deodată, din rîndurile trupei se auzi o voce scăzută :

— Karl Brunner, Karl Brunner, unde ești ?

— Aici sînt, Franz — îi răspunse cineva din grupul săritorilor.

Din ceață se desprinsese cîte o siluetă abia conturată. Două umbre nedeslușite se îmbrățișară în reflexul alb al zăpezii sclipitoare în noapte !

— Drepti ! Adunarea ! se auzi comanda lui Algeier, rostită foarte încet, dar cu multă hotărîre.

Cele două umbre s-au desprins, apoi s-au topit din nou în mulțimea soldaților.

După un ceas și jumătate, printre stîncile dantelate ale colțului marocan se înșiruiră cei șaptezeci și doi de săritori din Brigada Internațională, în frunte cu comandantul lor, căpitanul Algeier Sepp din Salzburg. Munții erau învăluiți în ceața lăptoasă a dimineții. Numai stîncile apropiate se deslușeau din nețărnamurita mare de ceață alburie.

În dosul stîncilor care îi despărteau de povîrnișul ce cobora în prăpastie, schiorii se înșiruiră pe trei rînduri. Asemenea actorilor care așteaptă intrarea în scenă, stăteau acolo tăcuți ca în niște culise. Dincolo de stînci, pîrtia netedă și plană cobora drept spre prăpastie, foarte potrivită pentru o trambulină. Prăpastia e lată de vreo cincisprezece metri, iar

malul opus, mai jos cu vreo cinci metri. Acolo începe un teren neted. Ce va fi acolo? Nici unul din cei șaptezeci și doi de săritori nu-și bătea capul cu această problemă. Nimeni nu putea să știe dinainte! Gîndurile tutuior, tocmai de aceea, se îndreptau spre trecut, tot așa cum schiorul face cîțiva pași înapoi înainte de a-și lua avînt pentru săritură. Își adunau amintirile așa cum inspiră adînc cel care se pregătește să se cufunde sub apă.

Algeier trecea de la un om la altul. Examina minuțios echipamentul fiecăruia, verifica dacă legăturile schiurilor sînt bine fixate. Cînd faci o asemenea săritură nu-i voie să se miște nimic. La Karl, care se afla în flancul rîndului al treilea, se duse mai la urmă. Algeier controlă toate curelușele și legăturile. Toate erau bine strînse.

— Schiorii noștri au început atacul din spate — zise Karl. Se aude clar răpăitul armelor!

— Din păcate, se aude prea clar — mormăi Algeier. Se vede că încă nu s-au mișcat din loc!

Helfgott, care, în calitatea lui de adjutant, îl urma peste tot pe Algeier, comandantul său, se amestecă și el în vorbă:

— Aici, în munți, ecoul este atît de puternic și răsună de atîtea ori, încît îl auzi din toate părțile fără să poți stabili de unde vine.

— Mult nu mai putem aștepta, în nici un caz. La ora nouă începe atacul general al întregii divizii... Pînă atunci trebuie să-i izgonim pe marocani...

În clipa aceea, deasupra munților parcă s-ar fi dezlănțuit tunetele cerului. Înfiorătoare bubuituri nu mai conținesc. Cei șaptezeci și doi de oameni își înalță capetele.

— Artileria noastră a început pregătirea atacului.

Algeier se mai uită încă o dată la ceas.

— Nu mai putem aștepta; altfel compania de schiori va fi decimată încă înainte ca noi să fi sărit prăpastia.

— Atunci, să-i dăm drumul ! Karl întinse mîna după bețele de schi.

— O propunere... N-ar trebui să începem cu o scurtă cuvîntare ? Asemenea trăsnaî nici la război nu se fac în fiecare zi... Păcat că n-avem un comisar politic.

— Spune-le tu cîteva cuvinte — propuse Karl.

— Eu ? Eu nu mă pricep decît la trompetă.

— Și nici interpreți n-avem aici...

Algeier se scărpină după ureche.

— Dacă ar vrea Karl Brunner să le zîmbească puțin copiilor ăstora — mormăi el de parcă cel vizat n-ar fi fost prezent — ne-ar ajuta mult...

— Karl, vrei să-ncerci ? îl îndemnă Helfgott, prinzîndu-l de mînă.

— Fără interpret ? Deși — adăugă el după o clipă de gîndire — există cîteva cuvinte pe care le pricepe toată lumea.

— Dă-i drumul !

Cînd Karl păși în fața frontului, unitatea îl privea ca un singur om. Pe toate fețele exista aceeași expresie de dîrzenie și hotărîre neabătută, mai neclintită decît stîncile ce se înălțau împrejur. Totuși, cînd Karl apăru, un surîs plăcut, asemenea unei raze de lumină, străbătu fețele tuturor. De peste tot se striga :

— Alo, Karl ! Skold, Karl ! Krüzi, Karl ! Good morning !

Numai fața lui Karl a rămas gravă și solemnă. Cînd începu să vorbească, se miră el însuși auzindu-și vocea vibrînd de o pasiune reținută :

— Kamerad ! Făcu un gest, arătînd întîi spre sine, apoi spre grupul ostașilor. Britania ! Elveția ! Germania ! Canada ! Austria ! Cehoslovacia ! Polonia ! Suedia ! Finlanda !

Fiecare nume de țară răsuna ca un apel solemn. În limbile tuturor țărilor se auzi răspunsul : „Prezent !“ solemn ca un jurămînt.

Karl descrie cu mîna un cerc, de parc-ar fi vrut să-i cuprindă pe toți.

— Internaționaliști ! se auzi glasul lui sonor.

— Internaționaliști ! răsună răspunsul în cor, ca o formulă de jurămînt.

Karl izbi cu pumnul în aer și ochii săi albaștri răspîndiră scînteii.

— Moarte fasciștilor !

Pentru asta nu era nevoie de interpret.

— Moarte fasciștilor ! răsună răspunsul în toate limbile, contopindu-se cu îndepărtatul bu-buit de tun.

— No pasaran !¹

— No pasaran !

— Frontul roșu ! și Karl își ridică din nou pumnul.

— Frontul roșu ! Și toți își ridică pumnii, făcînd parcă un angajament solemn.

— E bine... chiar fără să le surîdă ! zise Algeier și deodată își aruncă pelerina albă de pe umeri, în fața tuturor. Scoateți pelerinele albe ! strigă. Nici el nu-și recunoaște sonoritatea sălbatică a propriului său glas. Astăzi vom lupta fără să ne camuflăm ! Să vadă marocanii cum coboară din cer diavolii negri ! Și, scoțîndu-și de sub bluză trompeta, adăugă : Și să audă trîmbițele judecății din urmă ! Înainte, internaționaliști ! Chiar dac-ar fi pentru ultima dată !

Toată lumea îl înțelege. Cei șaptezeci și doi au un singur chip. În ochii lor ard flăcările aceluiasi foc.

Algeier dă semnalul. Rîndul întîi face cîțiva pași înainte și se oprește gata pentru start. Cape-tele se-ntorc spre comandant.

Algeier duce la gură trompeta sa de alamă împodobită cu ornamentații de argint. Trompeta ră-

¹ În spaniolă : Nu vor trece ! Lozinca trupelor republicane care au apărut Madridul.

sună. Pietrele și stîncile îi răsfrîng glasul și, în timp ce din toate părțile ecoul, ca un cor al tărilor, repetă semnalul, Algeier dă ordinul de plecare.

— Ura ! strigă șaptezeci și două de guri.

— U-ra, u-ra ! repetă jur împrejur stîncile.

Primii douăzeci și doi de oameni își iau avînt și dispar, alunecînd, printre culisele de stînci.

Algeier ridică din nou capul și trompeta dă semnalul de pornire. Răpăitul armelor, sunetul trompetei, strigătele de „ura“, amestecate cu ecourile, se contopesc într-o înfricoșătoare simfonie a stîncilor. Cel de-al doilea eșalon de douăzeci și cinci de oameni dispăre și el printre culisele de stînci.

Algeier pornește în fruntea celui de-al treilea eșalon. Saltul pe care l-a făcut merita să fie văzut la orice concurs de schi. Trompeta lui răsună ca un strigăt sălbatic. Ecoul munților răspunde cu urlete furioase :

— Înainte ! Ura !

În spatele lui Algeier năvălesc Karl și Helfgott. De sub tălpile schiurilor se ridică un nor înalt de zăpadă prăfuită.

La început, marocanii, care zăceau somnoroși în în dosul tranșeelor întărite, n-au observat nimic. E adevărat că la auzul bubuitului de tun, santinelele s-au alarmat și au dat fuga pe parapete. Dar constatînd că, slavă lui Allah, chestia asta nu-i privea pe ei, au rămas și mai departe cu privirea pierdută în ceața dimineții. Munții albi se contopeau cu bolta cerului într-un fel de masă neguroasă de culoarea laptelui. Se părea că cerul coborîse pînă pe marginea prăpastiei. Dar în clipa cînd auziră ecourile primului semnal de trompetă, trupele de pază au început să se neliniștească. Zvonul de trompetă venea din mai multe direcții.

Dar mai ales din spate, unde se aflau ai lor. Deci nu era nici un pericol.

De sus însă, cînspre pietrele și stîncile invizibile acum din cauza ceței, răsunară din nou trîmbițele. Multe trîmbițe. Acolo, printre norii albi, se auziră strigătele de „ura“ ale unor trupe nevăzute.

Întreg regimentul de pușcași marocani, aflat pe poziție în „colț“ e în picicare. Oamenii se holbează la cerul alb ca laptele, din care se desprind niște puncte mici și negre. Ofițerii spanioli ies în goană din adăposturi. Toate binoclurile sînt îndreptate spre povîrnișul ce se-ntinde, ca un nor alb, de partea cealaltă a prăpastiei. Parcă coborînd din cer, mici figuri negre alunecă vertiginos în jos. Două rînduri s-au și format. Dar iată că din ceață se desprinde și al treilea. Răsună comenzi scurte. Formațiile de pușcași marocani se îndreaptă în pas alergător spre prăpastie. În fața lor se cascade abisul cu pereții abrupti, larg de cincisprezece metri și adînc de peste cincizeci de metri. Marocanii, somnoroși și uluiți, încep să fie cuprinși de neliniște. Se adună în grupuri, ca oile. Sînt niște bieți recruți care au fost aduși aici, nu de mult, tocmai din deșerturile lor africane. Făpturile negre care cad din cer îi umplu de groază, căci nu se poate distinge dacă sub picioarele schiorilor este pămînt sau cer. O ceață mată, albă, învăluie totul.

— Sînt diavoli ! Din nori coboară diavoli !

Marocanii se dau înapoi speriați. N-au mai văzut niciodată schiori ; e aproape ridicol.

— Cîini ticăloși ! urlă la ei ofițerii spanioli, agitîndu-și cravașele. Stați ! Opriți ! În cîteva clipe se va isprăvi și această minune ! Excelentele noastre mitraliere au și început să răpăie. O să vedeți îndată cum se dau diavolii ăștia de-a berbeleacul, ca iepurii sub gloanțele vînătorilor.

Dar ei totuși nu se dau peste cap. Alunecă cu o viteză atît de nebună, încît gloanțele nu-i pot nimeri. Marocanii părăsesc mitralierele.

— Blestemaților ! Idioților ! Stați !

Ofițerii trag în cei care fug înapoi. Soldații se opresc tremurînd. Scapă puștile din mîini. Cu ochi mari, se uită la nemaipomenita minune. Dar schiorii vor ajunge în cîteva clipe la prăpastie, și atunci gluma asta sinistră se va isprăvi, gîndesc ofițerii și încep să strige :

— Stați pe loc, cîinilor ! urlă ei fugărindu-i pe marocani.

Dar aceștia izbucnesc dintr-o dată în urlete înspăimîntate. Ce este ? Sfîntă Maică Fecioară ! Nici chiar ofițerii spanioli n-au mai văzut așa ceva în viața lor : schiorii negri nu se opresc la prăpastie, ci își continuă drumul prin aer ! Drepti, cu brațele desfăcute, plutesc pe deasupra abisului. Zece, douăzeci, treizeci ! Descind din norii albi și coboară pe pămînt. Se apropie cu o viteză înfiorătoare. Au și sosit !

Un răcnet sălbatic zguduie văzduhul. Cuprinși de panică, scoși din minți, marocanii o iau la fugă. Valul lor îi tîrăște și pe ofițerii spanioli care, împietriți de neașteptatul spectacol, nu-și mai revin din uimire. Fuge regimentul întreg. Fuge urlînd, cu mîinile ridicate.

Din ceața albă, diavolii continuă să coboare pe pămînt. Uite-l pe cela ! Colo ! Trece în zbor peste prăpastie ! Continuă zborul încă vreo cincizeci de metri... Se oprește în aer și începe să sufle dintr-o goarnă. Da, suflă din trîmbiță ! Cine vede așa ceva e imposibil să nu-și piardă mințile. Îl văd ostașii regimentului vecin, îl văd și cavaleriștii marocani. Călăreții se agață de gîtul cailor și, cu ochii închiși, urlînd, o iau la goană înapoi, spre unitățile în rezervă.

— Înainte ! Înainte ! strigă Algeier. Țștia nu se mai opresc pînă-n Africa !

Și continuă să sufle din goarnă. Intonează un cîntec dîrz, de luptă.

Karl și Helfgott îl ajung din urmă. Rîd. Rîde chiar și Helfgott.

23. ÎNAINTE !

Artileria germană, aflată în dosul diviziei marocane, era foarte bine camuflată, pentru eventualitatea unui atac aerian. Printre dealurile acoperite de omăt nu puteai distinge decît o mică ridicătură. Acolo era disimulată bateria. Nimic altceva nu se vedea de afară. Și în interior totul era perfect organizat. Fiecare om se afla la postul său și își îndeplinea misiunea ca într-o uzină. După cum acasă, în fabrica de armament de la Essen, nimeni nu se întrebă cui îi erau destinate obuzele pe care le fabrica, tot așa și aici nimeni nu-și puneă întrebarea asupra cui vor fi aruncate. Considera că asta e datoria lui și i se supunea. Sau poate că totuși s-ar fi găsit și printre artileriștii germani cîtiva care în sinea lor să-și fi pus această întrebare ?

Căpitanul Frauenberg ședea în fața telemetrului, de parcă era lipit locului, și înjura :

— Donnerwetter ! Porcii ăștia de arabi au căpiat ! Toată ciurda asta murdară năvălește direct asupra noastră. Ce s-a-ntîmplat ? Telefonist !

Telefonistul, aflat la trei pași de el, stabilește legătura cu statul-major al diviziei marocane.

— Alo ! Ce s-a-ntîmplat la voi ? Regimentele 3 și 5 au intrat în panică ? Toată divizia se retrage ?

Nu poate fi oprită? repetă telefonistul, ca să-l audă căpitanul. Dar ce s-a întâmplat?

— Frumoasă treabă! scrișnește din dinți căpitanul. Dar despre ce-i vorba? Ce i-a apucat?

— Nu pot să înțeleg — dă din umeri telefonistul. Ce-i? Atac din flanc?

— Din care? se-nfurie căpitanul. Flancul stîng ni-l apără prăpastia! Cum? Peste prăpastie? Nu înțeleg... Au sărit peste? Cine? Cum? țipă, ieșindu-și din fire, căpitanul. Blestemații! Cu schiu-rile? O companie întreagă? Căpitanul Frauenberg se ridică brusc în picioare: Lua-i-ar dracul!... Asta-i o nemaipomenită obrăznicie — zise cu glas mai scăzut.

Ca expert, știa să aprecieze cît de temerară era această faptă.

— Marocanii sînt cuprinși de o groază superstițioasă... Cred că au de-a face cu diavoli. Statul-major se retrage... Comandantul cavaleriei marocane, generalul Las Rosas, doborît de pe cal, a fost călcat în picioare... — raportează în stil telegrafic telefonistul.

Pe urmă legătura se rupe. Imposibil de restabilit.

Căpitanul Frauenberg se mai uită cîteva clipe la aparatul care amuțise. Aprinde apoi o țigară și, cu un calm desăvîrșit, ordonă:

— Să ne vedem de treabă! Toată lumea la posturi! Sublocotenentul Weber să vie la mine!

Se așează apoi din nou în fața telemetrului. Cînd sublocotenentul Weber, care, fiind de serviciu peste noapte, mai dormea încă, se prezentă în fața lui, abia stăpînindu-și căscatul, căpitanul îi explică noua situație cu atîta calm, de parc-ar fi ținut un curs în fața iuncherilor de la școala de artilerie.

— Acum, toată această pleavă africană se revarsă în direcția noastră. Trebuie să curățăm imediat terenul. Dacă nu-i putem opri, să apărăm măcar bateriile, ca să putem da și noi ochii cu

schiorii ăia... Nemaipomenită obrăznicie ! adaugă apoi bombănind.

Sublocotenentul Weber, care nu era învățat să gîndească, iar acum mai era și mahmur de somn, nu înțelegea nimic din cele ce se petreceau în jurul său. E drept că lucrul acesta nici nu era pentru el neapărat necesar, căci primea toate îndrumările de la căpitanul său. Nu avea nevoie de nimic altceva.

Artileria germană „lucra“ repede și precis.

— Foc !

— Foc !

Dar nici tunurile nu sînt atît de înspăimîntătoare ca acești diavoli zburători care, cu picioarele lor de doi metri, calcă pe urmele lor. Călcînd peste cadavre, strivindu-se în picioare prin zăpada înroșită de sînge, marocanii fugeau.

La telemetru, căpitanul scuipea țigara strivită în dinți, apoi aprinde alta.

— Foc liber ! ordonă el cu sînge rece.

Artileria germană lucrează repede și precis.

În față, cîmpul de bătaie s-a-nnegrit de cadavrele marocanilor. Șuvoiul mulțimii scoase din minți se dă la o parte. Cîmpul de tragere al artileriei se degajează.

— Pregătire ! Foc ! Așa ! mormăie satisfăcut căpitanul Frauenberg. Așa da !... Dar iată-i, în sfîrșit, și pe săritorii noștri. Minunată țintă ! ...Ce obrăznicie !... Au crezut, pesemne, că vor avea de-a face numai cu idioții ăștia de africani. Probabil să sînt printre ei și cîțiva ticăloși de comuniști germani. O să avem onoarea ! Sublocotenent Weber !

Cei șaptezeci și doi de discipoli ai lui Algeier, fără să înceteze focul, urmăreau turma înspăimîntată a marocanilor. Auzeau bubuiturile tunurilor și știaua că se apropie de artileria germană. Dar unde era ? Nu se vedea nicăieri nici o urmă. Cîteva clipe, focul încetă. Nu puteai determina

locul nici după sunete. Deodată tunurile începură să bubuie în dreapta lor, aruncându-și obuzele printre cei șaptezeci și doi de schiori.

— Culcat ! strigă Algeier. Se aruncă la pământ, apoi se întoarce spre colina de unde se revărsa focul asupra lor. Desfășurarea în trăgător ! Arie largă ! Fiecare se adăpostește după posibilități ! Înaintarea !

Karl și Helfgott se târăsc pînă la Algeier.

— În sfîrșit, i-am descoperit pe nemții noștri ! îi spune Karl.

Algeier, înaintînd încet, trage într-una din mitraliera ușoară pe care o adusese în spate.

Începe un foc înfiorător.

Întinderea acoperită de zăpadă nu oferă nici un adăpost. Nu poți sta pe loc nici o clipă. Nu poți decît să avansezi sau să fugi. Deci, să avansăm !

Artileria germană lucrează repede și precis.

Cei șaptezeci și doi nu mai sînt șaptezeci și doi.

Dar cei patruzeci și cinci de oameni, cîți au mai rămas, se târăsc tot mai aproape de movila aruncătoare de foc.

Artileria germană lucrează repede și precis.

Dar treizeci și doi de oameni continuă să se târască tot mai aproape.

În fața lui Algeier se ridică o pulbere de zăpadă. Obuzul răscolește pămîntul.

— Bun ! zice schutzbund-istul tirolez. Se îngrijesc ei să ne sape adăpostul.

Încă o mitralieră începe să țacăne. Cei care continuă să avanseze nu mai sînt decît cincisprezece. Dar unul dintre tunurile germane tace.

— Ce-i asta ? urlă căpitanul Frauenberg, scuipe din gură țigara pe care o mestecase în neștire.

— S-a defectat închizătorul — raportează cu glas răgușit Bachmann, șeful de tun.

Bachmann e alb ca zăpada.

Mulți dintre servanții tunurilor au căzut.

— Cum de s-a defectat? întrebă căpitanul.

— Nu știu — îi răspunde Bachmann, ridicînd din umeri.

Privirea căpitanului e tăioasă ca o lamă de cuțit. Acum nu-i timpul potrivit, dar mîine vor mai vorbi ei despre închizător.

Mîine?

— Ei, Karl, dragul meu — îi spune prietenul său, schutzbund-istul tirolez. Poate că odată și odată vom învinge. Dar noi, personal, nu vom mai fi de față la această victorie.

— N-are importanță! Tot victoria noastră va fi! Noi vom învinge, noi!

— Înainte! strigă Helfgott. Nu mai sînt nici cinci sute de metri pînă la tunuri.

— Dragul meu, nu mai putem ajunge pînă acolo — îi răspunde Algeier.

— Înainte!

— Trebuie să înceapă atacul Brigăzii Internaționale — strigă Karl.

— Abia peste un sfert de ceas — preciză Algeier. Dar cred că trenul nostru va porni mai devreme. Înainte!

Avansează tîrîndu-se și trăgînd fără încetare.

— Dar unde o fi compania noastră de schiori? întrebă Karl. De ce n-o fi început încă atacul din spate împotriva acestor baterii blestemate?

— Ar trebui să fie deja aici — îi spune Algeier. Vezi, Helfgott nu i-a mai putut aștepta...

Karl se întoarce speriat spre prietenul său. Capul lui Helfgott atîrnă aplecat înainte, pe baionetă. Din vestonul lui, pe jumătate deschiat, cade o carte veche, ponosită, pătată de sînge.

— Algeier! izbucnește Karl cu gîtul sugrumat de plîns. Sună o dată din goarna ta, poate ne va auzi compania!

— De ce să sun ? Ca să-i înfurii pe fasciști ?

Instrumentul încrustat cu argint iese la iveală și veselul cîntec austriac domină încăpățînat și sălbatic bubuiturile exploziilor de obuze.

*Ei, de-aș putea să mă plimb înc-o dată prin
Grinzing*

Și vin de-acolo de-aș bea...

Cînd căpitanul Frauenberg auzi acest cîntecel austriac, era cît pe-aci să se înece din cauza unui acces de tuse. Își scoase revolverul. Un al doilea tun amuți chiar în clipa aceea.

— S-a defectat închizătorul ? Ce ? întrebă căpitanul Frauenberg cu calm stăpînit cînd se apropie de tunul amuțit, apoi făcu un gest nedeslușit cu revolverul.

Nu primi răspuns. La afet nu mai erau decît trei servanți. Toți trei își lăsară, fără vorbă, privirile în pămînt. Tăcea și căpitanul Frauenberg. Era bucuros că oamenii săi nu se uită la el. Poate atunci ar fi fost obligat să tragă.

— Sublocotenent Weber !

Ofițerul zăcea undeva într-un colț. Cu mare greutate se ridică. Era rănit la braț.

Dar nici Algeier n-a mai sunat mult timp din trîmbița lui. Și-a adus aminte de o întîmplare de demult... Se gîndi la Kate Litschner.

— Suflă, Algeier ! îl îndeamnă Karl. Nu te lăsa !

— Pentru asta trebuie să te adresezi Sfintei Barbara de-acum — rosti cu glas stins tirolezul.

Capul lui mare i se propti în piept. Trîmbița de alamă îi căzu din mîini.

— Algeier ! îl strigă, îmbrățișîndu-l, Karl. Algeier ! Să nu mori ! Să nu mori încă ! Uite-i, vin, sosesc ! Sînt colo, pe creasta dealului. Compania noastră cade în spatele artileriei... Algeier, dragul

meu Algeier ! îl imploră Karl. Să nu mori ! Uite-î, sînt aici !

Căpitanul Frauenberg izbește cu piciorul în telemetru și se ridică în picioare.

— La asta trebuia să ne așteptăm — bodogănește el și dă comanda : Încărcați ! Foc !

Pe urmă îi face semn sublocotenentului să vină la el.

— Atacă Brigada Internațională — îi spune calm. În sectorul aceasta nu va întîlni nici o rezistență, deci n-are rost să continuăm focul. Toată lumea pe cai ! Retragerea în goană !

Sublocotenentul Weber dădu dispozițiile necesare. Operația se desfășura cu destulă încetineală. Numărul servanților scăzuse. Ar fi trebuit să fie evacuați și răniții. Nervos, căpitanul Frauenberg căuta o țigară. Îl mai chemă o dată la el pe sublocotenent și-i spuse în șoaptă :

— Domnule sublocotenent, cred că nu mai are rost să așteptăm să se adune toți oamenii. Încearcă să aduci caii într-un loc mai ferit. Dar pe neobservate.

Deși cam încet la minte, de data aceasta sublocotenentul pricepu imediat despre ce era vorba. În timp ce căpitanul urmărea echiparea celor două tunuri rămase, Weber a dat ordin să le fie aduși caii, ba chiar dădu și el o mîină de ajutor. Începu chiar să miște și brațul rănit. Nu peste mult își făcu apariția și căpitanul. Cei doi ofițeri încălecară în grabă și, pornind în galop, auziră cum le șuieră două gloanțe pe lîngă urechi. Primul a fost tras de undeva din spate, nu din direcția schiorilor, fiindcă de acolo nu mai trăgea nimeni, ci din propria lor baterie. Al doilea însă venea dinspre coasta dealului, din dreapta. Dar asta ce-o mai fi ? Ticăloșii ! Trupe ? Ce fel de trupe ? Sîntem încercuiți ? E nemaipomenit !

— Mai repede, domnule sublocotenent ! Ocolește la stînga ! Dă pinteni calului !

Dar ce ajutor le mai putea da acum un cal, chiar de-ar fi fost un pursînge englezesc ? Mai repede decît schiorii, care se apropiau în mare viteză, nu putea alerga... De pe panta piezișă a dealului alunecă şuierînd cincisprezece schiori și taie drumul călăreților. În fruntea lor e Franz.

— Cordiale salutări germane ! strigă el aruncînd o grenadă de mîină. Rotfront¹ ! și a doua grenadă zboară și ea.

Caii se ridică în două picioare. Ofițerii cad din șa. Încă cîteva împușcături, și cei cincisprezece schiori își continuă goana spre pozițiile artileriei.

Compania de schiori comandată de ofițerul suedez pornise atacul la timp, așa cum fusese stabilit. Atacul lor a fost atît de neașteptat și de fulgerător, încît compania, timp de un ceas, a pătruns aproape un kilometru în dispozitivul inamic, iar după aceea a făcut un ocol la stînga, întorcîndu-se înapoi spre prăpastie, spre a cădea în spatele artileriei germane.

Au fost aruncate în luptă împotriva ei două batalioane de marocani din rezervă. Compania comandantului suedez a fost dată înapoi pînă la prăpastie, fără să mai poată înainta o bucată de timp. Dar deodată marocanii, din motive necunoscute, au început să se retragă în mare grabă. Cîmpul de luptă se goli cu repeziciune. Nu peste mult apărură la orizont, ca valurile murdare ale unui fluviu revărsat, trupele în debandadă ale diviziei marocane, care se refugiau în goană spre apus.

— Victorie ! Victorie ! Asta-i opera săritorilor noștri !

Și alergau înainte, încordîndu-și toate puterile plămînilor și ale picioarelor. Auziră bubuituri de

¹ Frontul roșu, în limba germană.

artilerie. Pe urmă, totul se cufundă în tăcere. Când ajunseră în apropierea amplasamentului de artilerie, Bachmann, artileristul german, ridică cît putu mai sus o batistă albă.

Suedezul trecu în goană înainte.

— Algeier ! striga el cît putea de tare. Algeier ! Algeier !

Liniște. Nimic nu se mișcă.

— Karl, Karl, unde ești ? se aude glasul lui Franz.

Din zăpadă se desprinde o siluetă zveltă. Se ridică încet, împleticindu-se : îi face lui Franz semn cu un gest vlăguit.

— Karl ! izbucnește fericit Franz, alergînd într-acolo. Karl !

Își îmbrățișează prietenul și strigă beat de fericire :

— Victorie ! Victorie ! Victorie !

Karl surîde palid. Ochii îi sînt plini de lacrimi. Cu un gest mut arată spre pămîntul acoperit de zăpadă. Zac amîndoi acolo... Algeier Sepp și Helfgott Meyer. Îngrozit, Franz cade în genunchi și se apleacă asupra celor doi morți, apoi își rotește privirea peste cîmpul de luptă cufundat în tăcere.

— Cei mai mulți sînt doar răniți — îi spune Franz. Ei or să mai schieze !

Franz dă să se ridice, dar nu este în stare. Mirat, își întinde mîna spre Karl. Karl îl ridică și se uită speriat la fața palidă, ca de mort, a prietenului său.

— Franz, ce-i cu tine ? Adineauri n-aveai nimic.

— N-am observat nimic — îi răspunde Franz cu vocea sacadată, de parcă i-ar fi cerut iertare.

Îmbrățișîndu-l, Karl simte că trupul prietenului său se face tot mai greu.

Dar Karl îl ține zdravăn. Karl Brunner, care crezuse că niciodată n-o să se mai ridice în picioare, Karl, a cărui inimă a fost lovită ca de un baros de moartea atîtora dintre tovarășii săi de arme,

Karl cel rănit, care îl ține acum în brațe pe fidelul său prieten din copilărie, se îndreaptă. Stă dîrz, și în ochii săi înlăcrimați strălucește cu îndărătnicie surîsul lui de altădată.

— Fruntea sus, Franz! strigă el. Asta-i o nimica toată. Privește colo: am învins! Am învins! Și arată spre apus, de unde se revarsă, batalion după batalion, toată Brigada Internațională.

Și Karl, strîngîndu-și la piept prietenul, stă în mijlocul zăpezii însîngerate. Glasul lui sonor se înalță peste întinderi, ca un drapel al victoriei:

— Franz, uite colo: batalionul Ceapaev! Înainte!

CUPRINS

1. Un mandat de arestare	5
2. Cizmele de cauciuc	8
3. Dă gaze motorului și condu atent !	16
4. Studentul în filozofie Helfgott Meyer	26
5. Prietenie	36
6. Ostropel de vițel	49
7. „Vizitiul cu cartofi” și fotografia	57
8. Mărfarul și femeia căruntă	63
9. Trei sicrie în noapte	72
10. Marșea următoare...	81
11. Încă un minut !	86
12. Prin foc și moarte	92
13. În pod	102
14. Rămas bun fără cuvinte	109
15. Un furt, o convorbire și o săritură	111
16. Pelerinaj la Lourdes	125
17. Când Sfînta Barbara nu prea te ajută...	130
18. Prietenii vechi se întîlnesc din nou	135
19. Compania mută	143
20. Dacă e nevoie...	150
21. Trebuie să comitem un act nesăbuit	154
22. Diavolii zburători	162
23. Înainte !	171

Lei 3,50

EDITURA TINERETULUI